

Allmän miljö- och naturvård

20

Förslag till statens budget för 2013

Allmän miljö- och naturvård

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	9
2	Allmän miljö- och naturvård	11
2.1	Omfattning.....	11
2.2	Utgiftsutveckling	11
3	Miljöpolitik.....	13
3.1	Omfattning.....	13
3.2	Utgiftsutveckling	14
3.3	Skatteutgifter.....	14
3.4	Mål	15
3.5	Resultatredovisning	16
3.5.1	Begränsad klimatpåverkan	18
3.5.2	Frisk luft	24
3.5.3	Bara naturlig försurning.....	25
3.5.4	Giftfri miljö	27
3.5.5	Skyddande ozonskikt.....	30
3.5.6	Säker strålmiljö.....	31
3.5.7	Ingen övergödning	32
3.5.8	Levande sjöar och vattendrag	34
3.5.9	Grundvatten av god kvalitet	35
3.5.10	Hav i balans samt levande kust och skärgård	37
3.5.11	Myllrande våtmarker.....	39
3.5.12	Levande skogar.....	40
3.5.13	Ett rikt odlingslandskap	42
3.5.14	Storslagen fjällmiljö	44
3.5.15	God bebyggd miljö	45
3.5.16	Ett rikt växt- och djurliv.....	48
3.5.17	Övergripande miljöarbete.....	51
3.6	Årlig revision.....	53
3.7	Politikens inriktning	53
3.7.1	Åtgärder för förbättrad havs- och vattenmiljö.....	54
3.7.2	Klimat	55
3.7.3	Hållbara städer	61
3.7.4	Effektivare handläggning.....	61
3.7.5	Övriga områden	62

3.8	Fonder	69
3.8.1	Batterifonden	69
3.8.2	Kärnavfallsfonden.....	70
3.9	Budgetförslag.....	70
3.9.1	1:1 Naturvårdsverket.....	70
3.9.2	1:2 Miljöövervakning m.m.	71
3.9.3	1:3 Åtgärder för värdefull natur.....	73
3.9.4	1:4 Sanering och återställning av förorenade områden.....	74
3.9.5	1:5 Miljöforskning	76
3.9.6	1:6 Kemikalieinspektionen.....	77
3.9.7	1:7 Internationellt miljösamarbete	78
3.9.8	1:8 Supermiljöbilspremie.....	79
3.9.9	1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.....	79
3.9.10	1:10 Klimatanpassning.....	80
3.9.11	1:11 Inspire.....	82
3.9.12	1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	82
3.9.13	1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar	84
3.9.14	1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland	86
3.9.15	1:15 Hållbara städer.....	87
3.9.16	1:16 Skydd av värdefull natur.....	87
3.9.17	1:17 Havs- och vattenmyndigheten.....	89
4	Miljöforskning	91
4.1	Omfattning	91
4.2	Utgiftsutveckling.....	91
4.3	Mål.....	91
4.4	Politikens inriktning.....	91
4.5	Resultatredovisning	92
4.5.1	Resultat.....	92
4.5.2	Analys och slutsatser.....	93
4.6	Budgetförslag.....	94
4.6.1	2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader.....	94
4.6.2	2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning.....	95

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	10
Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård...	11
Tabell 3.1 Utgiftsutveckling Miljöpolitik UO20.....	14
Tabell 3.2 Skatteutgifter inom utgiftsområde 20, netto	14
Tabell 3.3 Anslagsutveckling 1:1 Naturvårdsverket.....	70
Tabell 3.4 Offentligrättslig verksamhet.....	70
Tabell 3.5 Uppdragsverksamhet.....	71
Tabell 3.6 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:1 Naturvårdsverket.....	71
Tabell 3.7 Anslagsutveckling 1:2 Miljöövervakning m.m.....	71
Tabell 3.8 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:2 Miljöövervakning.....	72
Tabell 3.9 Beställningsbemyndigande – 1:2 Miljöövervakning	72
Tabell 3.10 Anslagsutveckling 1:3 Åtgärder för värdefull natur	73
Tabell 3.11 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:3 Åtgärder för värdefull natur	73
Tabell 3.12 Beställningsbemyndigande – anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur...	74
Tabell 3.13 Anslagsutveckling 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	74
Tabell 3.14 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden.....	75
Tabell 3.15 Beställningsbemyndigande – anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	75
Tabell 3.16 Anslagsutveckling 1:5 Miljöforskning.....	76
Tabell 3.17 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:5 Miljöforskning.....	76
Tabell 3.18 Beställningsbemyndigande – anslaget 1:5 Miljöforskning	76
Tabell 3.19 Anslagsutveckling 1:6 Kemikalieinspektionen.....	77

Tabell 3.20 Offentligrättslig verksamhet.....	77
Tabell 3.21 Uppdragsverksamhet	77
Tabell 3.22 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:6 Kemikalieinspektionen ..	78
Tabell 3.23 Anslagsutveckling 1:7 Internationellt miljösamarbete.....	78
Tabell 3.24 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:7 Internationellt miljösamarbete	79
Tabell 3.27 Anslagsutveckling 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	79
Tabell 3.28 Uppdragsverksamhet	80
Tabell 3.29 Affärsverksamhet.....	80
Tabell 3.30 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.....	80
Tabell 3.31 Anslagsutveckling 1:10 Klimatanpassning.....	80
Tabell 3.32 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:10 Klimatanpassning.....	81
Tabell 3.33 Beställningsbemyndigande – 1:10 Klimatanpassning.....	81
Tabell 3.34 Anslagsutveckling 1:11 Inspire.....	82
Tabell 3.35 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:11 Inspire.....	82
Tabell 3.36 Anslagsutveckling 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö.....	82
Tabell 3.37 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:12 Havsmiljö	83
Tabell 3.38 Beställningsbemyndigande – anslaget 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö.....	83
Tabell 3.39 Anslagsutveckling 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar..	84
Tabell 3.40 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar	85
Tabell 3.41 Beställningsbemyndigande – anslaget 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar.....	85
Tabell 3.42 Anslagsutveckling 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland.....	86
Tabell 3.43 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland.....	86
Tabell 3.44 Beställningsbemyndigande – 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland.....	87

Tabell 3.45 Anslagsutveckling 1:15 Hållbara städer.....	87
Tabell 3.46 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:15 Hållbara städer.....	87
Tabell 3.47 Anslagsutveckling 1:16 Skydd av värdefull natur	87
Tabell 3.48 Härledning av anslagsnivån 2012–2016, för 1:16 Skydd av värdefull natur	88
Tabell 3.49 Beställningsbemyndigande – anslaget 1:16 Skydd av värdefull natur	88
Tabell 3.50 Anslagsutveckling 1:17 Havs- och vattenmyndigheten	89
Tabell 3.51 Offentligrättslig verksamhet.....	89
Tabell 3.52 Uppdragsverksamhet.....	89
Tabell 3.53 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:17 Havs- och vattenmiljömyndigheten	89
Tabell 4.1 Utgiftsutveckling Miljöforskning UO20.....	91
Tabell 4.2 Anslagsutveckling 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader	94
Tabell 4.3 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader.....	95
Tabell 4.4 Anslagsutveckling 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning.....	95
Tabell 4.5 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	96
Tabell 4.6 Beställningsbemyndigande – anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning.....	96

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 1:2 *Miljöövervakning m.m.* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 92 000 000 kronor 2014–2016 (avsnitt 3.9.2),
2. bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 1:3 *Åtgärder för värdefull natur* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 210 000 000 kronor 2014–2037 (avsnitt 3.9.3),
3. bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 1:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 812 000 000 kronor 2014–2022 (avsnitt 3.9.4),
4. bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 1:5 *Miljöforskning* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 102 000 000 kronor 2014–2016 (avsnitt 3.9.5),
5. bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 1:10 *Klimatanpassning* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 60 000 000 kronor 2014 och 2015 (avsnitt 3.9.10),
6. bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 1:12 *Åtgärder för havs- och vattenmiljö*. ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 145 000 000 kronor 2014–2018 (avsnitt 3.9.12),
7. bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 1:13 *Insatser för internationella klimatinvesteringar* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 674 000 000 kronor 2014–2022 (avsnitt 3.9.13),
8. bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 1:14 *Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 21 000 000 kronor 2014–2018 (avsnitt 3.9.14),
9. bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 1:16 *Skydd av värdefull natur* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 25 000 000 kronor 2014–2062 (avsnitt 3.9.16),
10. bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 2:2 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på 450 000 000

kronor 2014, 450 000 000 kronor 2015 och 450 000 000 kronor 2016–2018 (avsnitt 4.6.2),

11. för budgetåret 2013 anvisar ramanslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
1:1 Naturvårdsverket	Ramanslag	370 206
1:2 Miljöövervakning m.m.	Ramanslag	292 714
1:3 Åtgärder för värdefull natur	Ramanslag	619 535
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	Ramanslag	416 718
1:5 Miljöforskning	Ramanslag	88 173
1:6 Kemikalieinspektionen	Ramanslag	194 260
1:7 Internationellt miljösamarbete	Ramanslag	189 031
1:8 Supermiljöbilspremie	Ramanslag	80 000
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	Ramanslag	202 672
1:10 Klimatanpassning	Ramanslag	102 000
1:11 Inspire	Ramanslag	20 000
1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	Ramanslag	502 565
1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar	Ramanslag	93 000
1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland	Ramanslag	43 000
1:15 Hållbara städer	Ramanslag	15 500
1:16 Skydd av värdefull natur	Ramanslag	818 000
1:17 Havs- och vattenmyndigheten	Ramanslag	201 898
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader	Ramanslag	51 178
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	Ramanslag	592 593
Summa		4 893 043

2 Allmän miljö- och naturvård

2.1 Omfattning

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård är indelat i två områden Miljöpolitik (avsnitt 3) och Miljöforskning (avsnitt 4).

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Miljoner kronor

	Utfall 2011	Budget 2012 ¹	Prognos 2012	Förslag 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016
Miljöpolitik	4 618	4 438	4 329	4 249	4 377	4 318	4 238
Miljöforskning	531	587	588	644	672	716	780
Åldreanslag	-81	0	81	0	0	0	0
Totalt för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	5 069	5 025	4 999	4 893	5 049	5 034	5 018

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i statens budget med denna proposition.

Utfallet för 2011 uppgick till 5 069 miljoner kronor vilket var 75 miljoner kronor lägre än anvisade anslag. Differensen förklaras till största delen av att vissa utgifter kan förskjutas över tiden, på grund av den tid det tar att färdigställa projekt, och därmed uppkommer utgiften inte under samma år som anslaget anvisas. Motsvarande gäller för 2012 då utgifterna beräknas uppgå till 4 999 miljoner kronor vilket är 26 miljoner kronor lägre än anvisade anslag. För 2013 föreslår regeringen att 4 893 miljoner kronor anvisas inom utgiftsområdet. För perioden 2014–2016 beräknas anslagen till 5 049 miljoner kronor, 5 034 miljoner kronor samt 5 018 miljoner kronor för respektive år. Anslagsnivån beräknas minska något under 2013 och hänför sig främst till följd av beräkningar i tidigare budgetpropositioner av medel till åtgärder för havs- och vattenmiljö. Anslagsnivån för utgiftsområdet ökar fr.o.m. 2014 för att åter ligga på en nivå på ca. 5 000 miljoner kronor.

Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2013–2016. Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Miljoner kronor

	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	5 025	5 025	5 025	5 025
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	17	50	80	115
Beslut	-160	-23	-144	-118
Överföring till/från andra utgiftsområden	-8	-8	-8	-8
Övrigt	19	5	81	4
Ny ramnivå	4 893	5 049	5 034	5 018

1. Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.
2. Pris- och löneomräkningen baseras på aviserade medel 2012. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2014–2016 är preliminär.

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfallet 2011 samt kända förändringar av anslagens användning, se tabell 2.3 nedan.

Tabell 2.3 Ramnivå 2013 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Miljoner kronor

	2013
Transfereringar ¹	1 062
Verksamhetskostnader ²	3 563
Investeringar ³	268
Summa ramnivå	4 893

1 Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

2 Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

3 Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

3 Miljöpolitik

3.1 Omfattning

Området omfattar frågor som rör

- naturvård och biologisk mångfald,
- klimat,
- havs-, vatten- och luftvård,
- havsplanering,
- sanering och efterbehandling av förorenade områden,
- avfall,
- miljöskydd,
- miljöövervakning,
- miljöforskning,
- kemikaliekontroll,
- meteorologi, hydrologi och oceanografi,
- hållbara städer samt
- internationellt miljösamarbete.

Verksamheten vid Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut ingår i området.

Vidare hör Stiftelsen Institutet för Vatten- och Luftvårdsforskning, Kärnavfallsfonden och AB Svenska Miljöstyrningsrådet till området.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling Miljöpolitik UO20

Tusental kronor

	Utfall 2011	Budget 2012 ¹	Prognos 2012	Förslag 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016
<i>Miljöpolitik</i>							
1:1 Naturvårdsverket	375	368	369	370	373	380	388
1:2 Miljöövervakning m.m.	287	293	285	293	293	293	293
1:3 Åtgärder för värdefull natur	826	616	600	620	626	626	626
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	656	473	461	417	425	453	518
1:5 Miljöforskning	91	88	86	88	89	91	99
1:6 Kemikalieinspektionen	186	191	192	194	198	175	179
1:7 Internationellt miljösamarbete	153	187	166	189	191	191	149
1:8 Supermiljöbilspremie		20	19	80	100	0	0
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	208	209	205	203	217	221	225
1:10 Klimatanpassning	115	117	113	102	102	107	12
1:11 Inspire	52	50	49	20	20	20	20
1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	562	738	719	503	578	572	585
1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar	82	70	68	93	115	133	153
1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland	46	49	48	43	33	33	40
1:15 Hållbara städer	138	28	23	16	3	80	3
1:16 Skydd av värdefull natur	742	751	732	818	808	735	735
1:17 Havs- och vattenmyndigheten	97	193	196	202	206	210	214
Summa Miljöpolitik	4 618	4 438	4 329	4 249	4 377	4 318	4 238
<i>Äldreanslag</i>							
2011 1:8 Stockholms internationella miljöinstitut	12	0	0	0	0	0	0
2009 1:11 Miljöbilspremie	0	0	0	0	0	0	0
2008 34:10 Stöd till klimatinvesteringar	-93	0	81	0	0	0	0
Summa Äldreanslag	-81	0	81	0	0	0	0

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

3.3 Skatteutgifter

Samhällets stöd till företag och hushåll inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård redovisas normalt i huvudsak på budgetens utgiftssida. Vid sidan av dessa stöd finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en likformig beskattning, s.k. skatteutgifter. Avvikelse från en likformig beskattning utgör en skatteförmån om t.ex. en viss grupp av skattskyldiga omfattas av en skattelättnad i förhållande till en likformig beskattning och som en skattesanktion om det rör sig om ett "överuttag" av skatt. Många av skatteutgifterna har införts, mer eller mindre uttalat, som medel inom specifika områden som t.ex. konjunktur-, bostads-,

miljö- eller arbetsmarknadspolitik. Dessa skatteutgifter påverkar budgetens saldo och kan därför jämföras med stöd på budgetens utgiftssida. En utförlig beskrivning av redovisningen av skatteutgifterna har redovisats i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter 2012 (skr. 2011/12:136). I det följande redovisas de nettoberäknade skatteutgifterna som är att hänföra till utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Tabell 3.2 Skatteutgifter inom utgiftsområde 20, netto

Miljoner kronor

	Prognos 2012	Prognos 2013
Förmån av miljöanpassade bilar	320	360
Totalt för utgiftsområde 20	320	360

Förmån av miljöanpassade tjänstebilar

Förmånsvärdet för en bil som – helt eller delvis – är utrustad med teknik för drift med elektricitet eller med mer miljöanpassade drivmedel än bensin eller dieselolja och som därför har ett nybilspris som är högre än nybilspriset för närmast jämförbara bil utan sådan teknik, sätts ned till en nivå som motsvarar förmånsvärdet för den närmast jämförbara bilen utan sådan teknik (61 kap. 8 a § IL). Vidare gäller att förmånsvärdet för förmånsbilar som drivs med elektricitet som tillförs genom laddning från yttre energikälla eller annan gas än gasol utgörs av 60 procent av förmånsvärdet för jämförbar bil utan miljöanpassad teknik. Den maximala nedsättningen får inte överstiga 16 000 kronor per år. Den senare nedsättningen är tidsbegränsad till och med inkomståret 2013. Skatteutgiften uppstår till följd av det nedsatta förmånsvärdet och avser inkomst av tjänst och särskild löneskatt.

3.4 Mål

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser (generationsmålet). Detta förutsätter en ambitiös miljöpolitik i Sverige, inom EU och i internationella sammanhang (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377).

Riksdagen beslutade (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183) våren 1999 om 15 miljö kvalitetsmål, som anger vilket tillstånd som ska uppnås i ett generationsperspektiv. Ytterligare ett miljö kvalitetsmål, Ett rikt växt- och djurliv, beslutades (prop. 2004/05:150, bet. 2005/06:MJU3, rskr. 2005/06:48, 49) av riksdagen hösten 2005. Målen omfattar följande områden.

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Bara naturlig försurning
- Giftfri miljö
- Skyddande ozonskikt
- Säker strålmiljö
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag

- Grundvatten av god kvalitet
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- Storslagen fjällmiljö
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv

Våren 2009 beslutade riksdagen om en ändrad innebörd av miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan samt ett nytt mål för 2020 (prop. 2008/09:162, bet. 2008/09:MJU28, rskr. 2008/09:300).

Under våren 2010 beslutade riksdagen bl.a. om en ny målstruktur för miljöarbetet med ett utvecklat generationsmål (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377). Målstrukturen innebär att miljöarbetet ska vara strukturerat med ett generationsmål, miljö kvalitetsmål och etappmål. Riksdagen beslutade även om ändrad innebörd av miljö kvalitetsmålen, Bara naturlig försurning, Giftfri miljö och Säker strålmiljö samt att det tidigare delmålet till 2020 för Begränsad klimatpåverkan utgår och ersätts med ett etappmål med samma lydelse.

I regeringens proposition Svenska miljömål – för ett effektivare miljöarbete införs en ny bedömningsgrund för samlad bedömning av måluppfyllelse för miljö kvalitetsmålen (prop. 2009/10:155). Den förändrade bedömningsgrunden innebär att vid bedömningen av om målen nås tas hänsyn till att naturen har lång återhämtningstid. Inom en generation ska antingen det tillstånd i miljön som miljö kvalitetsmålet uttrycker eller förutsättningar för att nå denna miljö kvalitet ha skapats för att nå den önskade miljö kvaliteten.

Regeringen beslutade våren 2012 om reviderade preciseringar till samtliga miljö kvalitetsmål förutom till *Begränsad klimatpåverkan* och om sammanlagt 13 etappmål inom områdena luftföroreningar, farliga ämnen, avfall och biologisk mångfald (M2012/1171/Ma). Enligt riksdagens beslut (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377) ersätter de beslutade etappmålen tidigare delmål.

Med regeringens beslut våren 2012 om en första uppsättning etappmål finns det nu sammanlagt 14 etappmål i miljö målssystemet. Ett etappmål om utsläpp av växthusgaser till 2020 infördes våren 2010 då riksdagen beslutade att

det nationella klimatmålet ersätts med ett etappmål med samma lydelse. Etappmålet bidrar i första hand till möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan. Resultatredovisningen av det etappmålet görs under 3.5.1 Begränsad klimatpåverkan.

Etappmålen för luftföroreningar rör begränsade utsläpp av luftföroreningar i Europa, begränsningar av utsläpp från sjöfarten och luftföroreningar från småskalig vedeldning. Etappmålen bidrar i första hand till möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålen Frisk luft och Bara naturlig försurning. De har dock kopplingar även till Ingen övergödning.

Etappmålen för farliga ämnen rör farliga ämnen, kunskap om ämnens hälso- och miljöegenskaper och information om farliga ämnen i varor. Etappmålen bidrar i första hand till möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö, men påverkar även möjligheterna att nå flera andra miljö kvalitetsmål. Det gäller framför allt de vattenrelaterade miljö kvalitetsmålen, särskilt Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet och Hav i balans samt levande kust och skärgård, men även God bebyggd miljö, Begränsad klimatpåverkan och Ett rikt växt- och djurliv.

Etappmålen för avfall rör ökad resurshushållning i livsmedelskedjan och ökad resurshushållning i byggsektorn. Etappmålen bidrar i första hand till möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålen God Bebyggd miljö, Giftfri miljö, Begränsad klimatpåverkan och Ett rikt odlingslandskap.

Etappmålen för biologisk mångfald rör ekosystemtjänster och resiliens, den biologiska mångfaldens och ekosystemtjänsternas värden, hotade arter och naturtyper, invasiva främmande arter, samt kunskap om genetisk mångfald. Etappmålen bidrar i första hand till möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålen Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö samt Ett rikt växt- och djurliv.

Naturvårdsverket ska ansvara för uppföljningen av etappmålen om klimat, luftföroreningar, avfall och biologisk mångfald. Vad gäller uppföljningen av etappmålen om biologisk mångfald ska Naturvårdsverket samråda med Havs- och vattenmyndigheten, Statens jordbruksverk och Skogsstyrelsen. Kemikalieinspektion ska ansvara för uppföljningen av etappmålen om farliga ämnen.

Med de nya etappmålen och preciseringarna ges en vägledning till länsstyrelser, myndigheter, kommuner och näringsliv om viktiga prioriteringar för det fortsatta miljöarbetet.

3.5 Resultatredovisning

Arbetet med att utveckla miljö målssystemet fortsätter. Den parlamentariska miljö målberedningen (M 2010:04) har i uppdrag att utveckla strategier med etappmål, styrmedel och åtgärder på uppdrag av regeringen. Beredningen ska hantera frågor som kräver politiska avvägningar eller områden som är särskilt komplexa och kännetecknas av stor osäkerhet (dir. 2010:74). Beredningen redovisade i sitt betänkande om förslag till strategi för giftfri miljö i juni 2012 (SOU 2012:38) förslag till etappmål, styrmedel och åtgärder.

Beredningen har i uppdrag att lämna förslag till en strategi för en långsiktigt hållbar markanvändning som ska slutredovisas senast den 15 juni 2014. Beredningen lämnade ett delbetänkande i mars 2012 (SOU 2012:15) med en problemanalys och en plan för framtagandet av strategin med en tidsplan för rapportering. Beredningen avser att lämna en delrapport den 15 juni 2013 med inriktning på skydd och skötsel av landområden samt hur miljö hänsynen i skogsbruket kan utvecklas.

De 25 myndigheterna med ansvar inom miljö målssystemet har i uppdrag att verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Naturvårdsverket har i uppdrag att samordna arbetet med miljö måluppföljningen i samråd med andra berörda myndigheter samt att samordna tillämpningen av samhällsekonomiska analyser inom miljö målssystemet.

I Naturvårdsverkets rapport Miljö målen – fokus på förutsättningarna Årlig uppföljning av miljö kvalitetsmålen 2012 (dnr 2012/1757/Ma) redovisas respektive ansvarig myndighets bedömning av möjligheten att nå miljö kvalitetsmålen. Årets bedömningar tar fasta på faktiska förutsättningar att nå målen, det vill säga om styrmedel vid bedömningsåret är beslutade och tillräckliga åtgärder genomförda före 2020. Det gör att årets bedömningar är mer strikta än tidi-

gare är då möjligheten att nå det önskade miljötillståndet tolkades friare i och med att myndigheterna i sina bedömningar då även räknade in möjligheterna att skapa förutsättningar i form av styrmedel och åtgärder. Årets bedömningar ger därmed en mer korrekt bild över möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålen och man kan därmed inte jämföra 2012 års bedömningar med tidigare års bedömningar.

Naturvårdsverket konstaterar i rapporten att flera steg på vägen mot hållbarhet har tagits sedan den förra fördjupade utvärderingen av miljö kvalitetsmålen 2008. Det finns positiva utvecklingstendenser både vad gäller miljötillståndet och miljöarbetet.

Sammanfattningsvis bedöms att endast ett miljö kvalitetsmål, Skyddande ozonskikt, är möjligt att nå till 2020 med i dag beslutade styrmedel och med åtgärder genomförda före 2020. Säker strålmiljö kan till stora delar nås med beslutade styrmedel och bedöms vara nära att nås. Resterande 14 miljö kvalitetsmål bedöms inte vara möjliga att nå till 2020 med i dag beslutade eller planerade styrmedel. En beredskap för att föreslå förändrade styrmedel är således nödvändig.

Etappmålet avseende utsläpp av växthusgaser för Sverige till 2020 bedöms vara nära att nås. De 13 etappmål som regeringen beslutade i april 2012 finns inte med i årets uppföljning.

Sveriges rådighet för måluppfyllelse ser olika ut för miljö kvalitetsmålen. För ungefär hälften av miljö kvalitetsmålen dominerar behov av insatser på internationell nivå, medan nationella insatser bedöms som viktigast för lika många miljö kvalitetsmål. I flera fall lyfter Naturvårdsverket dock fram att nationella och internationella insatser samverkar och att åtgärder behövs på olika nivåer. För många av naturtypsmålen lyfts däremot nationellt arbete med ökat skydd och skötsel fram som avgörande för måluppfyllelsen.

Naturvårdsverket redovisade den 14 juni 2012 rapporten, Steg på vägen – fördjupad utvärdering av miljömålen 2012 (Rapport 6500). Utvärderingen har tagits fram i samverkan med länsstyrelserna och ett trettiotal statliga myndigheter med ansvar i miljömålssystemet. Även bransch- och intresseorganisationer har beretts möjlighet att delta i arbetet. Fördjupade utvärderingar har genomförts en gång per mandatperiod och detta är den tredje fördjupade utvärderingen sedan riksdagen beslutade om miljömålssystemet 1999. Utöver de bedömningar av möjligheten att nå miljö kvalitetsmålen som redovisades redan i den

årliga uppföljningen så innehåller utvärderingen bedömningar av generationsmålet samt målövergripande analyser. I rapporten redovisas även respektive ansvarig myndighets bedömning av utvecklingen av tillståndet i miljön. För fem av miljö kvalitetsmålen bedöms tillståndet i miljön förändras i positiv riktning, vilket är oförändrat jämfört med förra årets uppföljning. Däremot bedöms tillståndet i miljön nu förändras i negativ riktning för fyra miljö kvalitetsmål nämligen Begränsad klimatpåverkan, Myllrande våtmarker, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv. Detta är en försämring jämfört med förra årets uppföljning då endast Begränsad klimatpåverkan bedömdes ha en negativ utveckling av tillståndet i miljön. För resterande miljö kvalitetsmål bedöms utvecklingen för tillståndet i miljön vara neutral.

Regeringen delar de bedömningar om måluppfyllelse och för utvecklingen av tillståndet i miljön som myndigheterna gör för miljö kvalitetsmålen.

Miljöarbetet går framåt och många styrmedel och åtgärder har gett effekt. Bland annat syns en positiv utveckling för vissa farliga kemikalier tack vare lagstiftning och åtgärder. Inom skogsbruket har avsättningar ökat, vilket gett positiva effekter för miljö kvalitetsmålet Levande skogar. Skyddande ozonskikt kommer att nås, bland annat tack vare de bindande internationella överenskommelser som Montrealprotokollet innehåller. Även målet om säker strålmiljö är möjligt att nå, Trots dessa framsteg visar myndigheternas utvärdering att vi inte kommer att nå flertalet av målen med beslutade eller planerade styrmedel.

Regeringen konstaterar att bedömningarna nu för första gången utgår från faktiska förutsättningar och ger en mer korrekt bild över möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålen. I avsnitt 3.5.1–3.5.16 redovisas miljö kvalitetsmålen.

Vid bedömningen av möjligheten att nå miljö kvalitetsmålen utgår myndigheterna bl.a. från de indikatorer som finns redovisade på Miljömålsportalen (www.miljomal.se).

Med anledning av de reviderade preciseringarna till miljö kvalitetsmålen som regeringen nu beslutat kommer indikatorerna att ses över i syfte att få en tydligare och mer transparent redovisning. I samband med arbetet med att ta fram Naturvårdsverkets rapport "Miljömålen – fokus på förutsättningarna Årlig uppföljning av miljö kvalitetsmålen 2012" tog SCB fram un-

derlag till rapporten. Detta presenterades i juli 2012 i rapporten ”Förslag till indikatorer för uppföljning av generationsmålet”.

Riksdagens miljö- och jordbruksutskott har gjort en uppföljning av delar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2012 och statens insatser för biologisk mångfald i rinnande vatten (2011/12:MJU1). Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. En utgångspunkt för arbetet har varit att det ska vara möjligt för riksdagen att följa kopplingen mellan mål, insatser, resultat och regeringens anslagsförslag. Utskottet har lämnat förslag på utvecklingsområden. Regeringen ser positivt på det utvecklingsarbete som riksdagen har inlett.

För att skapa en fördjupad dialog har en arbetsgrupp med deltagare från riksdagen och Regeringskansliet, under ledning av finansdepartementet, inlett ett arbete våren 2012.

3.5.1 Begränsad klimatpåverkan

Miljökvalitetsmålet är att halten av växthusgaser i atmosfären i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar ska stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.

Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Miljökvalitetsmålet preciseras med ett temperaturmål och ett koncentrationsmål. Preciseringsarna förtydligar innebörden av miljökvalitetsmålet och det miljötillstånd som ska nås i ett generationsperspektiv. Preciseringsarna ska utgöra grunden för att tolka miljökvalitetsmålen, vara kriterier vid bedömningen av möjligheterna att nå målen och vara vägledande för miljöarbetet. Riksdagen har antagit ett etappmål för utsläpp av växthusgaser till 2020 som ett nationellt mål. Riksdagen har också fast-

slagit ett nationellt mål för utsläppen av växthusgaser för perioden 2008–2012. Utöver det har EU gemensamt slagit fast mål för utsläppsminskningar till 2020 och 2050, som Sverige ska bidra till uppfyllelsen av.

Till grund för uppföljningen av miljökvalitetsmålet finns även indikatorer. För Begränsad klimatpåverkan finns för närvarande fem indikatorer redovisade på Miljömålsportalen (www.miljomal.se).

Naturvårdsverket är ansvarig för att samordna uppföljning och utvärdering av miljökvalitetsmålet.

Resultat

Tillståndet i miljön förändras i en negativ riktning. De globala utsläppen av växthusgaser fortsätter att öka och den globala årsmedeltemperaturen fortsätter att stiga. Ny forskning visar även att utsläppen av så kallade kortlivade klimatgaser, så kallade SLCP:s såsom metan eller sot, medför oväntat stora bidrag till temperaturhöjningen.

Vid klimatkonventionens sjuttonde partsmöte i Durban fattades beslut om att inleda en process för att förhandla fram en ny, rättsligt bindande överenskommelse som ska omfatta alla konventionens parter. Den nya överenskommelsen ska, enligt beslutet vara färdigförhandlad 2015 och träda i kraft senast 2020. I Durban fattades också ett politiskt beslut om att en andra åtagandeperiod under Kyotoprotokollet ska träda ikraft från och med 2013 samt beslut om hur utsläpp och upptag inom skogsbruk och annan markanvändning ska räknas in under andra åtagandeperioden, medan frågorna om periodens längd och om övergångsregler från den första till den andra perioden ska beslutas vid det artonde partsmötet i Doha, Qatar i slutet av 2012. Vidare beslutades att tillsätta en styrelse som kan arbeta med att operationalisera den gröna klimatfonden. Vidare fattades i Durban beslut om att skapa ett arbetsprogram för långsiktig finansiering i syfte att underlätta genomförandet av industriländernas långsiktiga finansieringsåtagande under konventionen att via olika finansieringskällor; privata, offentliga och innovativa mobilisera 100 miljarder USD årligen per 2020 till klimatrelaterade åtgärder i

utvecklingsländer i samband med att meningsfulla, transparenta, åtgärder för utsläppsminskning genomförs. Framsteg gjordes också i frågan om nya marknadsmekanismer om anpassning till ett förändrat klimat, rörande tekniköverföring till och hållbart skogsbruk i utvecklingsländer. När det gäller den centrala frågan om att begränsa utsläppen beslutades om en process för att höja ambitionsnivån för utsläppsbegränsningar men inga konkreta beslut om att ytterligare begränsa utsläppen fattades.

Utvecklingen visar att EU-15 är på väg att uppfylla sitt gemensamma åtagande under Kyotoprotokollet om att minska utsläppen med 8 procent för perioden 2008–2012 jämfört med 1990. För EU-27 har utsläppen minskat med ca 15,5 procent mellan 1990 och 2010 (rapport från EEA Europas miljö, Tillstånd och utblick 2011). Centralt för de utsläppsminskningar som uppnåtts inom EU 27 är unionens system för handel med utsläppsrätter som omfattar ungefär hälften av EU:s utsläppskällor. Under 2012 har flyget och vissa ytterligare industrier införlivats i systemet. Priset på utsläppsrätter inom EU:s handelssystem har det senaste året halverats. När regeringens klimatproposition arbetades fram under 2008 beräknade Kommissionen att priset under tredje handelsperioden skulle uppgå till ca 30 euro per ton. Under 2007–2008 handlades utsläppsrätter mestadels i intervallet 20–30 euro per ton, för perioden 2009 till halvårsskiftet 2011 var priset ca 15 euro per ton för att därefter sjunka till runt 7 euro per ton under sommaren 2012. Prissignalen till marknaden att investera i koldioxideffektiva långsiktiga lösningar har försvagats.

Det nationella etappmålet för utsläpp av växthusgaser till 2020 och målet för 2008–2012

Etappmålet innebär att till år 2020 ska utsläppen av växthusgaser, från verksamheter som inte omfattas av systemet för handel med utsläppsrätter, vara minst 4 procent lägre än utsläppen 1990. Detta innebär att utsläppen av växthusgaser från dessa verksamheter ska vara cirka 20 miljoner ton koldioxidekvivalenter lägre jämfört med 1990 års nivå. Etappmålet om en 40 procentig minskning står fast och uppföljningsmetoden för målet bör ta hänsyn till de förändringar i handelssystemets omfattning som sker från och med den 1 januari 2013.

Minskningarna ska till två tredjedelar ske i Sverige och till en tredjedel i form av investeringar i andra EU-länder eller i flexibla mekanismer som Kyotoprotokollets Mekanism för ren utveckling, Clean Development Mechanism, (CDM). För de verksamheter som omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter bestäms ambitionen för minskningen av utsläppen gemensamt på EU-nivån av EU:s samlade mål inom klimat och energipaketet och inom ramen för handelssystemets regler.

De svenska utsläppen av växthusgaser har minskat jämfört med 1990. Den senaste prognosen för utsläppsutvecklingen till 2020 visar, utifrån de antaganden om hur målet ska nås som gjorts i prognosen, att målet är inom räckhåll men att ytterligare utsläppsreduktioner om knappt 1 miljon ton CO₂-ekvivalenter fordras för att målet ska nås.

Regeringen bedömer även att det nationella målet för perioden 2008–2012 kommer att nås med god marginal. Målet innebär att de svenska utsläppen av de sex växthusgaser som omfattas av Kyotoprotokollet som ett medelvärde för perioden 2008–2012 ska vara minst 40 procent lägre än utsläppen år 1990. Målet ska uppnås utan kompensation för upptag i kolsänkor eller med flexibla mekanismer.

För att målet ska nås får utsläppen år 2008 till 2012 i snitt vara högst 69,6 miljoner ton. Under 2008–2010 var utsläppen av växthusgaser i genomsnitt drygt 63 miljoner ton koldioxidekvivalenter vilket är ungefär 13 procent lägre än utsläppen var 1990.

Internationella klimatinsatser

Internationella klimatinsatser är ett viktigt element i svensk klimatpolitik. Investeringar i och förvärv av utsläppsminskningscertifikat för att uppfylla klimatmålet för 2020 ombesörjs av Energimyndigheten. Vid årsskiftet 2011/2012 förvaltade myndigheten en portfölj med 47 enskilda projekt och deltog dessutom i sju multilaterala fonder. Under året kunde bl.a. kontrakt tecknas rörande besöksprojekt i Uganda, vatten kraftanläggningar i Rwanda, energi-effektiva hushållspisar för vedeldning i Nigeria samt småskalig vattenkraft i Vietnam. Totalt deltar Energimyndigheten i projekt i 37 länder. Sammantaget har myndigheten t.o.m. regleringsbrevet 2012 anvisats cirka 1 765 miljoner kronor för ändamålet. Sammantaget hade det vid halvårsskiftet kontrakterats eller förvärvats

utsläppsminskningcertifikat motsvarande omkring 20 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Den genomsnittliga kostnaden har beräknats till omkring 85 kronor per ton vilket framstår som mycket kostnadseffektivt jämfört med andra åtgärder. Energimyndigheten redovisade i april 2012 ett förslag på hur återrapporteringen till riksdagen inom detta område kan utvecklas.

Energimyndigheten lämnade under 2011 på regeringens uppdrag förslag på hur Sveriges internationella klimatinsatser ska räknas in i det nationella målet. Förslaget innebär att de utsläppsminskningar som investeringarna medför i enlighet med det klimatpolitiska beslutet ska utgöra en tredjedel av de totala utsläppsminskningarna i den icke handlande sektorn till 2020 med 2013 som startår. Myndigheten uppskattar att det totala bidraget från internationella insatser behöver uppgå till omkring 40 miljoner ton koldioxidekvivalenter varav närmare hälften uppgavs vara kontrakterade.

Klimatforskning

Klimatforskningen är av stor betydelse för att nå de klimatpolitiska målen och som åtgärder för underlag inom klimatpolitiken nationellt och internationellt. Det finns flera finansiärer av klimatforskning. Ansvaret för att finansiera grundforskning är Vetenskapsrådet medan den mer riktade behovsmotiverade klimatforskningen finansieras främst av Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas). Exempel på sådan forskning är forskning om klimatmodeller, effekter av klimatförändringar på ekosystem och samhälle samt forskning om styrmedel. Den åtgärdsinriktade tillämpade klimatforskningen för att minska utsläppen av växthusgaser finansieras främst av Energimyndigheten och är en viktig del av energiforskningen. Resultaten från grundforskningen gör att vi vet allt mer om de grundläggande faktorerna som styr klimatet. Den mer riktade forskningen medför bl.a. att de klimatmodeller som används för att göra scenarier för klimatpåverkan blir allt mer tillförlitliga. Denna forskning bidrar också till ökade kunskaper om klimatpåverkan på samhället och ger viktig kunskap om anpassningsåtgärder. Den tillämpade och åtgärdsinriktade forskningen är av avgörande betydelse för att minska användningen av fossila bränslen och för att ställa om samhället till ökad användning av förnybar energi.

Regionalt klimatarbete

Sedan 2008 har samtliga länsstyrelser i uppgift att strategiskt samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga den statliga politiken för minskad klimatpåverkan och energiomställning. Länsstyrelserna ska i bred samverkan utveckla och genomföra regionala klimat- och energistrategier, stödja både näringslivets och kommunernas klimat- och energiarbete och samordna anpassningsarbetet i kommunerna. För att samordna det regionala klimat- och energiarbetet har länsstyrelserna i de tre storstads länen fått 2,2 miljoner kronor och de övriga 1,3 miljoner kronor för 2011. Sammanlagt 25 miljoner kronor har tilldelats länsstyrelserna för klimatanpassningsarbetet.

För att ytterligare främja och utveckla det regionala klimat- och energiarbetet samt nyttja det för att främja en miljödriven tillväxt utsåg regeringen 2010 tre pilotlän för grön utveckling. Uppdraget riktar sig till Länsstyrelserna för Norrbottens, Dalarnas och Skåne län. Länsstyrelserna i pilotlänen får sex miljoner kronor vardera för att under en treårsperiod (2010–2013) utveckla arbetsmetoder och verktyg samt dela med sig av sina erfarenheter och ge vägledning till andra län. Länsstyrelserna i pilotlänen ska också bidra med analyser av konsekvenser av nationella styrmedel på regional nivå i syfte att identifiera hinder och möjligheter för minskad klimatpåverkan och energiomställning. Arbetet förutsätter bred delaktighet från landsting, samverkansorgan, kommuner, näringsliv, myndigheter samt ideella organisationer.

Anpassning

Som ett led i arbetet med klimatanpassning arbetar Lantmäteriet med uppbyggnaden av en ny nationell höjdmodell. Höjdmodellen framställs med hjälp av laserskanning från flygplan. Med bra höjdinformation ökar möjligheterna att ange riskområden för bland annat översvämningar och skred och därmed kan ny bebyggelse i sådana riskområden undvikas. I början av 2012 återstår ungefär halva landet.

Statens geotekniska institut lämnade i mars 2012 en slutrapport över uppdraget från 2009 om en skredriskartering i Göta Älvdalen. Utredningen visar att skredrisken är betydande på sina håll och att den kan öka ytterligare vid en klimatförändring. I samband med uppdraget har ett omfattande metodutvecklingsarbete utförts

som även kan komma andra skredkänsliga områden i landet till nytta. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut har fr.o.m. 2012 i uppdrag att upprätta ett kunskapscentrum för anpassning med uppgift att utveckla hur kunskap om klimatanpassning samlas in, utvecklas och sprids till olika delar av samhället. Det finns en särskild portal med information som riktar sig särskilt till länsstyrelser och kommuners anpassningsarbete.

Hållbara städer

Arbetet med hållbar stadsutveckling, som även har en bärande inverkan på klimat och innefattar ekonomiskt stöd med syfte att minska utsläppen av växthusgaser redovisas under avsnitt 3.5.15 God bebyggd miljö.

Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att det inte är möjligt att nå miljö kvalitetsmålet till 2020 med i dag beslutade eller planerade styrmedel.

Miljö kvalitetsmålet

Regeringen bedömer att det är mycket svårt att inom en generation skapa förutsättningar för att nå miljö kvalitetsmålet. De globala utsläppen av växthusgaser måste minska med 50–70 procent till år 2050 jämfört med 1990 och vara nära noll vid seklets slut för att miljö kvalitetsmålet ska kunna nås. Möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålet är därmed beroende av att en global omställning till fossilbränslesnål energitillförsel och effektivare energianvändning sker. Sverige kommer fortsatt att arbeta aktivt för att nå en internationell överenskommelse som också innebär en större möjlighet för måluppfyllelse.

Etappmål för utsläpp av växthusgaser till 2020 och det nationella målet för utsläppen 2008–2012

Regeringen bedömer att det nationella målet för perioden 2008–2012 kommer att nås med marginal. Utsläppsminskningarna sedan 1990 kan till stor del förklaras av den förda klimatpolitiken. Koldioxid- och energibeskattningen har spelat en särskilt viktig roll för den positiva utvecklingen inom bostads- och servicesektorn medan förbättrad hantering av avfall till följd bl.a. av deponiförbudet för organiskt avfall spelat en stor roll för de minskande utsläppen inom avfallssektorn. Energi- och koldioxidskatterna

har också varit verkningsfulla för att dämpa ökningen av utsläppen av växthusgaser från transportsektorn. Andra ekonomiska styrmedel inom transportsektorn, såsom utformningen av förmånsbeskattningen och den koldioxidrelaterade fordonsskatten har bidragit till de snabbt sjunkande utsläppen av växthusgaser från nya personbilar. Regeringens långsiktiga prioritering är att Sverige år 2030 bör ha en fossiloberoende fordonsflotta. I juli 2012 tillkallade regeringen en särskild utredare med syfte att föreslå åtgärder för att denna ambition ska kunna förverkligas. Regeringen ser också löpande över centrala element inom transportpolitiken. Naturvårdsverket bedömer att etappmålet är nära att nås. Regeringen gör bedömningen att etappmålet ligger inom räckhåll.

Trots betydande insatser för att minska utsläppen från transporter är dessa idag större än 1990. Dessutom har den tidigare minskande trenden för utsläpp förknippade med uppvärmning brutits. Regeringen avser återkomma till frågan om det behövs nya åtgärder i samband med den kontrollstation för klimatpolitiken som genomförs 2015. Kontrollstationen syftar till att analysera den faktiska utvecklingen av energibalans och kostnader, samt klimatpåverkan i förhållande till målen, liksom kunskapsläget vad gäller klimatförändringar. Kontrollstationen gäller inte politikens grundläggande inriktning, men kan komma att leda till justeringar av styrmedel och instrument.

Internationellt klimatarbete

Förhandlingarna om en ny klimatregim ledde under 2011 till ett beslut i Durban om att inleda en process för att förhandla fram en ny rättsligt bindande överenskommelse som ska omfatta alla konventionens parter, den s.k. Durbanplattformen. EU hade en ledande roll vid klimatförhandlingarna i Durban. Genom EU:s öppenhet för att gå in i en andra åtagandeperiod under Kyotoprotokollet och den allians som EU skapade med de minst utvecklade länderna och de små ö-staterna kunde ett tillräckligt tryck skapas på andra parter för att beslutet om Durbanplattformen skulle komma till stånd.

Under 2012 är fokus i klimatförhandlingarna att få igång förhandlingarna om den nya överenskommelsen. EU:s och regeringens mål är att förhandlingarna ska resultera i ett protokoll som kan träda ikraft senast år 2020. En annan central fråga under året är att sätta det regelverk som ska

gälla för Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod på plats så att den andra åtagandeperioden kan inledas 2013. I de internationella förhandlingarna verkar Sverige genom EU. En av flera nödvändiga kompletterande åtgärder för att klara tvågradersmålet är att minska utsläppen av kortlivade, klimatpåverkande ämnen. Det handlar bl.a. om sot, marknära ozon och metan. Genom att minska utsläppen av sådana ämnen kan koncentrationen av växthusgaser i atmosfären tillfälligt bromsas. Utsläppsminskningarna har också en starkt positiv hälsoeffekt. Sverige har under 2011 och 2012 tillsammans med sex länder initierat ett globalt partnerskap för att minska utsläppen av dessa ämnen. Koalitionen lanserades i Washington i februari. Den har fått stort genomslag på kort tid och ytterligare ett tiotal länder har gått in i samarbetet. Koalitionens första möte ägde rum i april i Stockholm parallellt med regeringens internationella konferens Stockholm +40. Inom Arktiska rådet verkar Sverige för ett avtal mellan medlemsstaterna om utsläpp av kortlivade klimatpåverkande ämnen.

Utsläppsutvecklingen för EU-27 är positiv och EU-27 gör framsteg på väg mot sitt åtagande 2020. Europeiska kommissionens prognos tyder på att med gällande styrmedel (2011) skulle utsläppen i EU 2020 vara 20 procent under 1990 års nivå. Om klimat- och energipaketet genomförs fullt ut förväntas EU minska utsläppen med 25 procent till 2020 enligt kommissionens beräkningar.

EU:s system för utsläppshandel är centralt för att uppfylla EU:s klimatpolitiska mål. Systemet omfattar närmare hälften av unionens utsläpp av växthusgaser och omkring en tredjedel av de svenska utsläppen. Fortsatt reformering och utveckling av systemet för att säkerställa dess långsiktiga funktion är nödvändigt. Utsläppsutrymmet inom den handlande sektorn inom EU ransoneras och minskar kontinuerligt och förutsägbart fr.o.m. 2013. Systemets omfattning med avseende på utsläppskällor vidgas och tilldelningen av utsläppsrätter till företagen kommer inte längre att ske helt utan kostnad utan i ökande grad genom auktionering. Auktioneringen ska i huvudsak ske på en EU-gemensam plattform. Enskilda medlemsstater kan välja att ha en nationell plattform, men det är inte Sveriges avsikt. Den gemensamma auktionsplattformen upphandlas för närvarande och beräknas vara i bruk hösten 2012 då tidiga

auktioner av utsläppsrätter är planerade att äga rum. Riksgäldskontoret har förordnats som svensk auktionsförrättare, vilket innebär att svara för tilldelning av utsläppsrätter till auktionsplattformen inför auktionering och administration av intäkterna. Att utsläppsrätterna inte längre fördelas fritt leder till ökande medvetenhet hos företagen om kostnaderna som är förenade med utsläpp och att utsläppsminskningar kan ge intäkter. Från och med 2012 omfattas luftfart inom, samt till och från EU av handelssystemet. Sverige och EU eftersträvar att systemet efter hand ska kopplas till andra framväxande system och att en tydlig global prissignal ska etableras till industrin och andra samhällssektorer. Utvecklingen av ett globalt marknadssystem för utsläppsminskningar går långsammare än önskvärt, men vid mitten av innevarande decennium kan flertalet av OECD-länderna komma att ha etablerat åtminstone nationella system. Även Kina redovisar framskridna planer på att utveckla utsläppsmarknader. I detta sammanhang är det även viktigt att diskutera hur de nya systemen kan kopplas samman med EU:s system för handel med utsläppsrätter.

För att det så kallade tvågradersmålet ska kunna nås behöver utsläppen minska i alla stora utsläppsländer och utsläppsökningar begränsas i de fattigaste länderna.

Inom EU pågår arbete även med att staka ut färdriktningen för klimatpolitiken på längre sikt. Rådet beslutade under det svenska ordförandeskapet 2009 om målet att EU:s utsläpp bör minska med 80–95 procent till 2050. Kommissionen antog våren 2011 ett meddelande (Färdplan för ett konkurrenskraftigt utsläppsnålt samhälle 2050) om hur EU ska nå den målsättningen på ett kostnadseffektivt sätt. Vid klimatkonventionens 16:e partsmöte i Cancun 2010 beslöts att industriländerna ska ta fram sådana färdplaner. Enligt kommissionens meddelande bör EU:s utsläpp minska med 40 procent till 2030 och 60 procent till 2040. Dagens priser på utsläppsrätter innebär att incitamenten för investeringar i infrastruktur och teknik med låga växthusgasutsläpp försvagats.

Regeringen uppdrog i juli 2011 åt Naturvårdsverket att ta fram underlag för en svensk färdplan för att styra samhällsutvecklingen mot ett Sverige utan nettoutsläpp av växthusgaser till 2050. Arbetet med en svensk färdplan omfattar

även en bred dialog med samhällets aktörer. Regeringen har för avsikt att under mandatperioden närmare beskriva hur det svenska arbetet för att nå visionen om noll i nettoutsläpp 2050 ska genomföras.

En verkningsfull klimatpolitik förutsätter att Sverige och andra industriländer tar ledningen och ansvaret för åtgärder också i utvecklingsländer. Sverige har en pionjroll när det gäller internationella klimatinsatser och bör fortsatt driva på för en breddad och fungerande internationell marknad. Hög miljöintegritet behöver löpande säkerställas i Sveriges internationella klimatinsatser. Marknadsbaserade mekanismer i utvecklade och nya former kommer att vara centrala element i internationell klimatsamverkan även på längre sikt. Sverige avser att medverka i utvecklingen av sådana mekanismer i multilateralt samarbete med andra länder. Regeringen avser också att verka för att den spirande internationella handeln för utsläppsminskningar länkas samman, förstärks och fördjupas för att bidra till att nå tvågradersmålet. När det gäller Sveriges internationella klimatinsatser avser regeringen att utveckla och förbättra återrapporteringen till riksdagen på detta område. Ett viktigt element i dessa strävanden är den utvidgade årsredovisning för Sveriges CDM- och JI-program som myndigheten numera redovisar och som innefattar en detaljerad redovisning projektvis och därtill en redovisning av marknadens utveckling och vunna erfarenheter. Regeringen avser ytterligare bereda frågan om rapporteringen.

Genom att lägga fast ett mer precist volymmål än en tredjedel av de insamlade insatserna skapas enligt regeringens uppfattning goda förutsättningar för ökad planmässighet i förvärven i enlighet med Riksrevisionens rekommendation. Kostnadseffektiva utsläppsminskningar inom det svenska CDM- och JI-programmet innebär att utsläppsminskningssenheter som uppfyller särskilda, av uppdragsgivaren, definierade kvalitetskriterier förvärvas till lägsta kostnad. För de enskilda projekten har det svenska statliga CDM- och JI-programmet hittills fokuserat på små och medelstora projekt inom förnybar energi, energieffektivisering och avfallshantering. Vidare eftersträvas en bred geografisk spridning av projekten och enligt regleringsbrev ska särskilda satsningar göras på minst utvecklade länder och små ö-nationer under utveckling. Regeringen anser att denna

inriktning i huvudsak bör vara vägledande även i fortsättningen. Bidraget till hållbar utveckling i värdländerna bör dock ges ett ännu större fokus. För att tydliggöra Sveriges ställningstagande visavi hållbar utveckling ska det svenska programmet avstå från projekt inom kategorin industrigaser där bidraget till hållbar utveckling är otydligt och för vilka det dessutom är önskvärt att snabbt växande värdländer tar ett eget ansvar.

Arktis

De arktiska regionerna är särskilt utsatta för klimatförändringar och man räknar med att 30 procent av uppvärmningen i Arktis beror på sotpartiklar. Från 2011 till 2013 är Sverige ordförande i Arktiska rådet. Den årliga ökningen av medeltemperaturen är sedan 1980 dubbelt så hög i Arktis som i resten av världen. Därmed ökar även riskerna för miljön. Det krävs ökad kunskap om hur Arktis ekosystem påverkas av människan. Under svenska ordförandeskapet i Arktiska Rådet förstärks därför forskningsinsatserna och miljöövervakningen i Arktis. Fokus läggs också på att skyddet för särskilt känsliga områden stärks och att miljöhänsynen vid nyttjande av Arktis naturresurser både på land och till havs ökar. Inom Arktiska rådet verkar Sverige också för ett avtal om kortlivade klimatpåverkande ämnen. Flera av miljöfrågorna som hanteras i Arktiska rådet har kopplingar till andra internationella miljöfrågor som ligger inom miljöministrarnas ansvarsområden. Sverige avser därför att stå värd för ett miljöministermöte under det svenska ordförandeskapet.

Klimatforskning

Regeringen anser att den omfattande klimatforskningen som bedrivs i Sverige har stor betydelse för att nå de klimatpolitiska målen och som underlag för klimatpolitiken.

Regionalt klimatarbete

Regeringens bedömning är att länsstyrelsernas arbete med de regionala klimat- och energistrategierna och åtgärdsprogram samt arbete med klimatanpassning utvecklas väl men skillnaderna mellan länen är fortfarande relativt stora både när det gäller hur långt man kommit i processen att genomföra åtgärder och ambitionsnivå och kvalitet i arbetet. En av huvuduppgifterna för pilotlänen för grön utveckling är att stödja och inspirera andra län, att utveckla arbetsmetoder och vägledningar samt sprida erfarenheter mellan

länen. En tydlig förbättring har också skett sedan förra året genom att arbetet hos fler länsstyrelser har utvecklats starkare. Det är väsentligt att det strategiska planeringsarbetet går vidare i ett mer operativt genomförande av åtgärder i samverkan med berörda aktörer i länet och att dialogen med kommuner och näringsliv förstärks. Dessutom är det viktigt att dialogen med kommunerna om klimatanpassning intensifieras. Under året har samtliga länsstyrelser, efter regionala dialoger, bidragit med värdefulla underlagsrapporter till Naturvårdsverket om hur den regionala nivån kan bidra i arbetet med en färdplan för ett Sverige utan klimatutsläpp 2050. Pilotlänen har dessutom bidragit med förslag till styrmedel.

3.5.2 Frisk luft

Miljökvalitetsmålet är att luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Regeringen har beslutat om preciseringar till miljökvalitetsmålet som rör halterna av åtta olika hälso- och miljöpåverkande luftföroreningar samt korrosion på kalksten. Preciseringarna förtydligar innebörden av miljökvalitetsmålet och det miljötillstånd som ska nås i ett generationsperspektiv. Preciseringarna ska utgöra grunden för att tolka miljökvalitetsmålens innebörd, vara kriterier vid bedömningen av möjligheterna att nå målen och vara vägledande för miljöarbetet. Till grund för uppföljningen av miljökvalitetsmålet finns även indikatorer. För Frisk luft finns för närvarande 11 indikatorer redovisade på Miljömålsportalen (www.miljomal.se).

Naturvårdsverket är ansvarig för att samordna uppföljning och utvärdering av miljökvalitetsmålet.

Resultat

Tillståndet i miljön förändras i en positiv riktning. Luftkvaliteten är förhållandevis god i Sverige men det krävs ytterligare insatser för att nå det tillstånd som beskrivs i miljökvalitetsmålet

och preciseringarna. Naturvårdsverkets bedömning är att preciseringarna för halterna av bensen, butadien och formaldehyd samt korrosion på kalksten är möjliga att nå till 2020 med befintliga åtgärder.

Halterna av bens[a]pyren i tätorter överstiger det långsiktiga målvärdet som anges i preciseringsringen. Utsläppen har ökat med cirka 40 procent de senaste åren efter att ha legat på samma nivå under den tidigare delen av 2000-talet. De nuvarande kraven på eldningsutrustning och lokala föreskrifter om småskalig vedeldning har inte varit tillräckliga för att minska utsläppstrenden. Boverket arbetar nu med en översyn av sina byggregler med anledning av revideringen av standarden för bästa tillgängliga teknik inom EU.

Halterna av mindre partiklar (PM_{2,5}) tycks minska och det långsiktiga målvärdet bedöms kunna nås till 2020 med beslutade och planerade styrmedel. Förutsättningarna att nå halterna som anges i preciseringsringen har förbättrats eftersom Europas länder i början av maj i år enades om en ändring av Göteborgsprotokollet om kortlivade gränsöverskridande luftföroreningar. Protokollet innehåller uppdaterade nationella utsläppstak till 2020 för kväveoxider, svaveldioxid, ammoniak och flyktiga organiska ämnen. Dessutom har ett nytt tak för små partiklar, där svart sot (black carbon) ingår som en delmängd, tillkommit.

Under vissa perioder på året överskrider halterna av större partiklar (PM₁₀) målvärdet i preciseringsringen i gatumiljön generellt och även i urban bakgrund på vissa platser i södra Sverige. Halterna minskar något, men på grund av årliga variationer är det för tidigt att utläsa en tydlig trend.

Antalet episoder med höga halter av marknära ozon minskar. Medelhalten av marknära ozon minskar också, om än i långsammare takt. Det långsiktiga målvärdet till skydd för hälsan i preciseringsringen överskrids, medan det långsiktiga målvärdet för växtligheten i huvudsak är uppnått.

Halterna av kvävedioxid i gatumiljön i ett par av landets större och medelstora städer överskrider både års- och timmedelvärden frekvent det långsiktiga målvärdet i preciseringsringen. Även i urban bakgrundsmiljö överskrider halterna målvärdet, främst i storstäderna. I flera medelstora städer finns risk att det långsiktiga målvärdet överskrids. En svag minskning av halterna har skett de senaste åren, men om det är en långsiktig trend kan ännu inte fastställas. En viktig orsak till att halterna av kvävedioxid inte minskar i

samma utsträckning som utsläppen av kväveoxider är att modern reningsteknik för dieselmotorer i vägfordon och arbetsmaskiner gynnar omvandlingen av den mindre farliga formen kvävemonoxid till kvävedioxid.

Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att det inte är möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2020 med i dag beslutade eller planerade styrmedel. Det kommer att behövas fler åtgärder för att nå miljökvalitetsmålet Frisk luft till 2020. Hälsoeffekterna av luftföroreningar medför betydande samhälls-ekonomiska kostnader. Beräkningar utförda av Umeå universitet och IVL Svenska Miljöinstitutet på uppdrag av Naturvårdsverket tyder på att enbart de negativa effekterna av partikelhalterna kan värderas till cirka 26 miljarder kronor per år. De förtida dödsfallen beräknas vara cirka 3 400 per år samtidigt som de höga halterna leder till 1 300 till 1 400 extra fall av kronisk bronkit per år.

Det har redan fattats viktiga beslut inom EU om skärpta utsläppskrav för bilar, arbetsmaskiner och fasta förbränningsanläggningar. Under 2013 planerar EU kommissionen ett luftvårdspaket med en översyn av direktivet om nationella utsläppstak för luftföroreningar och EU:s luftkvalitetsdirektiv som på sikt förbättrar luftkvaliteten. Dessutom håller EU på att genomföra den internationella sjöfartsorganisationen IMO:s skärpningar av kraven på svavelhalten marina bränslen vilket leder bl.a. till sänkta bakgrundshalter av mindre partiklar.

Då det tar lång tid innan exempelvis äldre bilar och arbetsmaskiner med höga utsläpp byts ut tar det också lång tid innan de nu beslutade åtgärderna ger effekt.

De långsiktiga besluten behöver därför kompletteras med åtgärder som ger effekt lokalt och som ger effekt på kortare tid. Ett viktigt styrmedel för att nå miljökvalitetsmålet är miljökvalitetsnormerna för luft. De största problemen är att nå normerna för större partiklar och kvävedioxid. I sammanlagt 13 städer överträds en eller båda dessa normer. Enligt luftkvalitetsförordningen (2010:477) ska ett åtgärdsprogram upprättas om en miljökvalitetsnorm överskrids. Sådana program finns eller håller på att utarbetas för Stockholms län och drygt ett tiotal kommuner i andra delar av landet. Antingen är

det miljökvalitetsnormen för större partiklar eller för kvävedioxid som överskrids. I några fall överskrids båda normerna. Huvudinriktningen i programmen är på sådana åtgärder där kommunen själv och andra regionala aktörer har rådighet. I fallet med större partiklar ingår åtgärder som dammbindning (som minskar uppvirvlingen av slitagepartiklar), minskad sandning vintertid och omledning av trafik till andra gator. Att minska halterna av kvävedioxid kräver bl.a. att bättre reningsteknik utvecklas och får genomslag eller att trafikmängderna minskar lokalt.

Regeringen och Transportstyrelsen har vidtagit åtgärder som minskar dubbdäckslitage. Regeringen har dessutom gett kommunerna möjlighet att förbjuda användning av dubbdäck på enskilda gator eller i större områden. Transportstyrelsens föreskrifter har ändrats så att dubbdäck numera inte får användas längre än till den 15 april. Vidare har det beslutats att minska antalet maximalt tillåtna dubb per däck som tillverkas efter den 1 juli 2013.

3.5.3 Bara naturlig försurning

Miljökvalitetsmålet är att de försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska heller inte öka korrosionshastigheten i tekniskt material eller kulturföremål och byggnader.

Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Regeringen har beslutat om preciseringar till miljökvalitetsmålet Bara naturlig försurning som rör nedfallet av svavel- och kväveföreningar, markanvändningens försurningspåverkan, försurningstillståndet i sjöar och vattendrag samt korrosion på tekniska material och arkeologiska föremål i marken. Preciseringarna förtydligar innebörden av miljökvalitetsmålet och det miljötillstånd som ska nås i ett generationsperspektiv. Preciseringarna ska utgöra grunden för att tolka miljökvalitetsmålens innebörd, vara kriterier vid bedömningen av möjligheterna att nå målen och vara vägledande för miljöarbetet. Till grund för uppföljningen av miljökvalitetsmålet finns även indikatorer. För Bara naturlig försurning finns

för närvarande sju indikatorer redovisade på Miljömålsportalen (www.miljomal.se).

Naturvårdsverket är ansvarig för att samordna uppföljning och utvärdering av miljökvalitetsmålet.

Resultat

Tillståndet i miljön förändras i en positiv riktning. För att miljökvalitetsmålet ska nås krävs att nedfallet av försurande ämnen minskar till en nivå som inte orsakar biologiska skador i ekosystemen. Nås den s.k. kritiska belastningen kan de naturliga buffringmekanismerna kompensera för människans bidrag till försurningen.

Mellan åren 1990 och 2009 har nedfallet av sura svavelföreningar över Sverige minskat med 70 procent. Under samma period var nedfallet av sura kväveföreningar oförändrat. År 2010 överskred det sura nedfallet den kritiska belastning som naturen tål på 22 procent av den totala avrinningsområdesarealen respektive 19 procent av den totala skogsmarksarealen. Till 2020 beräknas nedfallet minska ytterligare. Överskridandena av kritisk belastning beräknas då omfatta 19 procent av avrinningsområdesarealen respektive 9 procent av skogsmarksarealen. Förklaringen till att nedfallet inte minskar trots minskade utsläpp i Sverige är att den största delen av de försurande ämnen som faller ner över Sverige har förts hit med vindarna från andra länder och från internationell sjöfart och utsläppen från dessa källor ökar.

Markanvändningens bidrag till försurning av mark och vatten motverkas genom att skogsbruket anpassas till växtplatsens försurningskänslighet. Uttaget av biomassa från skogen kan komma att öka bl.a. genom ökat behov av skogsbränslen. Nedbrytning av växtmaterial frigör basiska mineralämnen som motverkar försurningen. Om förlusten av de basiska ämnena inte kompenseras genom naturlig vittring eller ersätts av t.ex. askåterföring ökar försurningen. Det är i praktiken omöjligt att fullständigt kompensera för eventuell försurning.

Metoden för att bedöma försurningspåverkan i sjöar och vattendrag har utvecklats under senare år. Andelen försurade sjöar (större än 1 hektar) bedöms nu vara 10 procent och sträckan försurade vattendrag har uppskattats till 13 procent. Försurningspåverkan är störst i sydvästra Sverige, där andelen försurade sjöar är

46 procent. Att problemen är störst där beror på att nedfallet av luftföroreningar från kontinenten och internationell sjöfart är stort av meteorologiska skäl samt att jordarna har en låg naturlig buffringsförmåga. I exempelvis Jönköpings län anses försurningen vara ett av de allvarligaste miljöproblemen i länet.

År 2008 bedömde Naturvårdsverket att försurningen av skogsmark i södra Sverige hade avstannat och att en återhämtning inletts. Efter en revidering av miljöövervakningsdata verkar dock försurningstillståndet vara relativt oförändrat under perioden 1983–2008. Snarare finns en tendens mot ökad försurning under senare år. Det finns dock kvarvarande osäkerheter i bedömningen som ska studeras vidare.

I mellersta och östra Sverige är åtta procent av sjöarna försurade, medan andelen försurade sjöar i norra Sverige är 2,5 procent. I de mest utsatta områdena kommer det att ta lång tid innan sjöarna återhämtat sig. Takten i återhämtningen verkar också nu avta, och till 2020 bedöms andelen försurade sjöar endast minska till 9 procent.

Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att det inte är möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2020 med i dag beslutade eller planerade styrmedel. Det krävs fler åtgärder för att nå miljökvalitetsmålet Bara naturlig försurning till 2020. Åtgärderna är till ganska stor del sådana som även är gynnsamma för miljökvalitetsmålet Frisk luft och miljökvalitetsmålet begränsad klimatpåverkan eftersom de gäller sänkta utsläpp av kortlivade miljö-, klimat- och hälsopåverkande luftföroreningar (se avsnitt 3.5.2).

De starka internationella kopplingarna gör att Sveriges rådighet över besluten om luftkvalitet och försurning är begränsad. En central fråga är att genom internationellt samarbete skapa internationella regelverk som begränsar utsläppen av luftföroreningar inte bara i Sverige utan också i våra grannländer. Sveriges medlemskap i EU Europeiska unionen skapar goda förutsättningar för detta. Ett viktigt steg var att det i maj 2012 antogs en ändring av Göteborgsprotokollet under konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar. Det betyder att ett drygt femtiotal europeiska länder samt USA och Kanada har förbundit sig att minska utsläppen av

luftföroreningar, däribland försurande svavel- och kväveoxider till 2020. Enligt etappmålet om begränsade utsläpp av gränsöverskridande luftföroreningar i Europa avser regeringen nu att arbeta för att protokollet ratificeras av tillräckligt många länder för att träda i kraft 2015. I etappmålet ingår även att EU senast 2015 reviderar det s.k. takdirektivet (2001/81/EU) som innebär att medlemsländerna får nya åtaganden som innebär krav på utsläppsminskningar.

För att förbereda förhandlingen om ett nytt takdirektiv och övriga delar att kommissionens kommande luftvårdspaket gav regeringen hösten 2011 Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram ett underlag inför förhandlingsarbetet. I uppdraget ingår bl.a. att bedöma hur stora ytterligare minskningar av nedfall och halter av luftföroreningar som behövs för att uppnå ett långsiktigt hållbart tillstånd, att ta fram förslag till viktiga svenska prioriteringar och vilka åtaganden som Sverige bör kunna acceptera nationellt sett utifrån en samhällsekonomisk analys.

Det är viktigt att insatserna för att utsläppen av särskilt kväveoxider och partiklar fortsatt minskar redan innan ett reviderat takdirektiv är beslutat för att underlätta för Sverige att nå miljö kvalitetsmålet och internationella åtaganden. Om åtgärder sätts in redan innan ett nytt takdirektiv är på plats finns det fler åtgärder att välja mellan och det blir lättare att begränsa kostnaderna.

Allt eftersom utsläppen av försurande föroreningar på land har minskat har den internationella sjöfartens andel av utsläppen som påverkar försurningsläget i Sverige ökat. Då sjöfarten även har ökat i omfattning har utsläppen även ökat totalt sett. Ett viktigt steg var att IMO, den internationella sjöfartsorganisationen, 2008 ändrade bilaga VI till Marpolkonventionen så att svavelhalten i marina bränslen ska sänkas kraftigt. År 2015 ska fartyg som trafikerar svavelkontrollområdet i Östersjön, Nordsjön och Engelska kanalen använda bränsle med en svavelhalt om högst 0,1 viktprocent. Från 2020 ska bränsle med en svavelhalt om högst 0,5 viktprocent användas globalt utanför svavelkontrollområdena. Det är tillåtet att använda bränslen med högre svavelhalt ifall fartyget har reningsutrustning som sänker utsläppen i motsvarande grad.

Inom EU har det nu träffats en överenskommelse i första läsningsen som innebär att IMO:s beslut tas in i svaveldirektivet (direktiv 1999/32/EG). Beslutet kommer att medföra en

notabel minskning av nedfallet av sura svavel-föreningar, inte minst i sydvästra Sverige som är starkt påverkat av utsläpp på Nordsjön.

IMO:s beslut innebar även att kraven på utsläppen av kväveoxider skärps i särskilda utsläppskontrollområden, s.k. NECA. I det fallet gäller kraven enbart nya fartyg, varför det kommer att ta lång tid innan reglerna får fullt genomslag. Under Sveriges ordförandeskap i Helcom färdigställdes ansökan om att inrätta ett NECA för Östersjön. Sverige står bakom att ansökan skickas in till IMO.

3.5.4 Giffri miljö

Miljö kvalitetsmålet är att förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället inte ska hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden, att halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och att deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Målet innebär även att halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.

Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Regeringen har beslutat om preciseringar till miljö kvalitetsmålet som rör exponering för kemiska ämnen, användningen av särskilt farliga ämnen, spridning av oavsiktligt bildade ämnen, förorenade områden och kunskap och information om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper. Preciseringarna förtydligar innebörden av miljö kvalitetsmålet och det miljö tillstånd som ska nås i ett generationsperspektiv. Preciseringarna ska utgöra grunden för att tolka miljö kvalitetsmålens innebörd, vara kriterier vid bedömningen av möjligheterna att nå målen och vara vägledande för miljö arbetet. Till grund för uppföljningen av miljö kvalitetsmålet finns även indikatorer. För Giffri miljö finns för närvarande 13 indikatorer redovisade på Miljö målportalen (www.miljomal.se).

Naturvårdsverket är ansvarig för att samordna uppföljning och utvärdering av miljö kvalitetsmålet.

Resultat

Det går inte att se någon tydlig utvecklingsriktning för tillståndet i miljön. Ökande konsumtion leder till ökad kemikalie- och varuproduktion globalt, vilket bidrar till ökad diffus spridning av farliga ämnen. Användningen av vissa särskilt farliga ämnen har begränsats genom EU-regler. Vissa välkända och sedan länge begränsade miljögifter, som undersökts i långa tidsserier, uppvisar nu en positiv utveckling i miljön. Halterna av andra ökar t.ex. för långlivade perfluorerade ämnen. För flertalet ämnen saknas uppgifter dels om halter i människa och miljö, dels om hur halterna förändrats över tid. Även farliga ämnen som ingår i och sprids från varor och fasta konstruktioner kan påverka människor och miljö under lång tid.

Enligt Naturvårdsverkets årliga uppföljning utvecklas styrmedel på området generellt sett positivt och bedöms på sikt kunna ge tillräckliga förutsättningar att nå målet. Flera grundläggande kemikalierregelverk inom EU och globalt fortsätter att utvecklas. Denna utveckling förväntas ge bättre skydd för hälsa och miljö mot kemiska risker. Detta gäller bl.a. hormonstörande ämnen, nanomaterial och kombinationseffekter, men även biocider, växtskyddsmedel och kosmetiska produkter.

Fortfarande saknas metodik för att bedöma nya riskområden. Metodiken tar heller inte tillräcklig hänsyn till känsligheten hos foster, barn och ungdomar.

Stora förändringar och skärpta regler är på gång inom EU, till exempel genomförandet av Reach-förordningen, regler om klassificering och märkning (CLP-förordningen) samt nya förordningar om växtskyddsmedel och biocider. Kontrollen av kemiska ämnen i varor är dock bristfällig och behöver utvecklas vidare.

EU-kommissionen har förberett en översyn av Reach genom att ta fram s.k. tematiska studier och låta medlemsstaternas behöriga myndigheter m.fl. kommentera resultaten. Den europeiska kemikaliemyndigheten ECHA har i februari 2012 presenterat den första listan över ämnen (90 st) som kommer att utvärderas inom ramen för Reach-förordningen under 2012–2014.

Särskilt farliga ämnen, t.ex. kvicksilver, bly och vissa perfluorerade ämnen, används fortfarande för vissa ändamål. De förekommer även i befintliga material och varor i omlopp och riskerar därför att finnas kvar i bruk genom återvin-

ning. Många av de särskilt farliga ämnena sprids globalt, både via handel och långväga transporter med luft, vatten och organismer.

I en konsultstudie från kommissionen har det föreslagits att förbjuda användningen av kvicksilver i dentalt amalgam och knappcells batterier, vilket bör ses som en framgång för svenskt påverkansarbete.

Under 2012 antogs den nya biocidförordningen. Biocidförordningen börjar tillämpas fr.o.m. den 1 september 2013. Jämfört med det nuvarande biociddirektivet finns ett antal viktiga nyheter i biocidförordningen bl.a. nya regler för att minska riskerna från biocidbehandlade varor. En annan viktig nyhet i biocidförordningen är reglerna om substitution och kandidatämnen för substitution. Ämnen som är särskilt hälso- och miljöfarliga ska inte godkännas som verksamma ämnen. Ämnen med sådana egenskaper kan ändå i vissa fall godkännas och i dessa fall är avsaknaden av substitut en avgörande faktor. Ämnena ska då utpekas som kandidatämnen för substitution.

I juni 2011 uppdrog regeringen åt Miljömålsberedningen att ta fram en strategi för Sveriges arbete inom EU och internationellt för en giftfri miljö. I strategin ska även läkemedels påverkan på miljön behandlas. Miljömålsberedningen presenterade sitt delbetänkande Minska riskerna med farliga ämnen! – Strategi för Sveriges arbete för en giftfri miljö (SOU 2012:38) den 14 juni. Miljömålsberedningen har för strategin föreslagit totalt åtta etappmål och fem bedömningar i syfte att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Tre etappmål har lagts fram tidigare (SOU 2011:34) och fastställdes genom regeringsbeslut den 26 april 2012. Dessa rör särskilt farliga ämnen, kunskap om hälso- och miljöegenskaper och information om farliga ämnen i varor.

På uppdrag av regeringen redovisade Kemikalieinspektionen i mars 2011 rapporten "Handlingsplan för en giftfri vardag 2011–2014 – Skydda barnen bättre". Genomförandet av handlingsplanen kommer att delredovisas den 31 januari 2013 respektive 2014 samt slutredovisas den 31 januari 2015. Kemikalieinspektionen har med de extra resurserna under 2011 bl.a. intensifierat tillsynsarbetet, t.ex. med ökat antal analyser av kemikalier i varor, arbetet inom Reach-förordningen med utvärdering, klassificering och förslag till begränsningar av farliga ämnen och initierat branschdialoger för leksaker, textilier och kosmetika för att diskutera frivilliga åtagan-

den. Kemikalieinspektionen redovisade i slutet av mars 2012 ett regeringsuppdrag ”Bättre EU-regler för en giftfri miljö” som bl.a. omfattar analys av brister och utvecklingsbehov avseende EU-regler på området och förslag till ändringar som bör drivas av Sverige.

Regeringen har i april 2012 till kommissionen anmält ett förbud mot att använda det hormonstörande ämnet bisfenol A (BPA) i lack och yt-skikt i förpackningar för livsmedel särskilt avsedda för barn under tre år. Kemikalieinspektionen har fått i uppdrag att snabbt utreda möjligheten att förbjuda ämnets användning i kvitton och biljetter samt att kartlägga förekomsten i leksaker och barnartiklar. Tillsammans med Livsmedelsverket och Boverket ska Kemikalieinspektionen också kartlägga avgivning av bisfenol A vid renovering av dricksvattenrör. Regeringen har den 28 juni beslutat om ett förbud mot farliga kemikalier i tatueringsfärger, baserat på Europarådets rekommendation.

Under 2011 fördelade Naturvårdsverket hela anslaget, drygt 635 miljoner kronor, i statliga bidrag till arbetet med efterbehandling av förorenade områden. Bedömningen är att arbetet leder till att uppnå det övergripande syftet med efterbehandling av förorenade områden som är att långsiktigt minska risken för skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön samt att minska mängderna och halterna av metaller och naturfrämmande ämnen i miljön. Efterbehandlingstakten behöver dock fortfarande öka.

Vid utgången av 2011 fanns det ca 16 efterbehandlingsprojekt i kö för åtgärd till en sammanlagd kostnad av ca 700 miljoner kronor. Samtidigt fortsätter arbetet med att undersöka områden som ska kunna efterbehandlas längre fram. Till och med december 2011 hade över 2 000 förorenade områden i riskklass 1 eller 2 efterbehandlats och avslutats. Av dessa områden hade 87 åtgärdats med bidragsmedel. Under 2011 pågick efterbehandlingsåtgärder vid 29 områden med statlig finansiering och vid nästan 300 tillsynsobjekt. Med tillsynsobjekt avses förorenade områden med känd ansvarig verksamhetsutövare. Många förorenade områden, framför allt i storstadsregionerna, efterbehandlas inte med bidrag utan i samband med exploatering. Efterbehandlingsarbetet går framåt i takt med ökade erfarenheter. Ansvarsfördelningen av arbetet med förorenade områden har sedan 2010 tydliggjorts och engagemanget är stort.

Statens Geologiska Undersöknings (SGU) arbete med sanering av förorenad mark gick in i ett operativt skede under 2011. Verket är nu engagerat i saneringen av ett trettiotal förorenade områden.

För Statens Geotekniska Institut har fokus under året legat på undersökningsmetodik och hantering av förorenade områden samt fortsatt uppbyggnad av det nationella ansvaret för forskning, teknikutveckling och kunskapsuppbyggnad inom förorenade områden. En särskild strategisk forskningsplan har utarbetats inom området.

Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att det inte är möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2020 med i dag beslutade eller planerade styrmedel. Regeringen bedömer dock att förutsättningarna har förbättrats genom skärpt lagstiftning inom EU och internationellt.

Lagstiftningen behöver dock fortsätta att utvecklas, såväl på nationell nivå som på EU-nivå och internationell nivå. Det handlar exempelvis om regler som hanterar sammanlagd och samverkande exponering från kemiska ämnen s.k. kombinationseffekter. I arbetet med att utveckla kemikaliepolitiken och lagstiftningen behöver särskilt barns utsatthet tas om hand. Sverige har i miljørådet i oktober 2011 uppmanat kommissionen att öka sina ansträngningar för att bättre skydda barnen från risker med hormonstörande ämnen.

För att uppnå giftfria och resurssnåla materialkretslopp behövs bättre kontroll och strängare regler, bl.a. avseende särskilt farliga ämnen i återvunnet material. Även tillsynen behöver utökas, inte minst gäller det kemikalier i varor. Eftersom handeln med kemikalier och varor är global, behövs även åtgärder på internationell nivå. Arbetet inom den globala kemikaliestrategin SAICM och med internationella kemikaliekonventioner är särskilt viktigt. Som exempel kan nämnas arbetet med att under 2013 slutföra förhandlingarna om en ny konvention som reglerar kvicksilver. Sverige fortsätter också arbetet med en ramkonvention för att skapa en sammanhållen struktur för det internationella kemikaliarbetet. Med en sådan skulle det bl.a. vara möjligt att kunna reglera ytterligare ämnen av globalt intresse.

Kunskapen om hälso- och miljöfarliga egenskaper är för det stora flertalet ämnen fortfarande bristfällig. Även kunskap om hur ämnen används i produkter och varor, liksom kunskap om den exponering människor och miljö utsätts för, är otillräcklig. Detta leder till stor osäkerhet i de riskbedömningar som behöver göras för att hantera kemiska ämnen i samhället. En ökande kemikalie- och varuproduktion, inte minst i länder med bristande kemikaliekontroll, utgör utmaningar för att kunna nå målet.

Kunskapskraven är otillräckliga när det gäller hälso- och miljöegenskaper för lågvolyämnena, dvs. ämnen som produceras i högst tio ton per år, nanomaterial, hormonstörande ämnen samt kombinationseffekter av exponering från flera ämnen. Även för läkemedel och kosmetiska produkter är kunskapen om miljöegenskaper i dag otillräcklig.

När det gäller nanomaterial har regeringen uppdragit till en särskild utredare att ta fram en nationell handlingsplan för säkra nanomaterial. EU-kommissionen har av rådet uppmanats att under våren 2012 återkomma med en rapport om kombinationseffekter vilken levererades i slutet av maj. Kommissionen har också tagit eget initiativ till en översyn av gemenskapens strategi för hormonstörande ämnen. Industrins frivilliga arbete med att byta ut farliga ämnen mot mindre farliga ämnen behöver utvecklas vidare, till exempel genom branschdialoger liksom dess arbete med hållbar, så kallad grön kemi.

Kemikalieinspektionen har i sin rapport Kemikalier i varor rapport nr 3/11 från september 2011 bedömt att det behövs fler insatser för att svenska företag i större utsträckning än idag ska utveckla varor som innehåller mindre farliga ämnen.

Den svenska miljöövervakningen visar att delar av befolkningen har halter av kadmium i urin som ligger vid eller över de nivåer som kan relateras till påverkan på njurar och skelett. Befolkningens exponering för kadmium behöver därför minska. Regeringen har med anledning av detta anmält ett sänkt svenskt gränsvärde för kadmium i fosfathaltiga gödselmedel (handelsgödsel) till Europeiska kommissionen. På grund av frågans komplexitet har kommissionen beslutat att förlänga perioden för att godkänna eller förkasta de planerade nationella bestämmelserna. Sverige har inlett arbete med att förtydliga slutsatser i genomförd nationell riskbedömning av kadmium i handelsgödsel. Regeringen har även

uppmanat kommissionen att uppdatera EU:s kadmiumstrategi för fortsatta initiativ till ytterligare EU-gemensamma åtgärder för att minska befolkningens exponering för kadmium. Ytterligare åtgärder och styrmedel bör kunna övervägas för att minska exponeringen för kadmium.

I dag finns ca 1 300 förorenade områden som bedöms utgöra mycket stor risk för miljön och människors hälsa. Ytterligare ca 14 000 områden behöver till viss del också åtgärdas. År 2007 var 780 objekt klara, år 2008 var 1 011 objekt klara, år 2009 var 1 204 objekt klara, år 2010 var 1 466 klara och år 2011 var 1 771 klara. Tillståndet vad gäller förorenade områden har ytterligare förbättrats genom de saneringar som kommit igång efter genomförda inventeringar. Statlig finansiering är det enskilt viktigaste styrmedlet. Kunskapsuppbyggnad, teknikutveckling och praxisbildning inom miljöbalken (10 kap.) utvecklas, liksom ett allmänt tillgängligt informationssystem med tydlig och kvalitetssäkrad information om inventerade, undersökta och åtgärdade förorenade områden. Inventeringen med grundläggande information om de förorenade områdena bedöms vara klar vid utgången av 2013. Färdigställandet av inventeringsarbetet förväntas leda till en ökning av ansökningar om bidragsmedel. Under 2010 har verksamhetsutövarens ansvar för att åtgärda förorenade områden klargjorts i ett antal vägledande rättsfall från Miljööverdomstolen.

3.5.5 Skyddande ozonskikt

Miljökvalitetsmålet innebär att ozonskiktet ska utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.

Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Regeringen har beslutat om preciseringar till miljökvalitetsmålet som rör uttunnningen av ozonskiktet och halterna av ozonnedbrytande ämnen. Preciseringarna förtydligar innebörden av miljökvalitetsmålet och det miljötillstånd som ska nås i ett generationsperspektiv. Preciseringarna ska utgöra grunden för att tolka miljökvalitetsmålens innebörd, vara kriterier vid bedömningen av möjligheterna att nå målen och vara vägledande för miljöarbetet. Till grund för upp-

följningen av miljö kvalitetsmålet finns även indikatorer. För Skyddande ozonskikt finns för närvarande två indikatorer redovisade på Miljömålsportalen (www.miljomal.se).

Naturvårdsverket är ansvarig för att samordna uppföljning och utvärdering av miljö kvalitetsmålet.

Resultat

Utvecklingen för tillståndet i miljön är positiv. En stor andel av de ozonnedbrytande ämnena är avvecklade. En minskning av utsläpp och halter i atmosfären gäller för alla ozonnedbrytande ämnen utom HCFC och lustgas N₂O. Utsläppen idag kommer främst från kvarvarande mängder i produkter samt fortsatt produktion av HCFC i utvecklingsländerna. Enligt överenskommelse inom Montrealprotokollet (2007) ska dock konsumtion och produktion av HCFC, i huvudsak, vara avvecklat till 2020 i industri-länderna och till 2030 i utvecklingsländerna. Enligt Naturvårdsverkets årliga uppföljning av miljö kvalitetsmålen för 2012 pekar befintligt underlag på att ozonskiktets återväxt kommer att påbörjas redan före 2020. Det finns dock en del osäkerheter i de modeller som används för att prognostisera, bl.a. på grund av naturliga variationer i ozonskiktets tjocklek och på osäkerheter i modellerna. Den hittills kraftigaste uttunnningen av ozonskiktet över Arktis inträffade under början av 2011 som en följd av ovanligt låga temperaturer i stratosfären. Uttunnningen över Arktis var lika omfattande som i mitten på 80-talet och 80 procent av ozonet var nedbrutet. I slutet av mars minskade även tjockleken över Sverige. Enligt Naturvårdsverkets rapport förväntas exempelvis inte risken för hudcancer ha ökat på grund av den ökade UV-strålningen vid jordytan i samband med uttunnningen eftersom hålet varade under så kort tid. Ozonskiktet är idag ungefär tre procent tunnare, räknat som ett medelvärde, jämfört med ett opåverkat tillstånd. Detta, tillsammans med tidigare mätningar, tyder på att ozonskiktet upphört att förtunnas.

Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att miljö kvalitetsmålet nås med i dag beslutade styrmedel och med åtgärder genomförda före 2020. Med tanke på ozonskik-

tets globala natur är det dock avgörande att det internationella samarbetet är framgångsrikt. Även om målet bedöms kunna nås är det viktigt att fortsätta arbetet med åtgärder. I arbetet med avvecklingen av ozonnedbrytande ämnen är det också viktigt att beakta alternativen så att dessa inte orsakar andra stora miljöproblem och/eller stor påverkan på klimatet. Det är vidare viktigt att arbetet inte urholkas av illegal handel, inklusive export och import, med ozonnedbrytande ämnen och produkter.

3.5.6 Säker strålmiljö

Miljö kvalitetsmålet är att människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning.

Resultatredovisning av området Strålsäkerhet finns under utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap.

Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Regeringen har beslutat om preciseringar till miljö kvalitetsmålet som rör individens exponering för skadlig strålning; utsläppen av radioaktiva ämnen; hudcancer orsakade av ultraviolett strålning och exponeringen för elektromagnetiska fält. Preciseringarna förtydligar innebörden av miljö kvalitetsmålet och det miljö tillstånd som ska nås i ett generationsperspektiv. Preciseringarna ska utgöra grunden för att tolka miljö kvalitetsmålens innebörd, vara kriterier vid bedömningen av möjligheterna att nå målen och vara vägledande för miljö arbetet. Till grund för uppföljningen av miljö kvalitetsmålet finns även indikatorer. För Säker strålmiljö finns för närvarande fem indikatorer redovisade på Miljömålsportalen (www.miljomal.se).

Naturvårdsverket är ansvarig för att samordna uppföljning och utvärdering av miljö kvalitetsmålet.

Resultat

Utvecklingen för tillståndet i miljön är neutral. Antalet årliga hudcancerfall orsakat av UV-strålning fortsätter att öka. Denna trend gäller alla hudcancertyper. All tillgänglig information tyder

också på att samtliga typer av hudcancer kommer att öka i befolkningen.

Högsta dos till någon person ur allmänheten till följd av utsläpp från en kärnteknisk anläggning var under 2010 mindre än 0,0003 millisievert, vilket ligger långt under den nivå som innebär risker för hälsan. Värdet är baserat på analyser och inte på mätningar.

Kunskapsläget beträffande elektromagnetiska fält är gott. Dagens exponering för elektromagnetiska fält anses generellt sett inte innebära något miljö- eller hälsoproblem.

Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att miljö kvalitetsmålet är nära att nås. Det finns i dag planerade styrmedel som bedöms beslutas före 2020. Den del av målet som handlar om exponering för UV-strålning bedöms dock inte vara möjlig att nå. För att detta ska vara möjligt behöver åtgärder genomföras i syfte att minska människors exponering för UV-strålning. Miljö kvalitetsmålet övriga delar bedöms kunna nås med redan beslutade styrmedel och med åtgärder genomförda före 2020. Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) bedömer att allmänhetens exponering för joniserande strålning i miljön inte utgör ett miljö- eller hälsoproblem. Regeringen delar myndighetens bedömning. Försiktighetsprincipen är tillämpbar vid exponeringar för strålning där det finns vetenskapligt grundade misstankar om hälsorisker, men där dessa hälsorisker inte är säkerställda. Strålsäkerhetsmyndigheten rekommenderar sedan flera år att försiktighetsprincipen tillämpas inom två områden av elektromagnetiska fält; allmänhetens exponering för magnetfält från kraftledningar och vid användning av mobiltelefon.

Antalen hudcancerfall som diagnosticeras i Sverige fortsätter att öka och detta gäller för alla typer av hudtumörer. Av en internationell undersökning om solvanor framgår att svenskar i jämförelse med befolkningen i flera andra länder solar mer, skyddar sig mindre samt upplever sig som mindre sårbara för att utveckla malignt melanom. Strålsäkerhetsmyndigheten arbetar med långsiktiga informationsinsatser riktade mot barn och unga tillsammans med kommuner och länsstyrelser och samverkar med andra aktörer (t.ex. Svenska livräddningssällskapet) för att förändra svenskars solvanor.

Under 2011 gjorde WHO:s cancerforskningsorgan IARC (International Agency for Research on Cancer), en klassificering av de radiovågor som kommer från mobiltelefoner. Enligt IARC:s klassificeringssystem bedöms radiovågor som "möjlig cancerframkallande för människor". Enligt SSM:s årsredovisning är allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält mycket låg jämfört med gällande referensvärden. SSM bedömer att exponeringen inte innebär något miljö- eller hälsoproblem. Regeringen delar denna bedömning. Strålsäkerhetsmyndigheten har inlett granskningen av kärnkraftsindustrins ansökan om att få uppföra ett slutförvar för det använda kärnbränslet. När granskningen är avslutad kommer SSM tillsammans med eget yttrande att överlämna ärendet till regeringen. Ansökan kommer även att prövas av mark- och miljödomstol. Strålsäkerhetsmyndigheten och Tullverket fick under 2011 i uppdrag av regeringen att gemensamt genomföra en översyn av samhällets förmåga att kontrollera radioaktiva ämnen vid Sveriges gräns. Uppdraget omfattade dels att redogöra för befintlig gränskontroll men också att identifiera eventuella brister och i dessa fall lämna förslag till åtgärder för att hantera dessa. Redovisningen lämnades i februari 2012 och regeringen avser att återkomma med förslag inom detta område. Sverige bedriver ett miljösamarbete med Ryssland inom strålsäkerhetsområdet. Arbetet bidrar till att stärka säkerheten vid hantering av radioaktivt avfall och kärntekniska anläggningar och förbättrar även strålskyddet. Kontrollen av nukleär icke-spridning stärks genom samarbetet.

3.5.7 Ingen övergödning

Miljö kvalitetsmålet är att halterna av gödande ämnen i mark och vatten inte ska ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Regeringen har beslutat om preciseringar till miljö kvalitetsmålet som rör påverkan på havet, påverkan på landmiljön, tillståndet i sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten samt till-

ståndet i havet. Preciseringarna förtydligar innebörden av miljö kvalitetsmålet och det miljötillstånd som ska nås i ett generationsperspektiv. Preciseringarna ska utgöra grunden för att tolka miljö kvalitetsmålens innebörd, vara kriterier vid bedömningen av möjligheterna att nå målen och vara vägledande för miljöarbetet. Till grund för uppföljningen av miljö kvalitetsmålet finns även indikatorer. För Ingen övergödning finns för närvarande sju indikatorer redovisade på Miljömålsportalen (www.miljomal.se).

Naturvårdsverket är ansvarigt för att samordna uppföljning och utvärdering av miljö kvalitetsmålet.

Resultat

Utvecklingen för tillståndet i miljön är neutral. Åtgärder för att minska utsläpp av övergödande ämnen har gett resultat men det tar tid innan miljön svarar på de förändringar som sker.

Den samlade tillförseln av näringsämnen till Östersjön uppvisar endast en liten minskning under perioden 1994–2008. Det är långt kvar till att nå utsläppsmålen inom Helcoms aktionsplan för Östersjön (Baltic Sea Action Plan, BSAP), både vad gäller den svenska och den sammanlagda tillförseln av kväve- och fosforföreningar till Östersjön. Belastningen av kväve till Östersjön består i 650 000 ton per år via avrinnande vatten och 200 000 ton per år från luften. Fosfortillförseln beräknas till 30 000 ton per år via vatten och försumbara mängder från luften. För att nå målet i BSAP bör även andra åtgärder vidtas än bara genom minskade kväveemissioner från luften.

För att miljö kvalitetsmålet ska nås krävs bl.a. att de utsläpp av kväveföreningar till luft och det nedfall av kväveföreningar som utsläppen orsakar minskar till en nivå som inte orsakar biologiska skador i ekosystemen (s.k. kritisk belastning). Även om det generellt sett sker en minskning av utsläpp till luft ökar utsläppen från den internationella sjöfarten. De totala landbaserade utsläppen av kväveoxider till luften minskar långsiktigt inom hela Europa. Eftersom utsläppen av kväveoxider från sjöfarten på europeiska vatten samtidigt ökar beräknas deras utsläpp omkring år 2020 överstiga de på land inom Europa. Det är på sammantagen europeisk nivå som NO_x-utsläppen från sjöfarten ökar samtidigt som utsläppen på land minskar.

Detta medför att nedfallet av kväveföreningar är relativt oförändrat. Minskningar av nedfallet av kväveföreningar över Sverige förväntas ske då utsläppen minskar, men Naturvårdsverkets bedömning är att den kritiska belastningen trots detta kommer att överskridas på cirka 30 procent av skogsmarksarealen år 2020.

Flertalet sjöar och vattendrag i skogs- och fjällskapet kan i dag anses nå god status med avseende på näringstillstånd. För sjöar i tätbefolkade områden och odlingslandskap är situationen sämre, särskilt i södra Sverige.

I dagsläget pekar det befintliga underlaget på en oförändrad eller svag förbättring av miljötillståndet i Sveriges kustvatten. Bedömningar av Sveriges kustområden i Egentliga Östersjön och Västerhavet (Bohuslän) visar att övergödning framförallt är ett problem. Syrgasförhållandena i Egentliga Östersjöns skärgårdar är fortfarande dåliga. Övergödningen är fortfarande ett stort problem i Egentliga Östersjön, medan situationen i Bottenviken och Bottenhavet ser bättre ut. I Västerhavet har halterna av både kväve och fosfor minskat sedan 1990-talet, och i Skagerraks öppna hav utgör inte övergödning något stort problem.

I jordbruks- och befolkningstäta områden i södra Sverige förekommer förhöjda nitrathalter i grundvattnet.

Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att det inte är möjligt att nå miljö kvalitetsmålet till 2020 med i dag beslutade eller planerade styrmedel.

Utsläpp av övergödande ämnen minskar i många fall och många åtgärder vidtas i vattenförvaltningsarbetet och genom havsmiljö satsningen, men det är svårt att se tydliga effekter i tillståndet. Näringsämnen är upplagrade i mark och sediment och återhämtningen tar tid.

När det gäller utsläpp till havet är det långt kvar innan utsläppsmålen inom Helcoms aktionsplan för Östersjön (Baltic Sea Action Plan, BSAP) kan nås, både för den svenska och den sammanlagda tillförseln av kväve- och fosforföreningar till Östersjön.

Även om det generellt sett sker en minskning av utsläpp av kväveoxider till luft så ökar utsläppen från den internationella sjöfarten, vilket påverkar belastningen på Östersjön och Sverige.

Om belastningen av fosforföreningar fortsätter att minska bör förutsättningarna vara goda för att nå god status med avseende på näringsämnen i nästan samtliga sjöar i skogs- och fjällskapet. För sjöarna i odlingslandskapet blir det betydligt svårare. Motsvarande regionala mönster kan ses för nitrathalter i grundvatten.

Möjligheten att nå miljö kvalitetsmålet är beroende av såväl nationella som internationella åtgärder, framförallt åtgärdsarbete inom vattendirektivet, havsmiljödirektivet, Helcoms aktionsplan för Östersjön, EU:s taktidirektiv för luftföroreningar samt Göteborgsprotokollet inom FN:s luftvårdskonvention. Även den framtida inriktningen inom EU:s jordbrukspolitik kommer att vara betydelsefull för belastningen av övergödande ämnen på sjöar, vattendrag och hav.

Förutsättningarna att nå önskad miljö kvalitet är störst i sjöar, vattendrag och grundvatten. Det beror på att den nationella rådigheten är större vad gäller belastningen av näringsämnen på sötvatten.

Utsläppen av näringsämnen i de länder som påverkar miljön i Östersjön, Kattegatt och Skagerrak behöver reduceras ytterligare. Östersjöländernas genomförande av Helcoms aktionsplan kommer ha stor betydelse för att nå miljö kvalitetsmålet. För att förutsättningarna för miljö kvalitetsmålet ska kunna bedömas som uppfyllda till 2020 krävs ytterligare beslut om utsläppsbegränsningar till luft – inom EU och FN:s luftvårdskonvention samt för internationell sjöfart.

3.5.8 Levande sjöar och vattendrag

Miljö kvalitetsmålet innebär att sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och att deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljö värden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Regeringen har beslutat om preciseringar till miljö kvalitetsmålet som rör tillståndet i sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten, tillstån-

det i oexploaterade och opåverkade vattendrag, tillståndet för ytvattentäkter, ekosystemtjänster, grön infrastruktur, gynnsam bevarandestatus, hotade arter och livsmiljöer, främmande arter, genetiskt modifierade organismer, sjöar och vattendrags natur- och kulturmiljö värden samt friluftsliv.

Preciseringarna förtydligar innebörden av miljö kvalitetsmålet och det miljö tillstånd som ska nås i ett generationsperspektiv. Preciseringarna ska utgöra grunden för att tolka miljö kvalitetsmålens innebörd, vara kriterier vid bedömningen av möjligheterna att nå målen och vara vägledande för miljö arbetet. Till grund för uppföljningen av miljö kvalitetsmålet finns även indikatorer. För Levande sjöar och vattendrag finns för närvarande fyra indikatorer redovisade på Miljö målportalen (www.miljomal.se).

Naturvårdsverket är ansvarig för att samordna uppföljning och utvärdering av miljö kvalitetsmålet.

Resultat

Utvecklingen för tillståndet i miljön är neutral. Sjöar och vattendrag skyddas men inte i tillräcklig omfattning. Det sker restaureringar av vattendrag i länen men arbetet går långsamt. Försurningen via luftburna försurande partiklar har under de senaste decennierna minskat. Försurning är dock fortfarande en av de faktorer som påverkar våra sjöar och vattendrag allra mest.

Sjöar och vattendrag tillhandahåller många ekosystemtjänster som exempelvis dricksvattenförsörjning och produktion av fisk. I jämförelse med många andra länder har Sverige relativt gott om bra dricksvattenresurser. Arbetet med att inrätta vattenskyddsområden är viktigt för att säkerställa kvaliteten på dricksvattentäkter. Detta arbete har ökat hos både kommuner och länsstyrelser.

Många arter är hotade i de limniska miljöerna. Bevarandestatusen för de naturtyper och arter som ingår i Natura 2000, EU:s nätverk för skyddsvärd natur, är generellt gynnsam i den alpina regionen men otillfredsställande i resten av landet. Antalet hotade arter motsvarar omkring fem procent av de bedömda arterna. För vissa arter som flodkräfta, storröding och ål är situationen mycket allvarlig.

Antalet främmande arter ökar i den svenska naturen. Flera arter har av människan avsiktligt

introducerats medan andra oavsiktligt har kommit hit. Situationen för flodkräftan är mycket allvarlig på grund av illegala utsättningar av signalkräftor, som är kroniska bärare av kräftpest. För fisk är situationen generellt sätt bättre. Dagens regelverk ger goda möjligheter att minska risken för oavsiktliga introduktioner.

Det finns i dag brister gällande kunskapen om kulturmiljövärden längs våra sjöar och vattendrag.

Det pågår dock flera projekt med syfte att förbättra kunskapsläget i detta sammanhang. Inom ramen för vattenförvaltningsarbetet pågår metodutveckling för att ta fram ett bättre kunskapsunderlag för vilka vattenmiljöer och vattenanläggningar som har särskilt stor kulturmiljövärde.

Friluftslivets tillgänglighet till sjöar, vattendrag och stränder är generellt sett god.

Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att det inte är möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2020 med i dag beslutade eller planerade styrmedel.

Arbetet med genomförandet av ramdirektivet för vatten är mycket viktigt för att miljökvalitetsmålet ska kunna uppnås. De insatser som idag görs bidrar i positiv riktning men arbetet bedöms inte ske i den takt som skulle innebära att målet nås i tid. Övergödning är ett stort problem i södra Sverige, medan fysisk påverkan och fragmentering av livsmiljöer utgör ett problem i hela Sverige. Fysisk påverkan har identifierats som en av de största orsakerna till att god ekologisk status och god ekologisk potential inte uppnås i dag.

I ett förslag om ändring av ramdirektivet och direktivet om miljökvalitetsnormer (2008/105/EG) inom vattenpolitikens område har kommissionen föreslagit att listan med identifierade prioriterade ämnen utökas med 15 ämnen. Tre av de föreslagna ämnena är aktiva läkemedelssubstanser. Regeringen har välkomnat kommissionens förslag, eftersom bl.a. forskning i Sverige visat att läkemedelssubstanser kan ge upphov till skador på vattenlevande organismer.

Fragmentering av vattendrag, bl.a. genom anläggande av kraftverks- och regleringsdammar, och uttraderande av landbiotoper genom överdämning samt torrläggning av forsar och strömfåror har stor påverkan på den fysiska miljön och

på berörda ekosystem i sjöar och rinnande vatten inom avrinningsområdet. Även enstaka hinder i ett system förändrar hela systemets struktur och funktion med risk för att vissa arter helt slås ut. Antalet restaurerade vattendrag har ökat de senaste åren men arbetet går långsamt. En bidragande faktor är den juridiska processen vid omprövningar och tillstånd för vattenverksamhet. Regeringen har tillsatt en utredning (M 2012:29) för att se över reglerna om vattenverksamhet i miljöbalken och lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, den s.k. rest-vattenlagen. Utredaren ska bl.a. föreslå de ändringar i reglerna som behövs för att miljörettens grundläggande principer – såsom principen om att förorenaren betalar och principen att bästa möjliga teknik ska användas – får genomslag även i den vattenrättsliga regleringen. Vidare ska utredaren se över tillståndsprövningen av vattenverksamhet samt analysera systemet för omprövning av vattenverksamheter och föreslå de ändringar som behövs för att åstadkomma ett effektivt system för omprövning.

Vattenbruk, vilket omfattar bl.a. fiskodlingar, har lyfts i det förslag till ny grundförordning för den gemensamma fiskeripolitiken som förhandlas inom EU under året.

Många värdefulla miljöer i och omkring vatten saknar i dagsläget ett långsiktigt och funktionellt skydd. Reservat som inkluderar vatten är oftast inte inrättade med syfte att bevara värdefulla vattenmiljöer eller värden knutna till dem. Enligt den internationella överenskommelsen om globala mål inom konventionen om biologisk mångfald ska till 2020 minst 17 procent av land- och sötvattensområden vara bevarade.

Det finns en positiv utveckling vad gäller arbetet med att inrätta vattenskyddsområden och att ta fram vattenförsörjningsplaner för ytvattenförekomster som används för dricksvattenuttag. Detta förväntas medverka till ett förbättrat miljö tillstånd. Den pågående klimatförändringen riskerar dock att medföra ökade problem med bl.a. läckage av humusämnen, översvämning samt spridning av föroreningar och sjukdomsbringande patogener.

3.5.9 Grundvatten av god kvalitet

Miljökvalitetsmålet är att grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt

bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Regeringen har beslutat om preciseringar till miljökvalitetsmålet som rör grundvattnets kvalitet, utströmmande grundvattnets kvalitet, grundvattennivåer samt bevarande av naturgrusavlagringar. Preciseringarna förtydligar innebörden av miljökvalitetsmålet och det miljötillstånd som ska nås i ett generationsperspektiv. Preciseringarna ska utgöra grunden för att tolka miljökvalitetsmålens innebörd, vara kriterier vid bedömningen av möjligheterna att nå målen och vara vägledande för miljöarbetet. Till grund för uppföljningen av miljökvalitetsmålet finns även indikatorer. För Grundvatten av god kvalitet finns för närvarande sex indikatorer redovisade på Miljömålsportalen (www.miljomal.se).

Naturvårdsverket är ansvarig för att samordna uppföljning och utvärdering av miljökvalitetsmålet.

Resultat

Utvecklingen för tillståndet i miljön är svagt positiv. Framsteg har bland annat skett i arbetet med skydd av grundvattenresurser, bevarande av naturgrustillgångar och avseende påverkan på grundvattennivåer. De geologiska förutsättningarna i Sverige innebär att effekterna på grundvattnet från mänsklig påverkan i regel är av lokal karaktär. Effektiva åtgärder måste därför genomföras på många platser vilket försvårar måluppfyllelsen. Bekämpningsmedel påträffas i grundvatten i hela landet, men oftast i jordbruks och befolkningstäta områden i södra Sverige. Här förekommer också förhöjda nitrathalter i grundvattnet. Enligt det tillsynsprojekt som Socialstyrelsen och Sveriges geologiska undersökning genomförde 2007 har uppskattats att var fjärde av landets enskilda brunnar har otjänligt vatten, bland annat orsakat av avloppsvatten.

Det saknas systematiska undersökningar av huruvida utbytet mellan grundvatten och ytvatten medför dålig ytvattenkvalitet. De grundvattenförekomster som omfattas av vattenförvaltningsförordningen (2004:660) är vanligen stora och har relativt djup grundvattencirkulation. De

omfattar dock en mycket liten andel av landets yta. Istället är det grundvatten från övriga områden som sannolikt i högre grad påverkar vattendrag. Transporten av föroreningar med ytligt grundvatten är troligen betydelsefull för ytvattens kvalitet, exempelvis avseende kvicksilver och övergödning.

Såväl infrastrukturutveckling som ökad permanent bebyggelse i kust- och tätortsområden medför större tryck på våra grundvattenresurser. Det utförs i dag fler mätningar av grundvattennivåer och arbetet med åtgärder för att upprätthålla grundvattennivåer har förbättrats.

Synen på naturgrusavlagringar som en naturresurs med stora bevarandevärden har stärkts. Kunskapen om alternativa ersättningsmaterial till naturgrus har ökat och även användningen av naturgrus för okvalificerade ändamål har minskat.

Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att det inte är möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2020 med i dag beslutade eller planerade styrmedel.

Kunskapshöjande insatser har bidragit till en effektivare gödsling, men fortfarande förekommer läckage av nitrat till grundvattnet, främst från jordbruksmark. Även enskilda avlopp orsakar förhöjda nitrathalter och en betydande mikrobiell påverkan. Förorenade områden orsakar lokalt kraftig påverkan på grundvattnet. Saneringsarbeten pågår men takten är låg. Det är positivt att den landsomfattande sanering som oljebolagen genomfört vid nedlagda bensinstationer nästan är klar.

Arbete med vattenförsörjningsplaner pågår men bör påskyndas, liksom upprättandet av vattenskyddsområden och beredskapsplaner vid vattentäkter.

Förståelsen har ökat för vilka konsekvenserna kan bli av förändrade grundvattennivåer, exempelvis i samband med byggande. Samhällets påbörjade anpassning till klimatförändringar har inneburit steg i rätt riktning.

Arbetet med åtgärder för att upprätthålla grundvattennivåer har förbättrats. Utflyttningen till kust- och fritidsområden liksom ett ökat undermarksbyggande ökar dock trycket på grundvattnet.

Tack vare främst skärpt lagstiftning har användningen av naturgrus för okvalificerade ändamål kunnat minskas. Synen på naturgrusavlagringar som en naturresurs med stora bevarandevärden har stärkts. Kunskapen om alternativa ersättningsmaterial till naturgrus har ökat. För att ytterligare minska naturgrusanvändningen krävs bättre kunskap om tillgång på och egenskaper hos ersättningsmaterial, framförallt krossat berg. Materialförsörjningsplaner är viktiga för att stödja en positiv utveckling. Även beställarkraven behöver ta fasta på att främja ersättningsmaterial till naturgrus.

Utökad samverkan, kunskapshöjning och informationsspridning krävs för att rätt åtgärder ska vidtas. God tillämpning av styrmedlen är avgörande för utvecklingen. Viktiga exempel är samhällsplaneringen, miljötillsynen samt miljöbalkens krav vid behandling av tillståndsärenden, till exempel avseende miljöfarlig verksamhet.

3.5.10 Hav i balans samt levande kust och skärgård

Miljö kvalitetsmålet är att Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och att den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Regeringen har beslutat om preciseringar till miljö kvalitetsmålet som rör tillståndet i kust- och havsvatten, tillståndet i kustvatten, ekosystemtjänster, grön infrastruktur, gynnsam bevarandestatus, hotade arter och livsmiljöer, främmande arter, genetiskt modifierade organismer, havs- och kust- och skärgårdslandskapets natur- och kulturmiljövärden, tillståndet för kulturhistoriska lämningar samt friluftsliv. Preciseringarna förtydligar innebörden av miljö kvalitetsmålet och det miljö tillstånd som ska nås i ett generationsperspektiv. Preciseringarna ska utgöra grunden för att tolka miljö kvalitetsmålens

innebörd, vara kriterier vid bedömningen av möjligheterna att nå målen och vara vägledande för miljöarbetet. Till grund för uppföljningen av miljö kvalitetsmålet finns även indikatorer. För Hav i balans samt levande kust och skärgård finns för närvarande fyra indikatorer redovisade på Miljö målportalen (www.miljomal.se).

Naturvårdsverket är ansvarig för att samordna uppföljning och utvärdering av miljö kvalitetsmålet.

Resultat

Utvecklingen för tillståndet i miljön är neutral. Inom flera områden är utvecklingen av tillståndet i miljön negativ men bedömningen är att trenden för tillståndet i miljön, för miljö målet som helhet, är neutral.

Enligt Naturvårdsverkets rapport är det avgörande för att kunna nå målet att havs- och kustvatten får ett gott miljö tillstånd, att marina naturtyper och arter bevaras och finns kvar i livskraftiga bestånd, att områden med höga natur- och kulturmiljö värden skyddas långsiktigt och att havens ekosystem förvaltas hållbart. Det går att nå långt med nationella åtgärder, men flera av de insatser som behövs för att nå miljö kvalitetsmålet är sådana som Sverige inte har rådighet över. Det, tillsammans med att beslut ännu inte har fattats om en ny gemensam fiskeripolitik och jordbrukspolitik inom EU medför en osäkerhet i bedömningen.

Mycket återstår innan det är ett bra miljö tillstånd i samtliga kust- och havsvatten. Enligt Naturvårdsverket bedöms 18 procent av Sveriges kustvatten ha god eller hög ekologisk status. Situationen vad gäller belastningar av näringsämnen och föroreningar varierar för olika områden.

Många aktörer och aktiviteter såsom sjöfart, fiske, energiproduktion, turism och friluftsliv, gör anspråk på att nyttja hav och kust och flera medför en påverkan på havens förmåga att leverera ekosystemtjänster.

Det finns ingen övergripande sammanställning av restaureringsbehov och genomförda restaureringsprojekt i kustnära miljöer, men arbete bedrivs bland annat för att restaurera ålgräsängar samt för att förbättra möjligheterna för lek och uppväxt av gädda. Visst underlag har tagits fram för restaurering av övergödda havsvikar, kustnära sjöar och restaurering av lek- och uppväxtområden för kustfiskbestånd.

Tillståndet för havets biologiska mångfald är i dag inte gynnsamt. God bevarandestatus för marina typer och arter har i de allra flesta fall inte uppnåtts. Det beror enligt Naturvårdsverket bland annat på övergödningen i Östersjön, att många marina arter ännu inte förvaltas tillfredsställande och att effekterna av vissa mänskliga aktiviteter är betydande. Att inrätta områdesskydd är ett viktigt verktyg för att skydda värdefulla områden. Totalt har nu knappt sju procent av territorialhavet och cirka sex procent av den ekonomiska zonen ett marint områdesskydd i form av nationalpark, naturreservat eller Natura 2000-område. Det har fram till hösten 2011 inrättats sex fiskefriaområden i Sverige.

Kunskapen om kulturhistoriska lämningar under vatten är inte tillräcklig, men kunskapsläget om forn- och kulturlämningar visar dock en positiv trend i och med att all information om lämningar numera lagras i ett informationssystem hos Riksantikvarieämbetet. Under 2012 invigs Sveriges första marina kulturreservat.

Friluftslivet har generellt mycket god tillgång till hav, kust och stränder. I tätorter och särskilt i städer nära vatten förtätas dock bebyggelsen vilket kan minska tillgängligheten till stränder. Strandlinjen är en ändlig resurs som gradvis tas i anspråk.

Flera av miljöproblemen i havet påverkar också friluftslivet negativt. Till dessa hör övergödningen och ett för intensivt fiske på vissa fiskarter.

Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att det inte är möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2020 med i dag beslutade eller planerade styrmedel.

Regeringen bedömer att möjligheten att nå ett bra miljötillstånd är knuten till det nationella åtgärdsprogrammet, det internationella samarbetet, genomförandet av havsmiljödirektivet och vattendirektivet, EU:s jordbruks- och fiskeripolitik och i viss mån även EU:s maritima politik, inklusive havsplanering, samt EU:s strategi för Östersjöregionen. Även andra politikområden som kemikaliepolitiken respektive sjöfartspolitikens utveckling bedöms ha betydelse.

Regeringen verkar sedan flera år tillbaka för att arbetet med havs- och vattenpolitiken ska ske på ett integrerat och sammanhållet sätt. I linje

med detta inrättades Havs- och vattenmyndigheten den 1 juli 2011, en central förvaltningsmyndighet på miljöområdet för frågor om bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag och hav. Myndigheten har sedan starten 1 juli 2011 arbetat med att genomföra de arbetsuppgifter som myndigheten har ansvar för och som tidigare under året hade planerats av Fiskeriverket respektive Naturvårdsverket för helåret 2011. Myndigheten har samtidigt arbetat med att bygga upp sina verksamhetsmässiga och administrativa processer. Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för anslag 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö. Anslaget omfattar det tidigare Havsmiljöanslaget som hanterades av Naturvårdsverket, men har vidgats till att även inbegripa finansiering av kalkning, vattenförvaltning och fiskevårdsåtgärder. Anslaget har därmed en betydligt bredare ansats än tidigare havsmiljöanslag. I myndighetens redovisning den 30 april 2012 för hur medlen inom anslag 1:12 Åtgärder för Havs- och vattenmiljö har använts under 2011 framgår att medlen bland annat har gått till kalkning, fiskevårdsåtgärder, åtgärder inom vattenförvaltningen och bidrag till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA). EU:s havsmiljödirektiv (2008/56/EG) beslutades i juni 2008 och därmed infördes ett helt nytt system för förvaltningen av havsmiljön i Europa. Det huvudsakliga målet enligt direktivet är att den marina miljön inom gemenskapen ska uppnå eller upprätthålla en god miljöstatus senast år 2020. En viktig faktor som avgör hur väl Sverige lyckas genomföra det marina direktivet är att samordningen mellan EU och de regionala konventionerna Helcom och Oskar fungerar. Sverige verkar för att samordningen mellan havsmiljödirektivet och de regionala konventionerna blir effektiv. Direktivet är genomfört genom havsmiljöförordningen (2010:1341). I enlighet med denna förordning har Havs- och vattenmyndigheten gjort en inledande bedömning av miljötillstånden i Östersjön och Nordsjön samt fastställt vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljökvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön.

Nästa steg enligt direktivet är att utveckla övervakningsprogram samt åtgärdsprogram för att uppnå god miljöstatus. Dessa åtgärdsprogram ska rapporteras till EU-kommissionen 2015. För att havens förmåga att leverera ekosystemtjänster ska säkras behövs en ekosystembaserad

marin fysisk planering som säkerställer en övergripande och långsiktig marin förvaltning.

Kunskapen om marina arter och habitat behöver förbättras för att kunna skapa förutsättningar för att bevara den biologiska mångfalden. Genom den inledande bedömning av miljötillståndet som görs inom ramen för genomförandet av Havsmiljödirektivet bedömer regeringen att det finns förutsättningar att få bättre kunskap. Andra viktiga verktyg som bidrar till möjligheten att skapa förutsättningar att bevara den biologiska mångfalden är EU:s fiskeripolitik, art- och habitatdirektivet, fågeldirektivet, vattendirektivet samt de internationella konventionerna. Arbetet påverkas även positivt av att fler skyddade områden inrättas. Regeringen har under 2012 tagit beslut om justeringar för ett stort antal Natura 2000-områden, där även marina områden ingår. Genom dessa justeringar har data kring våra Natura 2000-områden väsentligt förbättrats. En avgörande faktor för hur effektivt områdesskyddet blir är i vilken grad förvaltningen kan reglera mänskliga aktiviteter i dessa områden. Just nu pågår förhandlingarna om en ny gemensam fiskeripolitik. Den reformerade fiskeripolitiken är tänkt träda i kraft den 1 januari 2013 och kommer att vara en viktig komponent i arbetet med att nå målen i havsmiljöförordningen.

Främmande arter kan hota havens biologiska mångfald genom att slå ut eller försämma livsvillkoren för naturligt förekommande arter. Viktiga verktyg som såsom den internationella barlastkonventionen och genomförande av havsmiljödirektivet kommer att vara på plats 2020 vilket enligt regeringens mening kommer att bidra till att spridning kan motverkas. Utöver åtgärder för att minska risken för introduktion för nya arter är det också viktigt att arbeta med åtgärder för att begränsa spridningen av redan introducerade främmande arter. Se vidare skrivningarna under avsnitt 3.5.16 om invasiva främmande arter.

Att det går att bedriva hållbar näringsverksamhet i kust och skärgård har stor betydelse för möjligheterna att bevara natur- och kulturarv. EU-stöd har delvis kunnat bidra till att hejda de minskade trenderna för det småskaliga jordbruket och fisket. Vidare ger plan och bygglagen goda möjligheter att i den fysiska planeringen säkerställa att skärgårdens kulturmiljövärden bevaras.

Vad gäller regeringens insatser om friluftsliv hänvisas till UO 17 Friluftslivspolitik avsnitt 15.5.

3.5.11 Myllrande våtmarker

Miljökvalitetsmålet är att våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Regeringen har beslutat om preciseringar till miljökvalitetsmålet som rör mångfalden av våtmarkstyper, ekosystemtjänster, återskapande av våtmarker, gynnsam bevarandestatus, hotade arter och livsmiljöer, främmande arter, genetiskt modifierade organismer, våtmarkernas natur- och kulturmiljövärden samt friluftsliv. Preciseringarna förtydligar innebörden av miljökvalitetsmålet och det miljötillstånd som ska nås i ett generationsperspektiv. Preciseringarna ska utgöra grunden för att tolka miljökvalitetsmålets innebörd, vara kriterier vid bedömningen av möjligheterna att nå målen och vara vägledande för miljöarbetet. Till grund för uppföljningen av miljökvalitetsmålet finns även indikatorer. För Myllrande våtmarker finns för närvarande fyra indikatorer redovisade på Miljömålsportalen (www.miljomal.se).

Naturvårdsverket är ansvarig för att samordna uppföljning och utvärdering av miljökvalitetsmålet.

Resultat

Utvecklingen för tillståndet i miljön är negativ. Detta är en försämring jämfört med förra året då bedömningen var att det inte gick att se någon tydlig utvecklingsriktning för tillståndet i miljön. Miljötillståndet försämras för många av de olika våtmarkstyperna genom bl.a. igenväxning. Vegetationsförändringar beräknas öka på grund av klimatförändringar, främmande arter och kvävenedfall. Från Naturvårdsverkets bedömning kan följande exempel nämnas: Många våtmarksarter finns i dag på den svenska rödlistan. En viss förbättring har skett vad gäller anläggning av

våtmarker för vattenrening, men fortfarande har skadade våtmarker en lägre förmåga att leverera ekosystemtjänster och vissa dikade våtmarker kan fungera kontraproduktivt genom att vara kolkällor istället för kolsänkor. Risk finns att klimatförändringarna orsakar upptining av permafrost i nordliga myrar vilket skadar biologisk mångfald och riskerar ökad koldioxidavgång. Arbetet med att skydda, sköta och restaurera våtmarker går sakta. Hittills har cirka 7 500 hektar våtmarker hunnit anläggas, vilket kan jämföras med det tidigare delmålet till 2010 om anläggning av 12 000 hektar. Ca 13 procent av landets myrareal är skyddat, men det återstår fortfarande ca 350 områden att skydda av myrskyddsplanens områden. Ambitionen om anläggning av våtmarker till 2010 har endast uppnåtts till drygt 60 procent. Illegal terrängkörning på våtmarker ökar.

Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att det inte är möjligt att nå miljö kvalitetsmålet till 2020 med i dag beslutade eller planerade styrmedel.

Flera av de befintliga administrativa styrmedlen är bra. Vissa styrmedel skulle kunna utvecklas i syfte att nå ökad måluppfyllelse, till exempel lagstiftningen kring olika dikningsåtgärder, styrmedlen för restaurering av våtmarker i skogslandskapet. För att nå miljö kvalitetsmålet krävs att miljöhänsynen till våtmarkernas miljö och deras förmåga att producera ekosystemtjänster inom de areella näringarna och inom annan markanvändning i anslutning till våtmarker blir bättre. Återskapandet av våtmarker skulle, inom ramen för länsstyrelsernas arbete, kunna effektiviseras med ökad rådgivning och planering av anläggningarna i landskapet i syfte att öka potentialen för ekosystemtjänster. De problem som orsakas av klimatförändringarna kan inte lösas specifikt för våtmarkerna utan är generellt och här hänvisas till detta miljö kvalitetsmål. Insatser för att öka hävd av hävdberoende våtmarker är viktiga. För att säkra våtmarkernas ekosystemtjänster krävs att dikning hålls på en miniminivå och att tillstånd och dispenser för bl.a. nydikning sker enligt gällande regler samt att tillräcklig areal av olika typer av våtmarker är bevarade eller restaurerade över hela landet. Våtmarkernas förmåga att minska halter av näringsämnen och fungera som buffert

vid ändrade nederbördsmonster behöver tas till vara, liksom deras biologiska produktion och förmåga att binda kol från atmosfären. Att bevara och återskapa våtmarker kan därmed bli viktiga verktyg för att mildra effekterna av klimatförändringar och ändrade nederbördsmonster. Därtill kommer våtmarker även i fortsättningen att spela en viktig roll i arbetet med att förbättra vattenkvaliteten och minska övergödningen av sjöar, vattendrag och hav.

Ersättningsnivåerna till markägare och reglerna för prövning av vattenverksamhet kan behöva ses över. Satsningar på att restaurera dikade områden, skötsel av tidigare hävdade våtmarker samt att ta fram kunskapsunderlag om kulturhistoriska värden är nödvändiga.

3.5.12 Levande skogar

Miljö kvalitetsmålet är att skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljö värden och sociala värden värnas.

Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Regeringen har beslutat om preciseringar till miljö kvalitetsmålet som rör skogsmarkens egenskaper, ekosystemtjänster, grön infrastruktur, gynnsam bevarandestatus, hotade arter och livsmiljöer, främmande arter, genetiskt modifierade organismer, natur- och kulturmiljö värden i skogen samt friluftsliv. Preciseringarna förtydligar innebörden av miljö kvalitetsmålet och det miljö tillstånd som ska nås i ett generationsperspektiv. Preciseringarna ska utgöra grunden för att tolka miljö kvalitetsmålens innebörd, vara kriterier vid bedömningen av möjligheterna att nå målen och vara vägledande för miljö arbetet. Till grund för uppföljningen av miljö kvalitetsmålet finns även indikatorer. För Levande skogar finns för närvarande åtta indikatorer redovisade på Miljö målsportalen (www.miljomal.se).

Naturvårdsverket är ansvarig för att samordna uppföljning och utvärdering av miljö kvalitetsmålet.

Resultat

Utvecklingen för tillståndet i miljön är neutral. Till exempel finns det positiva inslag i form av ökade arealer formellt skyddade skogar och frivilliga avsättningar men negativa inslag i form av brister i hänsyn och avverkning av värdefulla skogar.

Naturvårdsverket framhåller att de åtgärder som genomförts via formellt skydd av skog samt ekologisk anpassning av skogsbruket i form av frivilliga avsättningar och miljöhänsyn är viktiga för att uppnå miljökvalitetsmålet Levande skogar.

Naturvårdsverket redovisar att Sveriges senaste rapportering enligt EU:s art- och habitatdirektiv visar att de flesta skogstyper har en ogynnsam bevarandestatus. För 16 av 17 skogstyper bedömdes bevarandestatusen som helt eller delvis ogynnsam. I Naturvårdsverkets rapport hänvisas till ArtDatabankens redovisning att 2 131 skogslevande arter är rödlistade varav 861 arter har klassats som hotade. Enligt Naturvårdsverket beror det på strukturella problem och brister i skogsekosystemen som till exempel ekologiska kontinuitetsbrott, fragmentering, förtätning och igenväxning samt otillräcklig mängd död ved.

Naturvårdsverket framhåller att tillståndet för den biologiska mångfalden i skogslandskapet dock inte är odelat negativ, till exempel finns det skogstyper med gynnsam bevarandestatus och rödlistade arter som fått sänkt hotkategori. Därutöver har utvecklingen under den senaste tioårsperioden av formellt och frivilligt skydd varit positiv och arealen gammal skog, äldre lövrik skog samt mängden hård död ved har ökat till följd av bland annat frivilliga avsättningar.

En fortsatt utveckling av miljöhänsynen i skogsbruket behövs och sker kontinuerligt. Skogsstyrelsens inventering av miljöhänsyn visar på brister. Problemområden är hänsynskrävande biotoper samt hänsyn till kulturmiljöer vilka i dag skadas i för stor omfattning. Problemet här ligger främst i olika aktörers kunskap och bedömning om vilken hänsyn som ska prioriteras. Enligt Skogsstyrelsen har andelen körskadorna i samband med skogsbruk varit mer eller mindre oförändrade under den senaste tioårsperioden.

Naturvårdande skötsel berör skogar som är tänkta att bevaras långsiktigt via formellt skydd eller frivilliga avsättningar. Naturvårdsverket an-

ser att de åtgärder som görs i dag är bra, men utgör ofta isolerade insatser på lokal nivå. Uppgifterna om i vilken omfattning naturvårdande skötsel och restaurering utförs är osäkra, men Naturvårdsverket bedömer att det finns ett fortsatt behov av ytterligare insatser.

Riksskogstaxeringen redovisar att det finns knappt 500 000 hektar skogar dominerade av contortatall i främst norra Sverige. Det motsvarar ca 1,7 procent av skogsmarksarealen. Övriga främmande trädslag används i mycket begränsad omfattning i skogsbruket. Skogsodling med främmande trädslag sker i liten omfattning i enlighet med skogsvårdslagstiftningen.

Enligt Naturvårdsverkets rapport finns det goda exempel på hur skog med värden för friluftsliv och rekreation förvaltas och görs tillgänglig, men skillnaden är stor mellan olika kommuner, aktörer och områden. Skogsstyrelsen identifierar skogar med höga sociala värden. Syftet är att få kunskap om vilka skogar som är viktiga för rekreation, friluftsliv och turism. Hittills har 13 600 objekt med höga sociala värden omfattande en areal av 430 000 hektar registrerats. Skogsstyrelsen arbetar aktivt med information och rådgivning till markägare om lämplig skötsel för dessa områden.

Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att det inte är möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2020 med i dag beslutade eller planerade styrmedel. Regeringen bedömer samtidigt att förutsättningarna att nå målet har förbättrats med nu föreslagna åtgärder.

Arealen produktiv skog som skyddats formellt eller där överenskommelser har slutits om skydd har under den senaste tioårsperioden ökat kraftigt. I de skyddade arealerna ingår bland annat värdefulla skogar som skyddats genom överenskommelser med Sveaskog, Statens Fastighetsverk och Fortifikationsverket. Regeringen har 2011 beslutat att 100 000 hektar produktiv skogsmark förs över från Sveaskog till staten för att användas som ersättningsmark vid markbyten. Tillsammans med de arealer som skyddats under åren 1999–2012 innebär regeringens insatser att det tidigare delmålet om att formellt skydda 400 000 hektar produktiv skogsmark nedanför gränsen för fjällnära skog kan uppnås.

I regeringens proposition Svenska miljömål – för ett effektivare miljöarbete (prop.

2009/10:155) får Miljömålsberedningen i uppgift att ta fram beslutsunderlag för ett nytt etappmål för långsiktigt skydd av skogsmark till 2020 i syfte att bidra till uppfyllelse av miljökvalitetsmålet Levande skogar.

Det finns fortfarande ett stort antal hotade skogslevande arter och de flesta skogliga naturtyper har inte gynnsam bevarandestatus. Regeringen har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras antingen som formellt skydd eller frivilliga avsättningar. Ytterligare värdefulla områden, såsom gammelskog, ska ges ett långsiktigt skydd och förvaltas väl. Miljömålsberedningen ska enligt delbetänkandet Plan för framtagande av strategi för långsiktigt hållbar markanvändning (SOU 2012:15) utreda hur staten genom sitt eget markinnehav kan agera till exempel genom brukande, skötsel och byten av mark.

I regeringens proposition Svenska miljömål – för ett effektivare miljöarbete (prop. 2009/10:155 s. 188) anger regeringen att bevarande av skogar med höga naturvärden är av fortsatt hög prioritet. Det krävs ytterligare insatser, främst när det gäller det formella skyddet, där avsättningar av skogar med höga naturvärden måste fortsätta för att miljökvalitetsmålet Levande skogar ska nås.

Regeringen ser positivt på det arbete som görs inom Komet-programmet (Kompletterande metoder för skydd av skog), som har initierats i fem län. Ambitionen är att den kompletterande metoden på sikt ska genomföras även i övriga län, givet att det bedöms vara ett verkningsfullt redskap i bevarandearbetet av skog.

De frivilliga avsättningarna är fortsatt av avgörande för att nå målet om Levande skogar. Enligt Skogsstyrelsen omfattar de frivilliga avsättningarna nedanför gränsen för fjällnära skog 970 000 ha. Stora ansträngningar bör fortsätta att göras av såväl staten som skogsägarna för att skyddsvärda skogar inte avverkas utan bevaras antingen som frivilliga avsättningar eller genom formellt skydd. Naturvårdskvaliteten i de frivilligt avsatta skogarna bör klarläggas.

Miljöhänsyn i skogsbruket är viktig för att uppnå miljökvalitetsmålet om Levande skogar, och en fortsatt utveckling behövs och sker kontinuerligt. Skogsstyrelsens bedömning av miljöhänsyn vid föryngringsavverkning visar bland annat att det finns fortsatt behov av insatser i form av ökad tillsyn, rådgivning och information till skogssektorn. Det behövs förbättrad samsyn

inom sektorn om målbilder och prioriteringar. Det är angeläget att situationen för skador på forn- och kulturlämningar vid skogsbruk förbättras. En del i det hänsynsfulla brukandet kan vara att i större utsträckning använda alternativa skogsbruksmetoder.

Skogsmiljöer är viktiga för människors livskvalitet, rekreation och friluftsliv. Av särskild betydelse är tätortsnära skogsområden med frilufts-, kulturmiljö- och naturvärden. Kommuner har en viktig roll i bevarandet av tätortsnära skogsområden och kan genomföra insatser med hjälp av regeringens fortsatta satsning på den lokala och kommunala naturvårdssatsningen (LONA). Det pågående uppdraget till länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands samt Skåne län för att genomföra programmen för skydd av tätortsnära natur fortsätter att genomföras till och med 2015.

Regeringen har gett Miljömålsberedningen i uppdrag att ta fram ett förslag till en strategi för att uppnå relevanta delar i generationsmålet och miljökvalitetsmålen kopplade till en långsiktigt hållbar markanvändning utifrån ett helhetsperspektiv. Beredningen har presenterat en plan som omfattar en delrapportering med inriktning på arbete med skydd och skötsel av landområden respektive utveckling av miljöhänsyn i skogsbruket.

3.5.13 Ett rikt odlingslandskap

Miljökvalitetsmålet är att odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Regeringen har beslutat om preciseringar till miljökvalitetsmålet som rör åkermarkens egen-skaper och processer, halter av föroreningar i jordbruksmarken, ekosystemtjänster, livsmiljöer och spridningsvägar som en del i en grön infrastruktur, gynnsam bevarandestatus, bevarande av husdjurens lantraser och de odlade växternas genetiska resurser, hotade arter och livsmiljöer, främmande arter, genetiskt modifierade organismer, biologiska värden och kulturmiljövärden,

kultur- och bebyggelsemiljöer samt friluftsliv. Preciseringarna förtydligar innebörden av miljö kvalitetsmålet och det miljötillstånd som ska nås i ett generationsperspektiv. Preciseringarna ska utgöra grunden för att tolka miljö kvalitetsmå- lens innebörd, vara kriterier vid bedömningen av möjligheterna att nå målen och vara vägledande för miljöarbetet. Till grund för uppföljningen av miljö kvalitetsmålet finns även indikatorer. För Ett rikt odlingslandskap finns för närvarande fem indikatorer redovisade på Miljömålportalen (www.miljomal.se).

Naturvårdsverket är ansvarig för att samordna uppföljning och utvärdering av miljö kvalitets- målet.

Resultat

Utvecklingen för tillståndet i miljön är negativ. Enligt Naturvårdsverket rapport fortsätter area- len åkermark att minska, med regionala skillna- der vad gäller omfattningen. Trenden för den areal som exploateras för annan markanvändning fortsätter att öka. Halten kadmium i jordbruks- marken ligger kvar på samma nivå som den gjort under den senaste 25-årsperioden. Naturvårds- verket bedömer dock åkermarkens långsiktiga produktionsförmåga som fortsatt god. Vidare bedömer Naturvårdsverket att tillståndet är då- ligt eller ogynnsamt för flera arter och naturty- per som återfinns i odlingslandskapet. Däremot konstaterar man att den minskning i förekom- sten av vissa fågelarter i odlingslandskapet som observerats under flera år har avklingat. Man ser emellertid inte att antalet individer av dessa få- gelarter har ökat. I sin rapport konstaterar Na- turvårdsverket att den areal betesmark som häv- das har minskat. Detta har skett samtidigt som arealen hävdad ängsmark har ökat. I intensivt odlad slättbygd finns fortsatt en brist på inslag av småbiotoper av betydelse för den biologiska mångfalden och för upprätthållandet av vissa ekosystemtjänster.

Naturvårdsverket rapporterar att traditionell markanvändning och bebyggelse är fortsatt hotad. Hotbilden är störst för de småskiften och de ekonomibyggnader som inte längre behövs för gårdens drift, där dessa ligger i jordbruksfastig- heternas utkanter. Åtaganden inom ramen för Landsbygdsprogrammet för skötsel av kulturbä- rande landskapselement har minskat kraftigt i antal.

Enligt Naturvårdsverkets rapport varierar till- gängligheten för naturupplevelser och friluftsliv i odlingslandskapet över landet. I slättbygd med ett dominerande inslag av åker är tillgängligheten minst. Störst är tillgängligheten i ängs- och be- tesmarker.

Naturvårdsverket bedömer tillståndet vara stabilt för de växt- och husdjursgenetiska resur- serna. Det nationella programmet för odlad mångfald är utbyggt och tillståndet för husdju- rens lantraser bedöms som positivt eller stabilt.

Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att det inte är möjligt att nå miljö kvalitetsmålet till 2020 med i dag beslutade eller planerade styrmedel. Regeringen bedömer att förutsättningarna för att nå miljö kvalitets- målet styrs av flera faktorer där prisutvecklingen av jordbrukets produkter på världsmarknaden samt utformningen av EU:s gemensamma jord- brukspolitik utgör två av dessa faktorer. Regeringens rådighet över miljö kvalitetsmålets utveckling begränsas således i viss utsträckning.

Uppföljningen av jordbruksmarkens tillstånd och fortsatta produktionsförmåga sker inom ramen för det löpande miljöövervakningsarbetet. Regeringen bedömer att detta uppföljningsar- bete är av fortsatt stor betydelse. Miljömålbered- ningens regeringsuppdrag att ta fram en strategi för en långsiktig markanvändning förväntas ut- göra en viktig utgångspunkt för kommande analyser om åtgärder som rör jordbruksmarkens tillstånd och långsiktiga produktionsförmåga samt odlingslandskapets natur och kulturmiljö- värden.

Det behövs ytterligare insatser med riktade åtgärder motsvarande de som finns inom ramen för Landsbygdsprogrammet för att upprätthålla och stärka odlingslandskapets natur- och kul- turmiljövärden. I flera fall behöver dessa åtgärder utvecklas för att de kvalitativa värdena i odlings- landskapet ska kunna säkerställas. En viktig ut- gångspunkt för detta utvecklingsarbete bör vara den traditionella ekologiska kunskap och det traditionella brukandet som legat till grund för att dessa värden har skapats.

Regeringen bedömer att utformningen och genomförandet av Landsbygdsprogrammet un- der EU:s gemensamma jordbrukspolitik för pe- rioden 2014–2020 kommer ha en stor betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden.

Utöver dessa åtgärder behövs andra kraftfulla insatser med utvecklade strategier för att klara den långsiktiga hävden av betesmarkerna i hela landet. Liknande strategier kommer behövas för att hantera regionala problemställningar så som upprätthållandet av natur- och kulturvärden i slättbygd. Regeringen bedömer också att arbetet med odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden bör utgå från en helhetssyn i förvaltningen av landskapet. Åtgärder som syftar till att hålla odlingslandskapet öppet och tillgängligt gynnar förutsättningarna för ett rikt friluftsliv. Ytterligare insatser kan behövas för att öka tillgängligheten för det rörliga friluftslivet i odlingslandskapet.

Insatser för att upprätthålla statusen för de växt- och husdjursgenetiska är fortsatt viktiga.

3.5.14 Storslagen fjällmiljö

Miljö kvalitetsmålet är att fjällen ska ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Verksamheter i fjällen ska bedrivas med hänsyn till dessa värden och så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Regeringen har beslutat om preciseringar till miljö kvalitetsmålet som rör värden för rennärning och fjällens karaktär, ekosystemtjänster, gynnsam bevarandestatus, hotade arter och livsmiljöer, främmande arter, genetiskt modifierade organismer, fjällmiljöers natur- och kulturmiljövärden samt friluftsliv.

Preciseringarna förtydligar innebörden av miljö kvalitetsmålet och det miljö tillstånd som ska nås i ett generationsperspektiv. Preciseringarna ska utgöra grunden för att tolka miljö kvalitetsmålens innebörd, vara kriterier vid bedömningen av möjligheterna att nå målen och vara vägledande för miljö arbetet. Till grund för uppföljningen av miljö kvalitetsmålet finns även indikatorer. För Storslagen fjällmiljö finns för närvarande sju indikatorer redovisade på Miljömålsportalen (www.miljomal.se).

Naturvårdsverket är ansvarig för att samordna uppföljning och utvärdering av miljö kvalitetsmålet.

Resultat

Utvecklingen för tillståndet i miljön är svagt positiv.

Fjällmiljön är känslig och många vitt skilda intressen gör anspråk på att använda den. Särskilt i södra fjällen finns det skador på mark och vegetation vilka beror på påverkan från besökare, bete och exploatering för bland annat vindkraft, vattenkraft och gruvinindustri. Det finns naturvärden som fortfarande är oskyddade för framtida exploatering. Arbetet för att bevara och stärka den biologiska mångfalden fortsätter. Kunskapen om fjällens kulturmiljövärden är bristfällig och behöver byggas upp. Det brister även i kunnandet om vilken påverkan fjällen och dess ekosystem tål från olika verksamheter. Det är av stor vikt med fortsatt forskning liksom en nära samverkan mellan forskare, förvaltare och användare av naturresurserna för att en hållbar utveckling ska kunna komma till stånd i känsliga fjällmiljöer.

Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att det inte är möjligt att nå miljö kvalitetsmålet till 2020 med i dag beslutade eller planerade styrmedel.

Regionalt gör länsstyrelserna i Norrbotten och Västerbotten, som har en mindre andel av den svenska fjällturismen, bedömningen att miljö kvalitetsmålet kan nås. Jämtlands bedömning är att målet är nära att nås medan Dalarna anser att det inte kan nås. Inget av länen har nått det tidigare delmålet om skador på mark och vegetation respektive natur- och kulturvärden. När det gäller bullermålet bedömer Dalarna och Norrbotten att det kan nås med ytterligare åtgärder. Den nationella rådigheten över miljö kvalitetsmålet konstateras vara stor, med undantag för klimatförändringens påverkan på fjällmiljö. För att skapa förutsättningar för att kunna hejda förlusten av fjällens biologiska mångfald behövs förstärkta insatser för att skydda värdefulla områden inom både landbase-erade miljöer och vattenmiljöer. Nya metoder för att bevara och nyttja biologisk mångfald och

ekosystem på ett hållbart sätt måste också utvecklas. Arbetet bör ske med ett brett landskapsperspektiv som inte bara ser till enskilda arter eller ekosystem, vilket kräver att olika aktörer samverkar i större utsträckning än i dag. Det krävs stora satsningar på ökad kunskap och hänsyn för att fjällens kulturmiljöer ska kunna bevaras. Även det biologiska kulturarvet är av stor vikt, dvs. spår efter hur människan har brukat fjällandskapet. De regionala målen som avser det samiska kulturarvet är av särskild betydelse eftersom delar av det samiska kulturarvet riskerar att gå förlorat om inte ytterligare åtgärder vidtas. Kunskapen om främmande arter och deras påverkan på biologisk mångfald i fjällen behöver bli bättre. De lokala stammarna av fiskar och vattenlevande djur är av särskild vikt att bevara. Ytterligare inventeringar behöver genomföras för att bygga upp mer kunskap på detta område. För att upprätthålla fjällens karaktär som ett betespräglat landskap krävs fortsatt betespåverkan från renar och andra betesdjur. Rennäringens behov av stora arealer står dock i konflikt med behovet av anläggningar för friluftsliv och mineralbrytning. Rennäringen har även stora bekymmer med ökande rovdjursstammar, vilket är en fråga som behöver hanteras.

Det finns 550 mil fjälleder som Naturvårdsverket är ansvarigt för och vilka underlättar för både rekreation och kanalisering av besökare inom känsliga områden. Även i fortsättningen måste friluftslivet ha tillgång till olika typer av bullerfria miljöer i fjällandskapet. Fjälledsystemen behöver underhållas även i fortsättningen för att kanalisera besökare och minimera markskadorna. Snöskotrar och terrängmotorcyklar har en negativ effekt på friluftslivet genom buller, synintryck och avgasutsläpp. Körning med terrängmotorcyklar bidrar även till utbredda markskador. Störningar och markskador förväntas växa än mer i framtiden. Terrängkörningen och annan motoriserad trafik måste ske med hänsyn till andra intressen och så att skador minimeras. Det behöver vidtas åtgärder för att begränsa barmarkskörningens påverkan på mark och vegetation.

3.5.15 God bebyggd miljö

Miljökvalitetsmålet är att städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional

och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Resultatredovisning finns även under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik, avsnitt 4. Resultatredovisning för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse finns även under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid. Resultatredovisning för energieffektivisering i bebyggelsen finns även under utgiftsområde 21 Energi. Resultatredovisning för trafikbuller finns även under utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Regeringen har beslutat om preciseringar till miljö kvalitetsmålet som rör ett helhetsperspektiv på den byggda miljön. Preciseringarna förtydligar innebörden av miljö kvalitetsmålet och det miljö tillstånd som ska nås i ett generationsperspektiv. Preciseringarna ska utgöra grunden för att tolka miljö kvalitetsmålens innebörd, vara kriterier vid bedömningen av möjligheterna att nå målen och vara vägledande för miljö arbetet. Till grund för uppföljningen av miljö kvalitetsmålet finns även indikatorer. För God bebyggd miljö finns det för närvarande 27 indikatorer redovisade på Miljömålsportalen (www.miljomal.se). Boverket är ansvarigt för att samordna uppföljning och utvärdering av miljö kvalitetsmålet.

De tidigare delmålen i miljö målssystemet har upphört att gälla och ersätts efter hand av etappmål. Det har hittills tagits beslut om två etappmål med bäring på God bebyggd miljö. De handlar om ökad resurshushållning för matavfall samt bygg- och rivningsavfall. Utöver miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö redovisas nedan även regeringens särskilda satsning på hållbara städer och internationell samverkan kring hållbara städer.

Resultat

God bebyggd miljö

Utvecklingen för tillståndet i miljön är neutral. Naturvårdsverkets utvärdering av God bebyggd miljö visar att det är svårt att inom en generation skapa förutsättningar för att nå miljökvalitetsmålet och att det inte går att se någon tydlig utvecklingsriktning för tillståndet i miljön. Många åtgärder behövs av olika aktörer. I vissa fall är problemen inte lokaliserade ännu. För att komma till rätta med buller och dålig inomhusmiljö krävs stora insatser, liksom för att stärka samhällsplaneringen och skydda kulturvärden i bebyggelsen. Mindre avfall deponeras men en större andel av avfallet skulle kunna användas som en resurs. Infrastrukturen för insamling och omhändertagande av avfall behöver utvecklas så att det blir effektivare för samhället och enklare för konsumenterna.

Det finns både positiva och negativa trender i miljötillståndet och samhällsutvecklingen. Positivt är till exempel att allt mindre avfall deponeras och att allt fler bostäder är åtgärdade mot trafikbuller, radonmätts och radonsaneras samt värms upp med förnybara energikällor. Till de negativa trenderna hör klimateffekter och buller från vägtransporter. Det produceras också allt mer avfall per person, kulturvärden i byggnader varken uppmärksammas eller skyddas i tillräcklig omfattning tätortsnära grönområden minskar och det byggs fortfarande byggnader som ger problem med inomhusmiljön. Dessa positiva och negativa utvecklingstrender har varit desamma under flera år, så sammantaget bedöms trenden vara oförändrad.

Eftersom God bebyggd miljö omfattar människors vardagsmiljö finns kopplingar till flera av de andra miljökvalitetsmålen: Utan frisk luft, giftfri miljö och bra dricksvatten blir det ingen god bebyggd miljö. Människan behöver även odlingslandskap för livsmedelsproduktion och omhändertagande av restprodukter, liksom levande skogar för råvaruförsörjning, biobränslen och rekreation. Klimatförändringen innebär ändrade förutsättningar för den byggda miljön, exempelvis genom ökad risk för översvämning eller ökad frekvens av extrema väder. Återhämtningstiden är lång för God bebyggd miljö, eftersom byggnader och bebyggelsestrukturer har lång livslängd. Ur hushållningssynpunkt är den långa livslängden positiv, men det gör också att de problem som finns i dag troligtvis dröjer kvar

under lång tid. Städerna har under lång tid anpassats till biltrafik och redan givna förutsättningar för inomhusmiljö, energieffektivisering och kollektivtrafik kommer i stort att kvarstå. Det finns också en tröghet i att ändra livsstil, till exempel när det gäller transportsätt, bostadsyta och konsumtion.

Boverkets arbete med God bebyggd miljö

Boverket följer upp God bebyggd miljö bland annat genom den årliga miljömålsenkäten till kommunerna. Boverket har även påbörjat ett arbete med att hitta ytterligare indikatorer för God bebyggd miljö. Flera insatser för att bidra till måluppfyllelse av miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö har gjorts under året. När det gäller planeringsunderlag har exempelvis planeringsstödet för vindkraft haft stor betydelse. Under 2010–2012 genomförs ett projekt som syftar till att öka de centrala myndigheternas samsyn i bullerfrågor. Under 2011 färdigställdes en handbok som syftar till inspiration och vägledning planering och byggande av avfallsutrymmen, återvinningsstationer och återvinningscentraler. Boverkets byggregler (BBR) har skärpts även för byggnader med andra uppvärmningssätt än elvärme. De nya kraven som trädde i kraft den 1 januari 2012 omfattar inte bara nya byggnader utan också befintliga byggnader som ändras.

Hållbara städer

Regeringen inledde under 2008 en satsning på hållbara städer genom införandet av ett ekonomiskt stöd till utveckling av hållbara städer samt genom att tillsätta Delegationen för hållbara städer. Delegationen kommer att avsluta sitt arbete i och med utgången av 2012.

Det ekonomiska stödet har resulterat i ett stort antal stödansökningar. Fram till och med 2011 har sammanlagt nio större investeringsprojekt och 55 planeringsprojekt beviljats ekonomiskt stöd i konkurrens med andra ansökningar. Under 2011 lämnades totalt 70 ansökningar in varav 28 beviljades stöd. Boverket har uppdraget att analyserat och värdera inkomna ansökningar samt administrerat och betala ut stödet.

Under det förnyade uppdraget från 2011 har det ekonomiska stödet framför allt varit inriktat på planerings-, informations- och utvecklingsprojekt. Ansökningarna under 2011 har gällt både renodlade stadsutvecklingsprojekt och projekt kring informationsspridning och

processutveckling. Stödansökningarna visade på en stor bredd både geografisk och innehållsmässigt. Jämfört med tidigare år har den sociala dimensionen i hållbar stadsutveckling en tydligare roll. Projekten har bedömts utifrån stödförordningens (SFS nr 2008:1407) kriterier om hållbarhet och förebildlighet och med effekt på minskning av växthusgaser som avgörande kriterium. Bland de projekt som erhållit stöd finns exempelvis både intressanta, integrerade stadsutvecklingsprojekt, utveckling av delkomponenter i stadsutvecklingen som systemlösningar för vatten och avfall respektive cykelstrategier samt utveckling av nya kunskapsfält som certifieringssystem för stadsdelar.

Delegationen har i samverkan med Boverket genomfört möten för erfarenhetsutbyte mellan stödprojekten. Delegationen har också främjat stödprojektens deltagande vid olika konferenser i Sverige och internationellt. Delegationen har vidare tagit initiativ till ett nätverk för informationsutbyte och samverkan kring goda exempel i stadsbyggandet där flera myndigheter och organisationer deltar. Vidare har Arkitekturmuseet erhållit stöd för att skapa en digital plattform för att förmedla kunskap om den hållbara staden. Inom uppdraget att utgöra en nationell arena för hållbar stadsutveckling har vidare en lång rad möten, seminarier och konferenser genomförts i samverkan med andra organisationer.

Delegationen har i juni 2012 lämnat rapporterna Femton hinder för hållbar stadsutveckling samt Förslag till fortsatt arbete för hållbar stadsutveckling till regeringen. De behandlar frågor om dels system och strukturer som kan utgöra hinder för hållbar stadsutveckling, dels förslag till hur delegationens arbete, kunskaper och erfarenheter kan föras vidare efter att uppdraget upphört. Hinder rapporten lyfter fram städernas centrala roll för hållbar utveckling, särskilt mot bakgrund av den snabba globala urbaniseringen och hotet om omfattande klimatförändringar. Rapporten redovisar femton olika hinder som förvärrar hållbar omställning av städer, däribland bristande integration av hållbarhetsvisioner inom olika politikområden, ökad social och rumslig uppdelning i städerna, bristande incitament för långsiktigt hållbara beslut, otillräckliga satsningar i samhällsviktig infrastruktur respektive på kunskapsutveckling och pilotprojekt. I rapporten föreslås bland annat en nationell stadspolitik för bättre samordning av olika statliga sektorsintressen samt en fortsatt

statlig satsning på hållbar stadsutveckling. Delegationens förslag till fortsatt arbete innebär att det bildas en ny arena för hållbar stadsutveckling som har en tydlig koppling till ordinarie strukturer och samlar aktörer för stärkt samverkan kring hållbar stadsutveckling, med syfte att säkerställa kontinuitet i påbörjat arbete och lägga en grund för nationell samordning. Delegationen ska avsluta sitt arbete i december 2012.

Internationell samverkan kring hållbara städer

Regeringskansliets särskilda miljöteknikfrämjande som etablerades för ökad samverkan med Kina har utökats och omfattar även Indien och Ryssland, och samarbete kring hållbara städer är ett prioriterat område. Regeringen har initierat ett samarbete kring hållbara städer inom the Clean Energy Ministerial.

Inom EU aktualiseras hållbar stadsutveckling i fler olika sammanhang. Det informella EU-samarbetet kring hållbara städer har bland annat tagit upp olika tema som klimat och hållbara städer. Boverket har på regeringens uppdrag deltagit i ett samarbete som syftar till att ta fram ett gemensamt internetbaserat verktyg för att underlätta hållbar stadsutveckling.

Även i det multilaterala utvecklingssamarbetet uppmärksammas hållbar stadsutveckling allt mer som ett centralt område. Inför Rio-toppmötet om hållbar utveckling har regeringen identifierat hållbara städer som ett prioriterat område och fört fram förslag på skrivningar om stadsutveckling i förslaget till slutdokument från mötet. Sverige har genom FN-representationen New York tillsammans med Singapore initierat en vängrupp för hållbara städer för att stödja hållbar stadsutveckling. Se även utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.

Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att det inte är möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2020 med i dag beslutade eller planerade styrmedel. Ett område som exemplifierar detta är avfall där åtgärder behöver genomföras i syfte att minimera avfallens farlighet. Naturvårdsverket har ansvar för att ta fram ett nationellt program för förebyggande av avfall enligt direktiv 2008/98/EU om avfall. Regeringen har dessutom tillsatt en särskild utredare

för översyn av avfallsområdet (Dir. 2011:66). Utredaren ska redovisa sitt uppdrag den 3 september 2012. Regeringen avser därefter att hantera förslagen om hur det framtida systemet för avfallshantering ska vara utformat för att bidra till att avfallshanteringen är miljömässig, enkel för hushåll och andra och effektiv för samhället. Miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö innehåller många dimensioner och kopplingar till flera andra miljömål. En majoritet av Sveriges befolkning bor i städer och tätorter och det är där den största resurs- och energianvändningen sker. Den byggda miljön kommer därför att vara avgörande för flera olika hållbarhetsutmaningar, inte minst för arbetet med resurseffektivitet och för möjligheten att nå långsiktiga klimatmål.

Arbetet som delegationen för hållbara städer genomfört visar på den centrala roll som stads- och bebyggelseutvecklingen har bland annat för klimatfrågan liksom på behovet av ett sammanhållet perspektiv på olika hållbarhetsaspekter. Kommunerna och ett flertal olika sektorsmyndigheter har bärande inverkan på miljökvalitetsmålet. En god koordinering och samsyn inom och mellan dessa nivåer är av avgörande betydelse. De nio investeringsprojekt som fått stöd under 2009–2010 medför minskade utsläpp i spannet 20 000–130 000 ton CO₂ per år, enligt den sammanställning som Energimyndigheten gjort. Enligt rapporten ”Hållbara städer – erfarenheter hittills” från Delegationen för hållbara städer 2011 har det statliga stödet gett upphov till en hävstångseffekt som kommer att generera klimatnytta i flera led. Även det växande intresset internationellt för hållbar stadsutveckling i många olika forum visar att Sveriges satsning på hållbara städer har legat rätt i tid och inriktning.

3.5.16 Ett rikt växt- och djurliv

Miljökvalitetsmålet är att den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystem samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Regeringen har beslutat om preciseringar till miljökvalitetsmålet som bevarandestatus, påverkan av klimatförändringar, ekosystemtjänster och resiliens, grön infrastruktur, främmande arter, genetiskt modifierade organismer, biologiskt kulturarv samt friluftsliv och tätortsnära natur.

Preciseringarna förtydligar innebörden av miljökvalitetsmålet och det miljötillstånd som ska nås i ett generationsperspektiv. Preciseringarna ska utgöra grunden för att tolka miljökvalitetsmålens innebörd, vara kriterier vid bedömningen av möjligheterna att nå målen och vara vägledande för miljöarbetet. Till grund för uppföljningen av miljökvalitetsmålet finns även indikatorer. För Ett rikt växt- och djurliv finns för närvarande en indikator redovisad på Miljömålsportalen (www.miljomal.se).

Naturvårdsverket är ansvarig för att samordna uppföljning och utvärdering av miljökvalitetsmålet.

Resultat

Utvecklingen för tillståndet i miljön är negativ.

Dagens nyttjande av många naturresurser äventyrar enligt Naturvårdsverket ekosystemens stabilitet och deras möjligheter att leverera tjänster vi tar för givna.

Tre fjärdedelar av naturtyperna och hälften av arterna som listas i EU:s art- och habitatdirektiv har inte gynnsam bevarandestatus i Sverige, det vill säga de utvecklas inte så att de kommer att finnas kvar på längre sikt.

Nyttjandet av mark och vatten försämrar livsmiljön för många arter, bl.a. genom att landskapet fragmenteras. Samtidigt kvarstår stora problem med överfiske i havet. Den EU-gemensamma fiskeripolitiken syftar till ett långsiktigt hållbart fiske, men de överenskommelser som hittills träffats når inte ända fram för flera kommersiellt intressanta arter. Av de 27 rödlistade arterna i Västerhavet fiskas 13 arter kommersiellt, 8 har tidigare varit fångstarter för yrkesfisket och 4 arter förekommer som oönskad bifångst. Av de av EU gemensamt förvaltade 95 fiskbestånd som har fullständig vetenskaplig information, har visserligen skett en markant minskning under senare år av andelen utanför

biologiskt säkra gränser. Men fortfarande är 19 bestånd utanför biologiskt säkra gränser.

Efterfrågan på resurser som livsmedel, fibrer, energi och vatten förväntas dessutom öka. Ett förändrat klimat kommer också att påverka den biologiska mångfalden och ekosystemen.

Främmande arter fortsätter att öka i oförändrad takt i alla miljöer. Många är invasiva, vilket innebär att de har negativ effekt på biologisk mångfald eller människors hälsa. Den globala handeln med fler transporter och kortare transporttider ökar risken att främmande organismer som oavsiktligt följer med i bland annat virkestransporter och fartygs ballastvatten överlever och sprids i Sverige. Svenska Jägareförbundet är sedan 2010 projektledare för ett LIFE-projekt, med budget 5,3 miljoner euro, som bekämpar den invasiva mårddunden. Projektet, som omfattar de nordiska länderna utom Island, har framgångsrikt hindrat artens spridning i de deltagande länderna samt kraftigt begränsat populationen. Mårddunden tillhör de mest problematiska invasiva arter som identifierats av det europeiska samarbetsprojektet DAISIE, på grund av att den orsakar omfattande skador på biologisk mångfald, framförallt på groddjur och sällsynta fågelarter i näringsrika våtmarker. Genetiskt modifierade organismer har inte introducerats i miljön i någon större utsträckning. Befintliga styrmedel är väl utvecklade och används.

Värdefulla ängs- och betesmarker, brynmiljöer och betad skog är några av de miljöer som innehåller ett biologiskt kulturarv och som hotas av förändrad markanvändning och nya bruksmetoder inom jord- och skogsbruket. Det biologiska kulturarvet i fjällandskapet är viktigt men mindre känt. För att skydda och vårda särskilt värdefulla kulturhistoriska helhetsmiljöer bildas kulturreservat.

I Sverige finns drygt 40 jaktbara arter av däggdjur och fåglar, det vill säga de omfattas av allmänna jakttider. Generellt finns i dag mer vilt än för 50 år sedan. Stammarna av älg, rådjur och vildsvin har ökat kraftigt. Att det finns mycket klövvilt orsakar allvarliga skador på skogsbruket, till exempel fejningsskador, barknag och betning av plantor. Av jaktbara fåglar har fler arter ökat än minskat mellan 1977 och 2006. Några jaktbara arter finns dock med på 2010 års rödlista och har en negativ prognos. Dessa är sädgås, raphöna, ejder, alfågel och gråtrut.

Mycket görs för att förändra situationen. Bland annat anger Naturvårdsverket att åtgärds-

programmen för hotade arter har börjat ge positiva resultat. Antalet skyddade områden ökar. Knappt hälften av Sveriges kommuner har ett avsnitt om friluftsliv i sin översiktsplanering. Många av de större kommunerna med högt exploateringsstryck har planeringsunderlag för grönstruktur, och den lokala naturvårdssatsningen (LONA) har lett till att fler kommuner har tagit fram sådana planeringsunderlag.

Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att det inte är möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2020 med i dag beslutade eller planerade styrmedel. Kunskapsbrister om ekosystemtjänster och deras ekonomiska värde, om genetisk mångfald, och främmande arter samt om omfattningen av klimatförändringens påverkan gör det dessutom svårt att bedöma hur långt ifrån målet vi är.

De etappmål för biologisk mångfald som beslutats anger en inriktning för den samhällsställning som behöver ske för att miljökvalitetsmålet ska nås. Mot bakgrund av den analys som ges i Miljömålsberedningens betänkande SOU 2011:34 anser regeringen att ytterligare etappmål behöver fastställas. Ytterligare insatser kan även behöva göras för att Sverige på ett tydligt sätt ska bidra till att nå målen i EU:s strategi för biologisk mångfald till 2020 och de globala målen i den strategiska plan för biologisk mångfald 2011–2020, som antogs vid partsmötet för konventionen om biologisk mångfald i Nagoya 2010.

Regeringen har därför gett Miljömålsberedningen i uppdrag att ta fram ett förslag till en strategi för att uppnå relevanta delar i generationsmålet och miljökvalitetsmålen kopplade till en långsiktigt hållbar markanvändning utifrån ett helhetsperspektiv. I uppdraget ingår bl.a. att föreslå de etappmål, styrmedel och åtgärder som behövs för att uppnå relevanta delar i generationsmålet samt de miljökvalitetsmål som är kopplade till en långsiktigt hållbar markanvändning. Beredningen har presenterat en plan som omfattar en delrapportering med inriktning på arbete med skydd och skötsel av landområden respektive utveckling av miljöhänsyn i skogsbruket.

De åtgärder som befintliga styrmedel har lett till är otillräckliga och arbetet med att säkra resilienta ekosystem och hejda förlusten av bio-

logisk mångfald behöver intensifieras och effektiviseras. Det finns bl.a. brister i samordning, styrmedel och resurser. Synergier med Begränsad klimatpåverkan i styrmedel och markanvändning bör till exempel eftersträvas så att negativa effekter på biologisk mångfald av klimatbetingade åtgärder undviks.

Kartläggning och övervakning av genetisk mångfald är en förutsättning för att åstadkomma ett effektivt arbete med biologisk mångfald på art- och ekosystemnivå.

Tillgång till adekvat specialistkompetens, i synnerhet taxonomisk kunskap om den vilda och odlade mångfalden, kommer att bli avgörande för att förverkliga en grön infrastruktur.

Samverkan med dem som berörs av ekosystemförvaltning är centralt för att nå resultat. Lokal och traditionell ekologisk kunskap bör tas tillvara genom dialog med markägare och lokala aktörer för att kunna användas som en källa till förståelse om hållbart nyttjande och hushållning av naturresurserna. Det nationella programmet för traditionell ekologisk kunskap (NAPTEK) utvärderas under 2012. Allmänhetens och näringslivets kunskaper om biologisk mångfald och om värdet av ekosystemtjänster behöver öka, och möjligheten att på frivillig väg bidra till måluppfyllelse och utveckling av kunskapsunderlaget för både åtgärder och uppföljning bör stimuleras.

Artdatabankens verksamhet och dess webbplats Artportalen är exempel på insatser som ökar kunskapen och delaktigheten. Regeringen bedömer att arbetet med att kartlägga den svenska biologiska mångfalden på artnivå och tillgängliggöra denna kunskap är ett strategiskt viktigt arbete i flera avseenden. Arbetet är bland annat viktigt för att säkerställa kvaliteten i den rapportering som görs av allmänheten via Artportalen. En ökad kunskap om dåligt kända organismgrupper förväntas dels leda till att fler arter inrapporteras och dels öka kvaliteten i inrapporterade data. Därmed förbättras underlaget för fortsatta åtgärder.

Regeringen bedömer att allmänhetens delaktighet i inrapporteringen av tillståndet för den biologiska mångfalden har en betydande roll i miljöövervakningsarbetet, och kan behöva underlättas framöver.

Befintliga styrmedel behöver tillämpas fullt ut av alla berörda aktörer på såväl nationell som lokal nivå. Den allmänna hänsynen i olika verk-

samheter där naturresurser nyttjas behöver förbättras. Arbetet med formellt skydd, naturvårdsavtal, frivilliga avsättningar av värdefulla områden, skötselavtal, artskydd och åtgärdsprogram för hotade arter behöver också stärkas och effektiviseras.

Det nationella och regionala planarbetet behöver effektiviseras och få genomslag i åtgärdsarbetet.

Då Sveriges rådighet är begränsad inom områden som fiske, invasiva arter, föroreningar och hur vår konsumtion påverkar miljön i andra länder är det viktigt att påverka det internationella arbetet och delta i pågående projekt. EU:s fiske- och jordbrukspolitik har stor betydelse. Det inbegriper förutom regelverk även olika stödformer som till exempel landsbygdsprogrammet, fiskefonden och regionala utvecklingsfonden som bl. a. kan stödja arbetet med en grön infrastruktur så att olika naturtyper fördelar sig i landskapet på ett sätt som gör att den biologiska mångfalden överlever långsiktigt.

Arbetet i Sverige är även beroende av globala insatser för biologisk mångfald, bl.a. för att säkra att arbetet i Sverige inte orsakar ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Sverige bör därför vara fortsatt pådrivande i det globala arbetet med bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Sverige bör även bidra till att adekvata resurser mobiliseras, i enlighet med den globala strategi för mobilisering av resurser som antagits inom Konventionen om biologisk mångfald. Med tanke på den finansiella situationen inom de länder som hittills stått för en stor del av finansiellt stöd till utvecklingsländer, är det avgörande att främja mobilisering av resurser från fler källor än tidigare. Detta inkluderar privata källor och kräver samhällsomställningar såväl inom utvecklingsländer som i utvecklade länder, som underlättar integrering av ekosystemens ekonomiska värden i ekonomiska ställningstaganden, politiska avvåganden och andra beslut i samhället.

Svensk expertis bör kunna bidra till det internationella arbetet med att öka kunskap och kapacitet inom t.ex. den internationella kunskapsplattformen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (IPBES).

I enlighet med rådets slutsatser från 2008 presenterade kommissionen i april 2011 en rapport om de socioekonomiska följderna av direktiv 2001/18/EG om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer (GMO). Sammanfatt-

ningsvis framgår det i rapporter att det är svårt att dra några konklusiva slutsatser och diskussioner fortsätter på expertnivå. Vidare pågår arbete om nya riktlinjer för miljöriskbedömning av GMO där kommissionen eventuellt kommer med ett lagstiftningsförslag under 2012.

Förhandlingar har sedan juli 2010 pågått inom EU om kommissionens förslag till en EU-förordning som tillfogar en artikel 26b till direktiv 2001/18/EG om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer (GMO) i miljön. Artikeln ger medlemsstaterna möjlighet att begränsa eller förbjuda odling av GMO inom sina territorier även om den aktuella grödan har fått ett EU-godkännande för odling. Utöver det föreslås inga förändringar när det gäller själva hanteringen av ansökningar och godkännanden av GMO i EU. Vid miljørådet i mars 2012 kunde inte rådet enas kring en politisk överenskommelse och i dagsläget är det oklart när förhandlingarna kommer att återupptas.

3.5.17 Övergripande miljöarbete

Resultat

Miljöövervakningen syftar till att beskriva tillståndet i miljön, bedöma hotbilder, lämna underlag för åtgärder, följa upp beslutade åtgärder och ge underlag för analys av olika utsläppskällors nationella och internationella miljöpåverkan. Miljöövervakningen ska även vara anpassad till lagstiftningen om miljö kvalitetsnormer och inriktas mot uppföljning av de nationella miljö kvalitetsmålen.

Naturvårdsverket ansvarar för den övergripande administrativa samordningen av miljöövervakningen. AB Svenska Miljöstyrningsrådet (Miljöstyrningsrådet) har fortsatt med sitt arbete inom upphandlingsområdet. Upphandlingsverksamheten har i huvudsak bestått i att uppdatera och utveckla Miljöstyrningsrådets upphandlingskriterier, som ger stöd till upphandlare att ställa framför allt miljökrav vid offentlig upphandling. Under 2011 fastställdes kriterier för två nya produktområden, tretton produktområden uppdaterades och inom åtta produktområden påbörjades ett arbete med att ta fram nya kriterier. I kriteriearbetet har även ingått att ge information och stöd av detaljerat slag i samband med enskilda upphandlingar.

Miljöstyrningsrådet har även samarbetat med t.ex. Energimyndigheten, Jordbruksverket, Transportstyrelsen och Statens inköpscentral kring frågor om bl.a. upphandlingskriterier inom respektive myndighets verksamhetsområde. Bolagets engagemang i EU arbetet har utökats under året. Exempelvis har Miljöstyrningsrådet påbörjat ett arbete med att utarbeta EU-gemensamma kriterier inom det medicintekniska området. Tillsammans med organisationer från åtta Östersjöländer deltar och leder också Miljöstyrningsrådet projektet Baltic Green Public Procurement, som ska utveckla konceptet grön upphandling i regionen.

Miljöstyrningsrådet är huvudman och registreringsorgan för EU:s miljölednings- och miljörevisionsordning, Emas, och har bl.a. informerat om Emas samt deltagit vid möten i kommittén bildad under artikel 49 i förordningen.

Beslut om en reviderad Emas-förordning togs av Europaparlamentet och rådet i november 2009. Länsstyrelserna har i december 2011 redovisat ett regeringsuppdrag om genomförande av informationsinsatser, i samarbete med Miljöstyrningsrådet, för att öka kunskapen om den reviderade Emas-förordningen. Regeringen har uppdragit åt Naturvårdsverket att utvärdera miljöeffekterna och konsekvenserna av miljöledningsarbetet i statliga myndigheter. Uppdraget ska redovisas i september 2012. I miljöledningssystemet hanteras såväl direkta som indirekta miljöeffekter av myndigheternas verksamheter och arbetet med att minska miljöpåverkan blir därmed mer systematisk. Totalt 22 myndigheter är i dag certifierade enligt standarden ISO 14001 eller registrerade enligt Emas.

Den 1 januari 2011 trädde lagen (2010:1767) om geografisk miljöinformation och förordningen (2010:1770) om geografisk miljöinformation i kraft. I och med detta är Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire) genomfört i svensk rätt. Syftet är att skapa en infrastruktur för geografisk miljöinformation så att förändringar i miljön ska kunna följas, för att naturolyckor ska kunna förutses, förebyggas och hanteras och för att medlemsstaternas och EU:s miljöpolitik ska kunna utformas och genomföras effektivt. Det praktiska genomförandet av direktivet sker inom ramen för arbetet med den

nationella geodatastrategin, i samverkan mellan Lantmäteriet, Geodatarådet, ett 20-tal myndigheter och kommunerna. Den svenska noden för Inspire utgörs av Geodataportalen.

Länsstyrelserna i de tre pilotlänen för grön utveckling (Dalarna, Skåne och Norrbotten) utsågs 2010 för att under en treårsperiod stödja andra länsstyrelser och utveckla det regionala klimat- och energistrategiarbetet och därigenom utvecklingen mot en grön ekonomi. Länsstyrelserna i pilotlänen får t.ex. stöd om sex miljoner kronor vardera under en treårsperiod 2010–2013. Pilotlänen har lämnat lägesrapporter om vad hur arbetet fortskrider och vad som planeras genomföras. Pilotlänen har på uppdrag av regeringen, efter regionala dialoger, lämnat underlag till Naturvårdsverket inom ramen för arbetet med en svensk färdplan för ett Sverige utan klimatutsläpp 2050. Se vidare under miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan och utgiftsområde 21, Energi.

Den 23 till 25 april genomförde Regeringen konferensen Stockholm+40 "Partnership Forum for Sustainable Development" i Stockholm. Konferensens tre teman innefattade hållbara innovationer, hållbar produktion samt hållbar livsstil. Syftet med konferensen var främst att uppmärksamma 40-årsjubileet av FN:s miljövärldskonferens i Stockholm 1972 samt bidra med inspel inför konferensen Rio+20 i Rio de Janeiro i juni 2012. Stockholm+40 resulterade i en hög närvaro av representanter inom miljö- och utveckling från olika sektorer av samhället och resulterade bland annat i ett utfallsdokument, "Stockholm Call for Action" inför Rio+20.

Analys och slutsatser

Regeringen anser att det underlag som tas fram av miljöövervakningen är betydelsefullt för att följa upp miljö kvalitetsmålen och tillståndet i miljön. Regeringen har givit Statskontoret i uppdrag att se över miljöövervakningssystemet. Uppdraget redovisades i mars 2012. Vidare har Naturvårdsverket haft i uppdrag att bl.a. göra en samlad bedömning av miljöövervakningen och dess resultat, som redovisades i februari 2012. Rapporterna bereds i Regeringskansliet.

Regeringens bedömning är att Miljöstyrningsrådets arbete med att förvalta och utveckla förslag till upphandlingskriterier har bidragit till

en positiv utveckling inom miljöanpassad offentlig upphandling. Miljöstyrningsrådet har i samarbetet med olika statliga myndigheter och verk och i EU-arbetet bidragit med värdefull kunskap inom området.

Länsstyrelserna har efter breda regionala dialoger lämnat underlag till Naturvårdsverket om hur den lokala och regionala nivån kan bidra till ett Sverige utan nettoutsläpp av växthusgaser. De regionala klimat- och energistrategierna, som länsstyrelserna fått i uppdrag att ta fram i bred samverkan, är ett bidrag för det arbetet. Länsstyrelserna i Skåne, Dalarnas och Norrbottens län har som länsstyrelser i pilotlänen för grön utveckling och har haft ett utvidgat uppdrag att även lämna förslag till styrmedel.

Myndigheternas miljöledningsinformation sammanställs av Naturvårdsverket till regeringen. Naturvårdsverkets sammanställning innehåller även en rankinglista över hur långt myndigheterna kommit i miljöledningsarbetet.

Regeringen bedömer att det sammanhängande systemet för geografisk miljöinformation, som skapas genom lagen om geografisk miljöinformation och förordningen om geografisk miljöinformation, förbättrar tillgängligheten till geografisk information inom EU, avhjälp problem vid informationsutbyte mellan myndigheter samt höjer kvaliteten på informationen. Ett 20-tal myndigheter har geografisk miljöinformation som ska ingå i den infrastruktur som byggs upp. Det gäller myndigheter med information om t.ex. fastigheter, vägar och vattendrag, skyddade områden, meteorologiska och hydrologiska förhållanden samt miljöfarliga anläggningar. Det sammanhängande systemet för geografisk miljöinformation är ett viktigt steg i utvecklingen inom området informationsteknik (it) och påverkar inte bara arbetet inom miljöpolitiken utan också möjligheterna att nå regeringens mål inom e-förvaltning, regelförenkling och en effektiv nationell försörjning med grundläggande geografisk information.

I enlighet med den resolution om hållbar utveckling och Agenda 21 som antogs under hösten 2009 i FN:s generalförsamling ägde en FN-konferens om hållbar utveckling, UNCSO – UN Conference on Sustainable Development, rum i Rio i Brasilien i juni 2012. Syftet med konferensen var att säkra ett förnyat politiskt åtagande för hållbar utveckling och utvärdera framsteg och brister i genomförande av tidigare överenskommelser från toppmöten om hållbar

utveckling samt diskutera nya utmaningar. Teman för konferensen var grön ekonomi inom ramen för hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning samt det institutionella ramverket för hållbar utveckling. På konferensen beslutades att FN:s kommission för hållbar utveckling (CSD) ska ersättas av ett högnivå forum. Konferensen beslutade även om viss förstärkning av FN:s miljöprogram, UNEP. Beslut fattades även om att anta ett tioårigt ramverk av program för hållbar konsumtion och produktion samt att inleda ett arbete med globala hållbarhetsmål. Dessa beslut kommer att följas upp i FN:s generalförsamling under dess kommande sessioner.

Inom EU har en strategi för tillväxt och sysselsättning (EU 2020) beslutats. I strategin ingår fem huvudmål och ett av målen är det s.k. 20/20/20-målet för klimat och energi. Strategin ska genomföras genom ett antal flaggskeppsinitiativ. Ett sådant initiativ handlar om resurseffektivitet och ett annat om innovationer. EU-kommissionen har tagit fram en färdplan för resurseffektivitet baserat på meddelandet Ett resurseffektivt Europa – flaggskeppsinitiativ under Europa 2020-strategin. Regeringen välkomnar initiativet och ser fram emot fortsatta insatser kring bl.a. rätt prissättning genom effektiva marknadsinstrument, policyintegrering, teknikutveckling och innovationer, framtagande av livscykeldata, giftfria och resurseffektiva kretslopp och förändrade konsumtionsmönster. I färdplanen identifieras också nationella insatser. Detta arbete har inletts och rapporterats till riksdagen och kommissionen i ”Sveriges nationella reformprogram 2012”. Regeringen bedömer att utfallet från konferensen Stockholm+40 har varit mycket positivt samt har bidragit till att stärka Sveriges inflytande på den globala miljö- och utvecklingsarenan. Cirka 700 personer från 74 länder deltog, inklusive representanter från näringsliv, universitet och högskolor, myndigheter, civila samhällets organisationer och ungdomsorganisationer, samt 40 ministrar och 35 högnivåpersoner under den avslutande ministerdialogen. Utfallet från konferensen är främst skapandet av möjlighet för deltagarna att föra dialoger och formulera rekommendationer och åtgärder inom konferensens tre huvudteman, hållbara innovationer, produktion och livsstil, möjlighet för deltagande ministrar att ha informella samtal inför Rio-toppmötet samt dokumentet ”Stockholm Call for Action” vilket överlämnades till FN samt Brasilien inför

FN-konferensen Rio+20. Aktiviteter ägde även rum runt om i Sverige och i världen före och under konferensen. Uppföljande aktiviteter kommer att hållas under 2012.

3.6 Årlig revision

Riksrevisionen inkom med en revisionsberättelse till Havs och vattenmyndigheten för budgetåret 2011 där de har framfört kritik. Bland annat med avseende på att det saknas underlag för ledningens uttalande om den interna styrningen och kontrollen, att man överskridit sin bemyndiganderam samt redovisat vissa immateriella tillgångar felaktigt. Havs- och vattenmyndigheten har svarat till Riksrevisionsverket och tagit fram en handlingsplan för att åtgärda de anförda bristerna. Miljödepartementet följer löpande detta arbete i sina dialoger med myndigheten.

3.7 Politikens inriktning

Regeringens ambition är att Sverige ska vara ett föregångsland för god miljö och hållbar utveckling, både nationellt och internationellt. Det övergripande målet för den svenska miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Klimatförändringarna är tillsammans med bevarandet av biologisk mångfald, havsmiljö och giftfri miljö regeringens mest prioriterade miljöfrågor. Detta förutsätter en ambitiös miljöpolitik i Sverige, inom EU och i andra internationella sammanhang. Miljöutmaningarna är gränsöverskridande och miljötillståndet i Sverige är i mycket hög grad beroende av vilka åtgärder som vidtas både inom EU och internationellt. Miljöarbetet går framåt och flera steg på vägen mot hållbarhet har tagits under mandatperioden. Det finns positiva utvecklingstendenser både vad gäller miljötillståndet och miljöarbetet och många styrmedel och åtgärder har gett effekt. Samtidigt återstår mycket arbete på nationell nivå innan Sveriges miljö kvalitetsmål och klimatmål är uppfyllda. Regeringen vill driva en aktiv och framtidsinriktad miljöpolitik som hittar

lösningar på både internationella utmaningar och miljöproblem i människors vardag.

Utvecklingen mot en grön ekonomi innebär möjligheter för utveckling av svensk miljöteknik, inklusive hållbara varor, tjänster och produktionssystem, och kan därigenom minska miljöpåverkan nationellt och globalt.

3.7.1 Åtgärder för förbättrad havs- och vattenmiljö

Havs- och vattenarbetet är prioriterade frågor för regeringen och under åren 2009 och 2010 presenterade regeringen en rad åtgärder genom propositionen En sammanhållen svensk havspolitik (2008/09:170) och skrivelsen Åtgärder för levande hav (skr. 2009. 2009/10:213). Att stärka ett integrerat havs- och vattenarbete är av stor vikt, eftersom vattenkvaliteten på land påverkar havets miljötillstånd.

Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för frågor om bevarande och hållbart nyttjande av Sveriges sjöar, vattendrag och hav. Verksamheten omfattar vattenförvaltning, havsförvaltning, havsplanering och fiskeförvaltning. Myndigheten är därför mycket central i arbetet för havs- och vattenmiljön.

Havs- och vattenförvaltning

En viktig del av arbetet för havs- och vattenmiljön är det pågående genomförandet av EU:s ramdirektiv för vatten. Målet för ramdirektivet för vatten är god ekologisk och kemisk status eller potential för EU:s sjöar, vattendrag, kust- och grundvatten till 2015. Havs- och vattenmyndigheten, Sveriges Geologiska Undersökning samt de länsstyrelser som är vattenmyndigheter har ett särskilt ansvar i genomförandet av direktivet. Genomförandet av direktivet är också ett viktigt verktyg för att uppnå de vattenanknutna miljökvalitetsmålen Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ingen övergödning och Levande sjöar och vattendrag. Det arbete som för närvarande pågår inom EU-kommissionen med en översyn av vattenpolitiken inom EU kommer att få stor betydelse för vattenarbetet framöver. En central process för havsmiljöarbetet är vidare EU:s havsmiljödirektiv som inom de kommande åren går in i en aktiv genomförandefas. Målet för

havsmiljödirektivet är god miljöstatus för EU:s marina vatten och ekosystem till 2020. Havs- och vattenmyndigheten har ett särskilt ansvar för genomförandet av direktivet och har i enlighet med direktivets tidsplan gjort en inledande bedömning av miljötillståndet i Östersjön och Nordsjön, samt fastställt miljökvalitetsnormer för god miljöstatus. Nästa steg är att utveckla övervakningsprogram samt åtgärdsprogram för att nå målen. Regeringen bedömer att genomförandet av direktivet kommer att öka kunskapen om miljötillståndet i våra hav. Genom åtgärdsprogrammen ökar också förutsättningarna att nå målet om hav i balans.

Regionalt samarbete

Under det svenska ordförandeskapet i Helcom, som avslutades den 30 juni 2012, har Sverige varit pådrivande för ett mer samordnat och åtgärdsinriktat havsmiljöarbete. I fokus ligger insatser för minskad övergödning, förstärkt arbete med att skydda biodiversitet, bättre miljöanpassning av sjöfarten och att minska farliga ämnen.

Östersjöns utsatta läge gör den särskilt sårbar det är därför viktigt att bevara dess artrikedom och att verka för ett hav i balans. Det svenska ordförandeskapets prioriteringar har varit att stärka genomförandet av Helcoms åtgärdsplan, Baltic Sea Action Plan, att hålla högnivåmöten, att stärka Helcoms roll i regionalt havsmiljöarbete och i genomförandet av EU politik.

Flera framsteg har gjorts, men ytterligare insatser behövs inför Helcoms ministermöte 2013. I detta ingår arbetet med att uppdatera det vetenskapliga underlag som anger hur mycket länderna behöver minska utsläppen av kväve och fosfor för att undvika övergödning. Regeringens ambition är att få ett brett och tydligt stöd för det fortsatta arbetet, där alla sektorer aktivt bidrar. En reduktion av jordbrukets tillförsel av näringsämnen är betydelsefull för Östersjön. Landsbygdsprogrammet är ett viktigt instrument för att genom riktade åtgärder åstadkomma nödvändiga utsläppsminskningar samtidigt som förutsättningarna för ett konkurrenskraftigt jordbruk behålls.

Likaså måste länderna gemensamt förebygga oljeutsläpp och öka oljeskyddsberedskapen för att kunna vidta åtgärder när oljeutsläpp sker. Vidare prioriterar regeringen havsmiljöfrågorna

inom ramen för EU:s Östersjöstrategi. I det långsiktiga arbetet kommer bland annat insatserna för att minska farliga ämnen och spridning av läkemedel i vattenmiljön vara av särskild betydelse.

Innovation för levande vatten och hav

EU:s integrerade havspolitik lyfter i allt större utsträckning fram blå tillväxt. Sverige ska inom ramen för regeringens nationella innovationsstrategi verka för att stärka åtgärdsarbetet för levande vatten och hav genom miljöinnovationer. Detta underlättar arbetet med att nå uppsatta miljö kvalitetsmål.

Havsplanering

Med propositionen En sammanhållen svensk havspolitik (prop. 2008/09:170, bet. 2008/09:MJU29, rskr. 2008/09:299) beslutade riksdagen om en ny inriktning på den svenska havspolitik och en del i denna är att skapa en mer ändamålsenlig planering av de svenska havsområdena. Mot denna bakgrund gav regeringen hösten 2009 Havspaneringsutredningen i uppdrag att föreslå en statlig planering för territorialhavet en nautisk mil utanför baslinjen och för den ekonomiska zonen. Utredningen lämnade sitt förslag i december 2010. Förslaget har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Havs- och vattenmyndigheten som ska arbeta med havspanering genomför samtidigt förberedande arbete inför en kommande statlig havspanering.

De svenska havsområdena gränsar till nio andra länders havsområden och kommande svensk statlig havspanering måste ske i nära samarbete med Sveriges nio grannländer så att hela de aktuella havsområdena kan tas i beaktande.

I EU ses havspanering som en viktig del av EU:s integrerade havspolitik. Under år 2012 väntas EU-kommissionen lägga ett förslag till rättsakt om havspanering. En sådan skulle vara välkommen om den beaktar medlemsstaternas självständiga roll vad gäller fysisk planering och lyckas skapa ett ändamålsenligt gränsöverskridande samarbete.

3.7.2 Klimat

En sammanhållen Klimat- och energipolitik

Internationellt klimatarbete

Förhandlingarna

Att minska utsläppen av växthusgaser är en global utmaning som därmed kräver globala lösningar. FN har enats om att den globala temperaturökningen ska hållas under två grader, men de åtaganden om utsläppsminskningar som hittills har gjorts är otillräckliga för att det målet ska nås. Klimatförändringarna är tillsammans med bevarandet av biologisk mångfald, havsmiljö och giftfri miljö regeringens mest prioriterade miljöfrågor.

FN:s klimatpanel IPCC gjorde i sin fjärde utvärderingsrapport 2007 bedömningen att de globala klimatutsläppen minst behöver halveras till 2050 jämfört med 1990 för att undvika de värsta konsekvenserna. Den industrialiserade delen av världen behöver enligt IPCC minska sina utsläpp med upp till 95 procent under samma period. Nästa IPCC-rapport om klimatsystemets utveckling kommer att antas i Stockholm i september 2013.

En bred internationell överenskommelse om radikalt minskade utsläpp av växthusgaser är helt avgörande för att nå framgångar i det globala klimatarbetet. Besluten vid det sjuttonde partsmötet under klimatkonventionen i Durban i december 2012 lägger grunden för en sådan bred, rättsligt bindande, överenskommelse som ska träda ikraft 2020. För att en sådan ska kunna nås krävs ett partnerskap mellan fattiga länder som vill se långtgående globala utsläppsreduktioner och progressiva industriländer. Sverige har därför varit drivande för att skapa ett ökat förtroende i förhandlingsprocessen. Vi har kunnat ta ledningen internationellt genom ambitiösa nationella klimatmål, ett högt klimatbistånd och genom att förmå EU att gå fattiga länder till mötes i nyckelfrågor såsom att gå med i en andra åtagandeperiod under Kyotoprotokollet. Denna strategi har bidragit till att föra parterna åter till förhandlingsbordet och till att EU åter stod i centrum för förhandlingarna vid uppgörelsen i Durban.

Sverige ska därför vara pådrivande för att EU ska stå fast vid sina tidigare löften och för att en

andra åtagandeperiod under Kyotoprotokollet ska kunna inledas 2013. Sverige och EU ska vidare med kraft fortsätta att driva på för en internationell klimatöverenskommelse som kan ta vid efter en andra åtagandeperiod under Kyotoprotokollet. Sverige ska verka för mer långtgående globala utsläppsminskningar och för en bred uppslutning till en sådan överenskommelse. Förutom att visa på nödvändigheten av större utsläppsminskningar och de möjligheter till en hållbar utveckling som klimatinsatser innebär ska Sverige också verka för att EU och andra industriländer lever upp till gjorda utfästelser om utsläppsminskningar, tekniköverföring och finansiellt stöd och ta ansvar för fortsatta framsteg i dessa frågor.

Sveriges exempel visar att det går att minska utsläppen samtidigt som goda förutsättningar skapas för tillväxt och välfärd, och därmed för ett gott liv för medborgarna. Regeringen avser verka för att sprida kunskap om fördelarna med att handla tidigt i klimatarbetet och för att lyfta detta högst upp på den globala agendan.

En verkningsfull global klimatpolitik förutsätter att ansvaret inte begränsas till det nationella territoriet. Sverige ska fortsätta samarbeta med de länder som har högst ambitioner på klimatområdet och som vill gå före. Med nationella och internationella åtgärder kan Sverige visa vägen för den omställning som är nödvändig runt om i världen. Endast om vi vidtar åtgärder såväl på hemmaplan som internationellt blir vi trovärdiga som engagerad aktör i internationella förhandlingar. Vi ska befästa vårt strategiska samarbete med fattiga utvecklingsländer i förhandlingarna genom lämpliga åtgärder t.ex. CDM, bilaterala samarbeten och ett fördjupat samarbete med strategiska länder i det internationella klimatarbetet.

Kompletterande initiativ

För att stödja och komplettera de internationella klimatförhandlingarna behövs kompletterande åtgärder i andra fora. Det av Sverige initierade globala partnerskapet för att minska utsläpp av kortlivade klimatpåverkande luftföroreningar (exempelvis sot, metan och marknära ozon), har på kort tid attraherat ett stort antal länder liksom aktörer som Världsbanken och EU-kommissionen. Regeringens engagemang i partnerskapet fortsätter och nya initiativ tas för att bredda samarbetet ytterligare och för att

bidra till utsläppsminskningar. För att verka för en utvecklad internationell utsläppshandel som medel för kostnadseffektiva åtgärder och ökad överföring av finansiella resurser till utvecklingsländerna kommer regeringen stödja och delta i Världsbankens partnerskap för marknadsutveckling, Partnership for Market readiness (PMR). Partnerskapet syftar till att bistå utvecklingsländer med att skapa förutsättningar att delta i nya marknadsmekanismer, särskilt med avseende på kapacitet och förmåga att mäta, rapportera och verifiera sina utsläpp av växthusgaser. Tillförlitlig statistik och uppföljning är en grundförutsättning för att en efter hand vidgad internationell handel med utsläppsrätter och påföljande internationella investeringar kan utvecklas.

Inom ramen för det nordiska samarbetet inleds ett samarbete med Peru och Vietnam för att utveckla förutsättningar och former för utvecklingsländernas insatser mot klimatförändringar.

Utvecklingsländerna och klimatfinansiering

Klimatförändringarna har en direkt koppling till utvecklingen i utvecklingsländerna, särskilt i de minst utvecklade länderna och för de mest sårbara befolkningsgrupperna där de försvårar fattigdomsbekämpning. Behovet av anpassning till pågående och kommande klimatförändringar är stort.

Ekonomisk tillväxt, miljö- och klimatpåverkan, klimatförändringarnas effekter och sammanhängande risker ska bedömas och integreras i analys, planering, strategier, genomförande och uppföljning i utvecklingsarbetet med enskilda länder, regioner och i multilaterala organisationer. Regeringens klimatsatsning i biståndet fortsätter 2013. Målet är främst att på det mest effektiva sättet bidra till de fattigaste ländernas anpassning till ett förändrat klimat och till en miljömässigt hållbar utveckling. Det är även angeläget att stödja insatser som leder till begränsade utsläpp av växthusgaser. Insatser för att stödja anpassning till klimatförändringarna kan innebära åtgärder som syftar till att minska människors sårbarhet, exempelvis investeringar i hälsa, sanitet, fungerande ekosystem, mark och uthålligt jordbruk och tillgång till vatten, liksom projekt som är direkt relaterade till klimat, exempelvis väderprognoser och byggande av vallar. Många fattiga drabbas särskilt av klimatförändringar och Afrika är den kontinent i

världen som förmodas drabbas hårdast av klimatförändringarna. Klimatsatsningen prioriterar därför kanaler som tydligt gynnar de allra fattigaste samt värst drabbade länder, exempelvis fattiga länder i Afrika.

Under svenskt ordförandeskap i EU drev Sverige framgångsrikt på för att få fram ett ökat stöd till utvecklingsländerna. Enligt beslut på FN:s klimatmöten under 2010 och 2011 har höginkomstländerna ett åtagande om en målsättning att mobilisera via olika finansieringskällor, privata, offentliga och innovativa, mobilisera 100 miljarder dollar årligen per 2020 till åtgärder för begränsning av klimatutsläpp och anpassning till klimatförändringar i utvecklingsländer. För detta skapades den Gröna Fonden. Det finns förväntningar på industriländerna att när fonden blir operativ ska de bidra substantiellt till denna. Sverige ska vara pådrivande i ansträngningarna för att utveckla trovärdiga nya former och källor för finansiering utöver från offentliga medel, som ett led i en internationell process.

EU-arbetet inom klimatområdet

Ett starkt ledarskap i klimatfrågor innefattar även ett ambitiöst EU-samarbete på klimatområdet. Det handlar såväl om att vidta åtgärder som minskar människans negativa klimatpåverkan som att tjäna som ett föredöme för resten av världen för att driva på i de internationella förhandlingarna. För att EU:s politik ska bli tillräckligt ambitiös krävs att enskilda medlemsländer är beredda att gå före. Genom EU formuleras plattformen för en klimatpolitik där gemensamma krav och spelregler skapas över hela Europa. EU behöver redan nu inrikta sin politik mot det övergripande målet om 80 till 95 procent utsläppsminskning år 2050. Det behövs en ökad tydlighet kring hur detta mål ska nås och långsiktiga spelregler för näringslivet. Regeringen vill se att EU sätter mål för 2030 och 2040 på vägen mot målet för 2050. Likaså vill regeringen se en utveckling där EU:s mål för utsläppsminskningar gemensamt kan höjas från 20 procent till 30 procent till 2020.

Ett av de viktigaste instrumenten för att minska utsläppen är systemet för handel med utsläppsrätter. Cirka 40 procent av EU:s utsläpp av växthusgaser täcks av systemet. Handelssystemet infördes redan 2005 och fler länder och

regioner tar intryck av Europas erfarenheter. Genom att handeln sätter ett internationellt pris på koldioxidutsläppen kan marknadens krafter användas för kostnadseffektiva utsläppsminskningar. Låga priser försvagar incitamentet till investeringar i teknik och anläggningar med låga växthusgasutsläpp som krävs för att EU ska klara sina långsiktiga klimatmål. Ett lågt pris innebär också svårigheter att i längden upprätthålla utbudet på CDM-marknaden. Med detta i beaktande har regeringen beredskap för att se över hur EUs handelssystem kan utvecklas. Handelssystemet bör på sikt länkas ihop med handelssystem i andra delar av världen och det bör utredas om fler sektorer bör omfattas. Utvecklingen visar att EU-15 är på väg att uppfylla sitt gemensamma åtagande att minska utsläppen med 8 procent för perioden 2008–2012 jämfört med 1990. För EU-27 har utsläppen minskat med ca 15 procent mellan 1990 och 2010.

Nationell klimatpolitik

Riksdagen slog 2009 fast Sveriges nationella klimatmål till 2020 – att utsläppen av växthusgaser ska minskas med 40 procent jämfört med 1990 (prop. 2008/09:162). Målet avser verksamheter som inte omfattas av systemet för handel med utsläppsrätter och innebär att utsläppen av växthusgaser ska vara cirka 20 miljoner ton koldioxidekvivalenter lägre 2020 i förhållande till 1990 års nivå. Upptag och utsläpp till och från skogsbruk och annan markanvändning ingår för närvarande inte i målformuleringen. Minskningen ska till två tredjedelar ske genom utsläppsreduktioner i Sverige och till en tredjedel i form av investeringar i andra EU-länder eller flexibla mekanismer som Clean Development Mechanism (CDM). Regeringen är mån om att den överföring av verksamheter som skett i samband med utvecklingen av EU-ETS från den icke handlande sektorn till den handlande sektorn inte ska urvattna ambitionen i målet. Det nationella målet om en 40 procentig minskning står fast och uppföljningsmetoden för målet bör ta hänsyn till de förändringar i handelssystemets omfattning som skett och som sker från och med den 1 januari 2013. Regeringen avser återkomma till frågan om det behövs nya åtgärder för att nå målet i samband med den kontrollstation för klimatpolitiken som genomförs 2015. Förberedelserna inför

kontrollstationen har inletts och arbetet kommer att behöva intensifieras under 2013.

Den långsiktiga visionen är att Sverige år 2050 inte har några nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären. Regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag att i samråd med andra myndigheter samt med länsstyrelserna lämna ett underlag för en svensk färdplan för att uppnå visionen om att Sverige inte ska ha nettoutsläpp av växthusgaser år 2050. Länsstyrelserna har på regeringens uppdrag fört regionala dialoger för att ge underlag till färdplanen.

Regeringen har för avsikt att under mandatperioden närmare beskriva hur det svenska arbetet för att nå visionen om noll i nettoutsläpp 2050 ska genomföras.

En ambitiös klimatpolitik förutsätter långsiktiga och kontinuerliga utsläppsminskningar nationellt och internationellt. En utgångspunkt för svensk del är att det inte är fråga om antingen det ena eller det andra utan att internationella insatser är nödvändiga komplement till omställningen av det svenska samhället. Klimatpolitiken legitimitet vilar på att Sverige tar ansvar både för ytterligare teknikutveckling och långsiktiga strukturella förändringar inom landet och samtidigt bidrar till att utvecklingsländer med snabb industrialisering och standardhöjning tillvaratar de omedelbara och stora utsläppsminskningar som möjliggörs av dessa länders snabba ekonomiska tillväxt.

Riksrevisionen har beträffande internationella klimatinsatser rekommenderat regeringen att ange en plan för fortsatta insatser och förvärv av utsläppskrediter. För att uppnå det nationella klimatmålet till 2020 och innehålla de villkor som angivits i proposition 2008/09:162 samt med utgångspunkt i en startnivå som bestäms av genomsnittliga faktiska utsläppsnivån under åren 2008-2010 bedömer regeringen att internationella insatserns bidrag till det svenska utsläppsminskningmålet bör uppgå till sammanlagt 40 miljoner ton för perioden t.o.m. år 2020 (inkluderande redan kontrakterade volymer). Insatserna bör huvudsakligen bestå av CDM men även andra och nya mekanismer kan användas. Fokus bör fortsatt vara på förnybar energi, energieffektivisering och avfallshantering med utrymme för andra eller nya typer av projekt om så bedöms lämpligt. Projekten ska tydligt bidra till hållbar utveckling och ska enbart genomföras inom världsländers erkända

territoriella gränser. Inga industrigasprojekt bör ingå. En bred geografisk spridning bör eftersträvas och särskilda satsningar göras på minst utvecklade länder och små ö-nationer under utveckling. Leverans av krediter sker med viss tidsförskjutning i förhållande till kontraktering vilket talar för att huvuddelen av behoven bör vara kontrakterade senast i slutet av 2016. Även andra skäl talar för en sådan tidsprofil; marknaden är för närvarande bräcklig till följd främst av otillräckliga åtaganden om utsläppsminskningar. Detta tillsammans med en svag världsekonomi minskar efterfrågan. Tyngdpunkten på förvärven bör därför äga rum under de närmaste åren. På så sätt kan man också dra nytta av den låga prisnivån och bidra till att upprätthålla marknadens och institutionernas funktion. De utsläppskrediter som förvärvas bör vara kontoförda i slutet av 2020 varefter en slutlig avräkning bör ske. Exakta årliga volymmål bör inte bestämmas eftersom förskjutningar i leveranstid kan uppstå. Även behovet av flexibilitet och marknadsanpassning talar för att någon strikt årsvis bana över tiden för förvärvade volymer utsläppskrediter inte nu bör anges utöver den som följer av EU:s bördefördelningsbeslut för den icke handlande sektorn.

Sveriges åtagande under en andra åtagandeperiod av Kyotoprotokollet kan påverka volymen för de internationella insatsernas bidrag och prisutvecklingen kan ändra de ekonomiska förutsättningarna för förvärv. Målet för de internationella insatsernas bidrag till klimatmålet för 2020 kan därför behöva justeras exempelvis i samband med 2015 års kontrollstation.

Regionalt arbete för minskad klimatpåverkan

Länsstyrelsernas regionala arbete för att strategiskt samordna insatser och åtgärder i bred samverkan i länen är viktigt för att förverkliga regeringens politik för minskad klimatpåverkan och energiomställning på regional och lokal nivå. Regeringen bedömer att pilotlänens arbete med att ytterligare främja och utveckla det regionala klimat- och energiarbetet samt grön ekonomi är betydelsefull och att erfarenheterna bör tas tillvara.

Klimatanpassning

Arbetet med anpassning till ett förändrat klimat i Sverige stärks och samordnas, både på central och på regional nivå. Kunskap om klimatanpassning sprids och målet är att den

ska genomsyra hela samhället och vara en del av myndigheters, kommuners och näringslivets verksamhet. Stora framtida kostnader kan därmed minskas eller till viss del undvikas. De positiva effekterna kan också bättre tas till vara.

De stora omställningar som samhället står inför kräver olika typer av åtgärder för att minska sårbarheten och anpassa verksamheter till ett successivt förändrat klimat. För att klara detta krävs en fortsatt uppbyggnad, förmedling och samordning av kunskap, både nationellt och regionalt. Att kunna förutsäga hur klimatet förändras är grundläggande för all anpassning. Regeringen tillför därför medel för att säkra klimatmodelleringsverksamheten vid Rossby Centre, SMHI.

Regeringen har inrättat ett nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning vid SMHI som ska vara en nod där kunskapen samlas och utvecklas och förmedlas till olika delar av samhället. Regeringen tillför nu även ytterligare medel för att stärka denna funktion. Satsningen på länsstyrelsernas arbete med klimatanpassning på lokal och regional nivå fortsätter och ger också ett viktigt kunskapsflöde till det nationella kunskapscentrumet.

Regeringen avser att ge Länsstyrelserna i uppdrag att utarbeta regionala handlingsplaner för klimatanpassning och följa upp klimatanpassningsarbetet i kommunerna.

För att tillgodose de ökande kraven på underlag för klimatanpassningsåtgärder kopplade till översvämningar, ras och skred satsas fortsatt medel på Lantmäteriets uppbyggnad av en högkvalitativ nationell databas som bl.a. syftar till att förse samhället med bättre underlag för att risken för översvämningar ska kunna minskas. Ytterligare medel satsas på Statens geotekniska instituts och Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps verksamheter för insamling och utveckling av olika typer av geografisk och geoteknisk information. Informationen tillsammans med kompetensen hos det nationella kunskapscentret kan tjäna som underlag för myndigheters arbete samt för regionala handlingsplaner för klimatanpassning. Andra insatser, framför allt på regional nivå, syftande till att minska översvämningens riskerna, ras och skred kan också bli nödvändiga, t.ex. inventeringar av tillstånds- och ägarlösa dammar. Informationen tillsammans med kompetensen hos det nationella kunskapscentret kan tjäna som underlag för myndigheters

arbete samt för regionala handlingsplaner för klimatanpassning.

Grön ekonomi

Klimat, miljö- och energitjänsterna utgör en möjlighet för teknik-, varu- och tjänsteutveckling inom alla branscher. Affärs- och tjänstemöjligheter kan skapas för svenska företag i och med den växande globala efterfrågan på hållbara och resurseffektiva varor och tjänster. En utveckling mot en grön ekonomi kan innebära möjligheter till nya jobb inom vissa sektorer i både stads- och landsbygdsregioner.

På regional nivå har pilotlänen för grön utveckling i uppdrag att genom arbetet för minskad klimatpåverkan och energiomställning främja grön ekonomi genom miljödriven tillväxt, jobb och ökad konkurrenskraft.

Sverige kommer att fortsatt delta aktivt i det globala samarbetet om hållbarhetsmål och igenomförandet av det tio-åriga ramverket av program för hållbar konsumtion och produktion. Det innebär globalt och regionalt samarbete men också nationellt arbete bl.a. uppdrag till berörda myndigheter. Kommissionens meddelande – Färdplan för ett resurseffektivt Europa – behandlades i rådet i december 2011 och beskriver vilka medel som kan användas för att stimulera utvecklingen mot en ekonomi med låga utsläpp som använder alla resurser på ett effektivt och hållbart sätt. Enligt meddelandet ska medlemsstaterna utveckla eller stärka befintliga nationella strategier för resurseffektivitet och integrera dessa i nationell politik för tillväxt och sysselsättning. För att synliggöra vikten av att använda resurser på ett innovativt och medvetet sätt och som ett led i arbetet med färdplanen har en kartläggning av nationella insatser inletts. Inom ramen för innovationsstrategin skapas nya arenor för detta samarbete, vilket även bidrar till utvecklingen.

Föroreningar i luft, vatten och jord påverkar naturen och hälsan. Den ekonomiska aktiviteten bakom dessa föroreningar kan ge kortsiktiga positiva effekter på BNP. Vad som däremot inte alltid syns är de negativa effekterna för samhället. Det behövs både internationellt och nationellt utvecklade sätt att mäta hållbar utveckling och naturens tjänster. Flera länder och internationella organisationer har tagit konkreta initiativ för att införliva nya indikatorer i politisk planering och uppföljning. Regeringen ska aktivt bidra till det arbete som görs inom EU

och OECD för att identifiera fler indikatorer för att komplettera BNP och att integrera mått på miljömässig hållbarhet och subjektivt välbefinnande i policyskapande.

Fossiloberoende fordonsflotta

De inhemska transportererna står för nära en tredjedel av de svenska utsläppen av koldioxid (20,7 miljoner ton koldioxidekvivalenter av 66,2 miljoner ton totalt i Sverige, enligt Naturvårdsverkets senaste rapport, baserat på 2010 års utsläpp). Att skynda på omställningen av den svenska bilparken till mer energieffektiva fordon med mycket låga utsläpp av koldioxid är en av de viktigaste miljöuppgifterna för regeringen. För detta krävs ytterligare utvecklade ekonomiska styrmedel och andra stimulanser. I klimatpropositionen 2009 (prop.2008/09:162) formulerades den långsiktiga prioriteringen om att Sverige år 2030 bör ha en fordonsflotta som är oberoende av fossila bränslen. Den inslagna vägen kan ge Sverige en ledande roll i den globala omställningen till ett samhälle som är oberoende av fossil energi. Den miljöbilspremie regeringen infört ledde till en rivstart för miljöbilsutvecklingen och nya miljöbilar är även fortsatt skattebefriade under fem år. Den supermiljöbilspremie om 40 000 kronor per bil som infördes 1 januari 2012 bidrar till marknadsintroduktion av bilar med extremt låga utsläpp av koldioxid och verkar stödjande för teknikutvecklingen. Den nuvarande tillfälliga nedsättningen av förmånsvärdet för elbilar, laddhybrider och gasbilar löper ut den 31 december 2013.

Miljöbilsdefinitionen, dvs. kraven för den femåriga befrielsen för nya bilar med bättre miljöegenskaper skärps från 2013 för att stimulera till köp av bilar med låga koldioxidutsläpp. Därefter bör definitionen skärpas successivt. Inom Regeringskansliet bedrivs för närvarande ett utredningsarbete med inriktningen att ett kvotpliktssystem, för att säkerställa fortsatt låginblandning av biodrivmedel på marknaden, ska kunna börja tillämpas från och med den 1 maj 2014 i syfte att ytterligare snabba på omställningen av fordonsparken till energieffektiva el- och hybridmotorer. Översynen omfattar också frågan om en ökad differentiering i fordonsbeskattningen för att premiera nyförsäljning av fordon med låg klimatpåverkan.

Det nationella demonstrationsprogrammet för utveckling av elbilar och laddhybrider som startade 2011 ska utvecklas vidare. Programmet gäller åren 2011–2015 och har en budgetram på 200 miljoner kronor. Som en del i programmet förstärks laddinfrastrukturen över hela landet.

I ett framtida transportsystem kommer alla transportslag att behöva utnyttjas effektivt och i högre grad bära sina egna miljökostnader. Transportslagens samhällsekonomiska kostnader bör i högre grad internaliseras i transportpriset. Att underlätta kombitrafik, fler transporter på järnväg och en fordonsflotta som är oberoende av fossila bränslen är viktiga delar i en omställning av transportsystemet. Det är också angeläget att i samhällsplaneringen generellt främjar en hållbar och transporteffektiv samhällsstruktur, såväl i tätorter som i landet som helhet. Regeringen föreslår i denna proposition en storsatsning på en robust infrastruktur och tillförlitliga järnvägstransporter.

Åtgärderna kommer att bidra till att tillgodose nuvarande efterfrågan och på längre sikt att kunna möta en förväntad efterfrågeökning på järnvägstransporter med låg klimatpåverkan. Som ett led i arbetet med en fossiloberoende fordonsflotta tillkallade Regeringen i juli 2012 en särskild utredare som ska kartlägga möjliga handlingsalternativ samt identifiera åtgärder för att reducera transportsektorns utsläpp. Utredaren ska även identifiera åtgärder som kan avse alla de relevanta aspekter som har betydelse för att uppnå den långsiktiga prioriteringen för 2030 samt visionen för 2050 med avseende på transportsektorn. Detta kan bland annat avse tillförsel av förnybar energi till fordonsflottan, samhällsplanering och infrastruktur, energieffektiviteten i fordonen samt olika slags trafik. Utgångspunkten för utredningen är att hållbara förnybara drivmedel och elektricitet behöver öka sina andelar i transportsektorn, samtidigt som fordonseffektiviteten bör förbättras och utsläppen av växthusgaser minska.

Luft

Utsläppen av kortlivade luftföroreningar har betydande negativa effekter på miljö- och hälsa och är kostsamma för samhällsekonomin. De kortlivade luftföroreningarna, inte minst sot, bidrar dessutom till klimatförändringarna. På europeiskt plan är de kommande förhandlingarna om EU:s luftvårdspaket som väntas presenteras under 2013 högt prioriterade. För att

leva upp till våra internationella åtaganden under FN UNECE:s luftvårdskonventionens Göteborgsprotokoll och inom EU behöver Sverige minska sina utsläpp av kortlivade luftföroreningar. Sverige bör fortsatt vara en aktiv part i det av regeringen initierade internationella partnerskapet för klimat och ren luft, CCAC, som har till syfte att begränsa utsläppen av kortlivade klimatpåverkande luftföroreningar.

Ett nationellt problem är att miljö kvalitetsnormerna för större partiklar och kvävedioxid överskrids i dryga tiotalet orter. Åtgärder på lokal nivå behövs och regeringen bedömer att kommunerna kan behöva fler instrument för att förbättra luftkvaliteten. Till detta hör ytterligare möjligheter att begränsa användningen av dubbdäck lokalt och regeringen har inlett ett arbete för att utreda förutsättningarna för detta.

3.7.3 Hållbara städer

Hållbar stadsutveckling och energieffektivt byggande är viktiga delar i arbetet för att uppnå ett Sverige utan nettoutsläpp 2050 och för att åstadkomma en samhällsstruktur som möjliggör detta samt skapar en grund för hållbara livsstilar och konsumtionsmönster. Arbetet med hållbar stadsutveckling har flera stora beröringspunkter med miljömålsarbetet och särskilt målet om en God bebyggd miljö, men också med regeringens arbete med grön ekonomi, klimat, innovation, regional tillväxt, miljöteknik integration och flera andra politikområden. Se bl.a. utgiftsområdena 13 Integration och jämställdhet, 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik, 19 Regional tillväxt och 21 Energi.

Regeringen inledde 2008 en särskild satsning på hållbar stadsutveckling och klimat, inkluderande tillsättandet av Delegationen för hållbara städer. Med förhållandevis begränsade medel har ett stort antal projekt för hållbar stadsutveckling initierats. Kommuner, myndigheter, företag och andra aktörer har visat ett stort intresse för att delta i de olika seminarier och möten som Delegationen för hållbara städer anordnat inom sitt arenauppdrag. Även det växande intresset inom forskningen och på internationellt plan för hållbar stadsutveckling och för svenska erfarenheter på detta område, visar att regeringens satsning på

hållbara städer legat rätt i tid och inriktning. Såsom regeringen tidigare meddelat avlutas den särskilda satsningen på hållbara städer i och med utgången av 2012.

Det kvarstår dock mycket arbete för att på bred front åstadkomma en hållbar utveckling av städerna, internationellt men även i Sverige. Detta bekräftas även av bedömningen vad gäller utvecklingen för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Även den stora potential som ligger i utveckling och export av kunnande, miljöteknik och energieffektiv infrastruktur kräver fortsatta satsningar på kunskapsutveckling och demonstrationsprojekt för att kunna realiseras.

I enlighet med vad som kommer att beskrivas närmare i forsknings- och innovationspositionen, som regeringen avser att presentera under hösten 2012 föreslår regeringen en satsning på forskning kring hållbart samhällsbyggande. Regeringen avser också att som tidigare meddelats gå vidare med ett uppdrag för att ta fram förslag till en strategi med relevanta och ändamålsenliga etappmål och styrmedel för genomförande av miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö.

Under 2012 till våren 2014 genomför regeringen Attraktionskraft Sverige. Tillsammans med aktörer på lokal, regional och nationell nivå ska frågor som är centrala för lokal och regional attraktivitet utvecklas och tydliggöras. Attraktionskraft Sverige tar avstamp i regeringens befintliga politik och ska bl.a. genom dialog ge möjligheter till erfarenhetsutbyte, möjliggöra innovativa lösningar, goda exempel, tydliggörande av ansvar och roller.

3.7.4 Effektivare handläggning

En noggrann och effektiv miljöprövning är avgörande för skyddet av miljö och hälsa och utgör en grundpelare i svensk miljöpolitik. Samtidigt har näringslivet länge påtalat ett behov av effektivisering och förkortning av långa handläggningstider hos miljöprövningsdelegationer och mark- och miljödomstolar. Den svenska miljöprövningen har därför reformerats vid flera tillfällen. Att få en enklare och öppnare miljöprövning är en av regeringens prioriteringar. Det arbetet sker nu i form av en flerstegsmodell. En viktig utgångspunkt i regelförenklingsarbetet rörande miljöprövningen är att prövningen inte

ska vara mer komplicerad än vad som krävs med hänsyn till skyddet för miljön och människors hälsa.

Det första steget i modellen är den reform av mark- och miljödomstolarna som genomfördes våren 2011. Genom inrättandet av mark- och miljödomstolar har förutsättningar skapats för att förenkla, samordna och effektivisera handläggning och domstolsprövning. Reformen ger förutsättningar för att kompetens och resurser kan användas på ett mer rationellt sätt och ger möjligheter för en effektiv ärendehantering med hög kvalitet. Reformen har inneburit en omfattande omorganisation som kommer att kosta mer än den gamla organisationen. För att den nya organisationen ska kunna fungera som tänkt och för att syftet med reformen ska kunna uppnås kommer extra satsningar att göras för mark- och miljödomstolarna genom att ytterligare medel tillskjuts. Det andra steget är den koncentration av tillståndsprövningen till ett färre antal länsstyrelser som har skett i juni 2012. Det övergripande syftet med reformen är att åstadkomma en mer effektiv prövning och kortare handläggningstider. Länsstyrelserna har därför fått i uppdrag att redovisa handläggningstider både utifrån när en ansökan lämnas in och när ansökan bedöms vara komplett. Målsättningen är att ett ärende vid en miljöprövningsdelegation ska beslutas inom sex månader från det att en fullständig ansökan lämnats in.

Det tredje steget är den kartläggning och analys som det nationella rådet för innovation och kvalitet i offentlig förvaltning, Innovationsrådet, som regeringen utsåg i maj 2011, har gjort av processerna för olika slags miljötillstånd. Under kartläggningen har bland annat mark- och miljödomstolar, kommuner och verksamhetsutövare getts möjlighet att lämna synpunkter. Rådet har lämnat flera förslag på konkreta förbättringar för medborgare och företag, till exempel genom kortare handläggningstider i specifika ärenden och föreslagit hur goda erfarenheter kan tas till vara och spridas till andra områden.

Det finns flera orsaker till att en miljöprövning kan ta tid. Många gånger är det den inledande fasen med samråd och upprättande av miljökonsekvensbeskrivningar som tar längst tid och är mest resurskrävande för verksamhetsutövarna. Regeringen avser återkomma under mandatperioden med förslag för att åstadkomma en effektivare och mer transparent miljö-

ståndsprocess med bibehållen miljöintegritet, till exempel vad gäller miljöprövningens inledande fas. Arbetet med en ökad transparens innebär bland annat att det ska vara möjligt att följa ett ärende i en tillståndsprocess. Bland annat läggs en särskild proposition under våren 2013 med förslag om en ny lydelse av miljöbalkens 6 kap. i syfte att förenkla bestämmelserna om miljökonsekvensbeskrivningar.

3.7.5 Övriga områden

Kemikalier

Området giftfri miljö är en av de miljöpolitiska inriktningarna för mandatperioden 2010–2014. I det sammanhanget har Kemikalieinspektionen tilldelats extra resurser på 100 miljoner kronor för perioden 2011–2014 för att genomföra en handlingsplan för en giftfri vardag. Denna utgör ett viktigt steg mot att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Handlingsplanen har ett särskilt fokus på barn och unga då dessa generellt sett är mer sårbara än vuxna för exponering av farliga kemikalier. De områden som handlingsplanen särskilt fokuserar på är kemikalier som människor kommer i kontakt med i sin vardag. Det handlar om kända problemämnen som konsumenter exponeras för, som kvicksilver och kvicksilverföreningar, kadmium och kadmiumföreningar, ftalater, bromerade flamskyddsmedel och perfluorerade ämnen. Regeringen menar att näringslivet är här en viktig aktör som kan ta egna initiativ till att byta ut och minska exponeringen för farliga kemikalier i samhället. Olika frivilliga överenskommelser kan här vara värdefulla och inom ramen för handlingsplanen har Kemikalieinspektionen initierat dialoger med prioriterade branscher. Här ingår kosmetika och hygieniska produkter, leksaker och textilier. Målsättningen är att man ska kunna enas om uppföljningsbara mål.

Utveckling av lagstiftning och annan reglering samt prioriteringar är centralt i arbetet med att begränsa exponeringen av farliga kemikalier. Målsättningar mot vilka vi ska driva utvecklingen måste fortsätta att utvecklas. En förutsättning för detta är kunskap om kemiska ämnen och deras påverkan på människa och miljö, och forskning utgör därför en viktig grund i detta.

Regeringen beslutade nyligen om etappmål för särskilt farliga ämnen, kunskap om ämnens hälso- och miljöegenskaper och information om farliga ämnen i varor. Etappmålen är inriktade på att driva på för att uppnå förändringar inom EU eller på internationell nivå eftersom det huvudsakligen är där som för Sverige gällande regler eller överenskommelser inom området utformas.

Inom ramen för Miljömålsberedningens arbete har ytterligare fem förslag till etappmål och åtgärder presenterats. Dessa avser etappmål om ett innovationsdrivande Reach II, ökad miljöhänsyn vid läkemedelsanvändning, nya och förbättrade regelverk för att minska barns exponering för farliga ämnen, likvärdiga krav i EU-lagstiftning på farliga ämnen i återvunna och nyproducerade material samt en effektivare kemikalietillsyn inom EU.

Kemikalieinspektionen redovisade i slutet av mars 2012 ett regeringsuppdrag ”Bättre EU-regler för en giftfri miljö” som bl.a. omfattar analys av brister och utvecklingsbehov av EU-regler på området och förslag till ändringar som bör drivas av Sverige.

Den Europeiska kemikaliemyndigheten Echa lade i juni 2012 till tretton nya ämnen på kandidatförteckningen över ämnen med särskilt farliga egenskaper, däribland blymetansulfonat och formamid. Ämnen som tas upp på kandidatförteckningen har särskilt farliga egenskaper som kan medföra allvarliga och bestående effekter på människors hälsa och på miljön, och regeringen avser bevaka hanteringen av dessa vad avser information, anmälan och tillstånd.

Under året har frågor rörande exponering för bisfenol aktualiserats. Bisfenol A används huvudsakligen som råvara vid tillverkning av polycarbonatplaster och epoxyplaster. Av dessa plasttyper kan man till exempel göra nappflaskor, CD- och DVD-skivor, skyddslack inuti konservburkar och tandfyllningsmaterial. Regeringen har våren 2012 anmält till Europeiska kommissionen förbud mot bisfenol A i barnmatsburkar samt uppdragit åt Kemikalieinspektionen att granska användningen av bisfenol A i kvitton, vattenledningsrör, leksaker och barnartiklar. Regeringen fortsätter därmed att ge hög prioritet åt att på nationell nivå kartlägga och åtgärda exponeringen för det hormonstörande ämnet bisfenol A. Analyser och slutsatser i de svenska myndigheternas utredningar kommer

samtidigt att bli värdefulla bidrag till pågående utvärderingar på EU-nivå. Med dessa initiativ och eventuellt nya initiativ vill regeringen skapa ett tryck på att fasa ut/substituera det hormonstörande ämnet bisfenol A i ytterligare produkter. I det fortsatta arbetet i denna fråga är försiktighetsprincipen en viktig utgångspunkt. Likaså avser regeringen noga följa arbetet inom EU vad gäller förekomsten av andra hormonstörande ämnen i konsumentprodukter, såsom parabener.

EU:s miljöhandlingsprogram ligger till grund för utvecklingen av EU:s miljöpolitik och är ett viktigt ramverk för den europeiska miljöpolitiken. EU:s sjätte miljöhandlingsprogram gäller för perioden 2002 till 2012. EU-kommissionen planerar att lägga fram ett förslag till ett sjunde miljöhandlingsprogram under hösten 2012 som kommer att förhandlas i rådet.

Regeringen var framgångsrik i förhandlingarna om rådsslutsatser om EU:s sjunde miljöhandlingsprogram och fick vid miljørådet i juni 2012 igenom att en giftfri miljö med fokus på barn och giftfria resurssnäla kretslopp ska ingå som en prioritering i det kommande nya miljöhandlingsprogrammet. Regeringen drev också vikten av att ett sjunde miljöhandlingsprogram rymmer de åtgärder som behövs för att åtgärda risker med hormonstörande ämnen, kombinationseffekter och nanomaterial.

Regeringen följer parallellt EU-kommissionens utvärdering av kemikalieförordningen Reach och bevakar att kommissionen lägger fram det utlovade meddelandet om nanomaterial.

Regeringen arbetar på bred front i Sverige för en miljömässigt hållbar produktion och konsumtion av läkemedel. Läkemedels- och apoteksutredningen kommer under våren 2013 att redovisa sitt uppdrag i de delar som bl.a. berör miljöfrågor. I utredningen uppdrag ingår att bl.a. överväga om miljöaspekter bör beaktas vid subventionsbeslut. I pågående rådsförhandlingar om miljö kvalitetsnormer för s.k. prioriterade ämnen inom vattenpolitiken, stödjer Sverige kommissionens förslag att ett antal nya ämnen ska inkluderas i ramdirektivet för vatten (2000/60/EG). Regeringen välkomnar kommissionens förslag att inkludera tre aktiva läkemedelssubstanser bland de prioriterade ämnena.

Regeringen har även tillsatt en särskild utredare för att lägga fram förslag till en nationell handlingsplan för säkra nanomaterial. Syftet med handlingsplanen är att Sverige på olika sätt ska ta vara på nanoteknikens möjligheter för att möta ekonomiska, medicinska, tekniska och miljömässiga utmaningar samtidigt som hälso- och miljörisker från nanomaterial beaktas och minimeras. Handlingsplanen ska säkerställa att kunskap om nanomaterial byggs upp, sprids och samordnas, till stöd för regeringens agerande och på ett sätt som gynnar svenska aktörer.

Miljöskadliga subventioner

Med rätt pris på miljöskadlig verksamhet finns förutsättningar för en mer hållbar tillväxt. Förörensaren ska betala, miljökostnader internaliseras och miljöskadliga subventioner fasas ut. Som ett led i detta arbete har vänföreningen Friends of Fossil Fuels Subsidy Reform, där Sverige ingår, bidragit till att lyfta frågan om utfasning av fossilsubventioner, bl.a. i samarbete med organisationen Global Subsidies Initiative (GSI). Regeringen avser att lämna stöd till GSI för att fortsatt främja det internationella arbetet med miljöskadliga subventioner.

Vid partsmötet för Konventionen om biologisk mångfald i Nagoya 2010 togs beslut om ett globalt mål om att till 2020 fasa ut eller reformera subventioner som är skadliga för biologisk mångfald och att utveckla positiva incitament. Regeringen prioriterar frågan om utfasning av miljöskadliga subventioner och kommer att möta de åtaganden som gjorts inom den strategiska planen från Nagoya och i andra sammanhang.

Regeringen avser att ge uppdrag om att icke skatterelaterade eventuellt miljöskadliga subventioner hos relevanta miljömålsmyndigheter successivt ska kartläggas och analyseras. Det är angeläget att Sverige söker nå de klimat- och energipolitiska målen på ett kostnadseffektivt sätt. Miljöskatter och andra ekonomiska styrmedel är här av central betydelse. Regeringen avser därför även att fortsätta arbetet med skatterna på klimat- och energiområdet.

Avgifterna enligt förordningen om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken (FAPT) har för miljöfarlig verksamhet inte anpassats till kostnadsutvecklingen sedan miljöbalken infördes 1999, vilket leder till att

principen om full kostnadstäckningen inte uppfylls på det sätt lagstiftaren avsett. Sådan diskrepans kan under vissa förutsättningar jämsställas med en miljöskadlig subvention. Detta särskilt i de fall avsaknad av full kostnadstäckning påverkar kvaliteten i prövningen eller när den får till följd att tillsyn inte bedrivs i den omfattning som krävs i förhållande till verksamhetens omgivningspåverkan. Regeringen avser göra ändringar i syfte att justera avgiftsnivåer för att bättre motsvara kostnaderna för prövning och tillsyn samt i högre utsträckning differentiera avgifterna i förhållande till verksamhetens omfattning.

Resurseffektiva kretslopp

Under senare år har resurstanken stärkts och återvinningsmålen i olika sammanhang höjts. Idag pratar man ofta om sk. "urban mining", d.v.s. det som redan är utvunnet och producerat och har använts i samhället ska användas på nytt när det blir avfall. Samhällets produkter blir därmed som en gruva i stället för att utvinna eller skapa nya jungfruliga material. Frågan har fått ytterligare skjuts i samband med industrialiseringen av stora tidigare utvecklingsländer som exempelvis Kina i samband med deras behov av material. Det har också lett till diskussioner om handelsembargos och liknande i samband med att det har konstaterats att det kan vara svårt att få tillgång till vissa material. Detta eftersom gruvor för exempelvis vissa sällsynta jordartsmetaller till viss del enbart finns i ett fåtal länder som exempelvis Kina. Kommissionens arbete med en färdplan för ett resurseffektivt Europa är ett exempel på hur man inom EU vill hantera den nya situationen där resurserna blivit än mer värdefulla både ur ett ekonomiskt och politiskt perspektiv. Det är således inte längre endast av miljöskäl som det är viktigt att återvinna resurserna. Kommissionen har gjort en studie om betydelsen av att genomföra avfallsagstiftningen på EU-nivå. Slutsatser som dras i studien visar på förluster motsvarande totalt 72 miljarder Euro per år av underimplementering av avfallsagstiftningen. Dessutom skulle CO₂ utsläpp motsvarande mellan 146 och 244 miljoner ton ekvivalenter kunna undvikas om lagstiftningen följdes. Regeringen avser verka för att stödja kommissionen i dess arbete med färdplanen för resurseffektivitet.

Ett ökat fokus på att återvinna avfall har i vissa fall lett till att kretsloppsprincipen har fått företräde framför försiktighetsprincipen. I praktiken har detta medfört att avfall som innehåller farliga ämnen har återvunnits och nu finns spridda i nya material och i nya miljöer i samhället. Att sträva efter resurseffektiva kretslopp som också är fria från farliga ämnen är en fråga som Sverige drivit nationellt bl.a. genom en särskild strategi om giftfria och resurssnåla kretslopp och nu i generationsmålet i miljömålssystemet. Det finns anledning att ytterligare stärka detta arbete och frågan om betydelsen av att fasa ut sådant avfall som innehåller farliga ämnen så att det inte sprids vidare på ett diffust sätt genom materialåtervinning. Frågan bör drivas både nationellt och inom EU och globalt. Inom EU driver regeringen detta i arbetet med resurseffektivitet och i det kommande förslaget om ett sjunde miljöhandlingsprogram. Globalt hanteras detta bl.a. inom den globala kemikaliestrategin SAICM, men till viss del även i Baselkonventionen.

Med ett ökat fokus på resurseffektivitet behövs bättre kunskap om hur avfallet, inklusive särskilt det farliga, flödar och omhändertas i samhället. För att kunna utveckla avfallspolitiken finns ett behov av att om avfallsmängder, flöden och behandlingsanläggningar och hur trenderna om detta ser ut. Inom Regeringskansliet bereds hur dessa frågor bör hanteras för att förbättra kunskapsunderlaget.

Regeringen har gett Naturvårdsverket ett uppdrag om hållbar återföring av fosfor (dnr M2012/317/Ke). I uppdraget ingår att kartlägga fosforresurserna i samhället, att utreda ett investeringsstöd för ny teknik för återföring av fosfor från olika resurser, att föreslå författningskrav för spridning av avloppsslam, matavfall och andra fraktioner på olika markområden i syfte att återföra fosfor på ett sätt som inte skadar människors hälsa eller miljön samt att föreslå ett etappmål om återföring av fosfor.

I juni 2011 beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredare för en översyn av avfallsområdet (Dir.2011:66 och Dir. 2012:33). I uppdraget ingår framför allt att föreslå hur ansvaret för avfallshanteringen ska utformas avseende insamling och omhändertagande av avfall från hushåll och näringsliv. Utredaren redovisade sitt uppdrag den 29 augusti och regeringen avser att återkomma i denna fråga till riksdagen när

förslagen har remitterats och behandlats inom Regeringskansliet.

Förvaltning för livskraftiga rovdjursstammar

Regeringens mål med rovdjurspolitiken är att Sverige ska ha livskraftiga rovdjursstammar i arternas naturliga utbredningsområden samtidigt som beslut som rör förvaltningen av rovdjuren fattas nära människor som lever i rovdjurens närhet.

Sverige är ett av de länder i Europa där rovdjursstammarna på senare år har haft den starkaste tillväxten, särskilt vad beträffar björn och varg. De större stammarna av rovdjur, särskilt vad gäller varg, har inneburit att konflikter uppstår med tamdjursägare, jägare, samer, fåbodbrukare och människor som bor i rovdjurs-täta områden.

Regeringen har tagit flera beslut för att utforma en politik där rovdjursförvaltningen sker nära de som upplever konsekvenserna av rovdjursstammarnas tillväxt. Vissa beslut om förvaltning av rovdjursstammarna har förts ned från den centrala nivån till regional nivå i och med inrättande av viltförvaltningsdelegationerna 2010. Det är regeringens uppfattning att rovdjurspolitiken blir trovärdig om den förenar olika intressen och förankras bland människor. Därför ska samarbetet utvecklas med människorna på landsbygden, med jägarna, naturvårdsorganisationer och övriga föreningar i viltförvaltningsdelegationerna.

I förvaltningen av våra rovdjur ska Sverige uppfylla art- och habitatdirektivets förpliktelser och samtidigt slå vakt om människors livsförutsättningar i hela landet. Vargförvaltningen grundar sig på tre delar: minskad inavel, strikt kontrollerad jakt och lokal förankring.

Ett omfattande och aktivt arbete sker nu i vargförvaltningen runt om i landet. Detta involverar myndigheter på central nivå, länsstyrelser, forskare, djurparksansvariga och i det samarbete mellan miljöorganisationer, jägare, markägare och lokala politiker som successivt växer fram i viltförvaltningsdelegationerna.

Det är regeringens uppfattning att Sverige ska uppfylla de internationella förpliktelser vi gemensamt har förbundit oss till samtidigt som besluten om rovdjursförvaltningen måste fattas i Sverige utifrån de nationella förutsättningarna. För att inte hamna i en situation där frågorna om

jakt och vargstammens storlek ska avgöras i EU-domstolen har regeringen beslutat om ett antal steg. Dessa innefattar bl.a. att regeringen har utsett en nationell kommitté med uppgiften att bistå regeringen i arbetet med en hållbar rovdjurspolitik för varg. I kommittén finns det en bred sammansättning av intresseorganisationer, med naturvårdsorganisationer, jägarorganisationer, djurägarintressen, samer och kommunrepresentanter.

För att minska inaveln bland vargar och säkerställa en gynnsam bevarandestatus för varg har Naturvårdsverket och Statens jordbruksverk fått i uppdrag att genomföra åtgärder som ökar den genetiska mångfalden. Försök har genomförts med att flytta vargvalpar mellan kullar i olika djurparker. Valparna har accepterats av de nya föräldrarna vilket visar att arbetet med att planera för utplantering av djurparksvalpar hos vilda vargar kan fortsätta. Under 2012 har även försök genomförts med flyttning av genetiskt värdefulla vargar från renskötselområdet till platser i Svealand.

En viktig del av förvaltningen av varg är den förvaltningsplan som Naturvårdsverket har tagit fram under året. Under 2013 kommer Naturvårdsverket även att ta fram förvaltningsplaner för björn, järv, lo och kungsörn.

För att ytterligare stärka arbetet med en vargstam med gynnsam bevarandestatus har Sverige och Norge fortsatt att arbeta efter den överenskommelse på politisk nivå som träffades 2011 om ett utökat och stärkt samarbete mellan länderna.

Rovdjursutredningen överlämnade i april 2012 slutbetänkandet Mål för rovdjuren (SOU 2012:22). En remissammanställning har upprättats (dnr 2012/982/Nm).

Utredningen föreslår bland annat ökad ersättning för rovdjursskador, flera förebyggande åtgärder, finansiering av skydds jakt och ekonomisk förstärkning av rovdjursförvaltningen. Förslagen bereds för närvarande av regeringen. För att förstärka rovdjursförvaltningen föreslås anslaget 1:3 *Åtgärder för värdefull natur* ökas med 14 miljoner kronor 2013, och med 20 miljoner kronor fr.o.m. år 2014.

Strandskydd

Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till

strandområden och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Under 2009 och 2010 trädde nya bestämmelser om strandskydd i kraft. I förarbetena anges att orsaken till att man ville ändra de gamla reglerna var att det förekom brister i strandskyddsregleringen och dess tillämpning. Bristerna bedömdes bl.a. kunna leda till att strandskyddet successivt urholkas, åtminstone i delar av landet (prop. 2008/09:119). Det finns indikationer som tyder på att ändringen av strandskyddsreglerna inte har fyllt sitt syfte i alla delar, har tillämpats olika över landet och har lett till oavsedda effekter. Regeringen har mot denna bakgrund under 2012 beslutat om ett nytt stöd till planeringsinsatser för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (se UO18). Regeringen avser därutöver att under 2012 ge Naturvårdsverket och Boverket i uppdrag att göra en utvärdering och översyn av tillämpning och utfall av de nya strandskyddsreglerna samt vid behov föreslå författningsändringar och andra åtgärder. Inom ramen för uppdraget ska myndigheterna även analysera och redogöra för vilka konsekvenser det skulle bli om man inför lättnader i strandskyddet vid mindre sjöar och vattendrag, vid sidan av högexploaterade områden. Mycket tyder på att förändringarna 2009 och 2010 har lett till en icke avsedd skärpning av tillämpningen av strandskyddet i stora delar av landet.

Riksintressen

Områden av riksintresse är av stor betydelse i den fysiska planeringen och i tillståndsprövningen för olika verksamheter. Med dessa skyddas mark- och vattenområden som rymmer resurser, värden eller företeelser som är särskilt betydelsefulla i ett nationellt perspektiv. Därmed kan värdefulla miljöer bevaras och möjligheterna att tillskapa för Sverige viktiga anläggningar säkras. Regler för områden av riksintresse utgörs av bestämmelserna om hushållning med mark och vatten i 3 och 4 kap. miljöbalken. I 3 kap. finns grundläggande bestämmelser om områden av riksintresse för ett antal angivna ändamål som exempelvis naturvård eller energiproduktion. I 4 kap. anges särskilda bestämmelser för vissa översiktligt angivna och oftast vidsträckt områden som i sin helhet är av riksintresse med hänsyn till deras natur- och kulturvärden. För bägge slagen av områden gäller, med vissa

undantag i 4 kap., att åtgärder inte får påtagligt skada områdenas angivna värden.

Bestämmelserna utgör en grund vid bedömningar i samhällsplaneringen av skilda intressen och anspråk vad gäller mark- och vattenanvändningen samt vid prövning av mål och ärenden enligt miljöbalken och enligt de lagar som hänvisar till balkens bestämmelser om hushållning med mark- och vattenområden. Riksintresseområdena ska i dialog mellan respektive kommun och länsstyrelse behandlas och redovisas i kommunernas översiktsplan enligt plan- och bygglagen. Riksintressebestämmelserna är därför av central betydelse för den kommunala markanvändningsplaneringen. Genom hushållningsbestämmelsernas koppling till 1 och 2 kap. miljöbalken understryks vikten av att hushålla med mark- och vattenområden och av att tillämpa miljöhänsyn i planeringen och i tillståndsprovningen.

Många uppgifter tyder på att tillämpningen av bestämmelserna om områden av riksintresse inte i alla avseenden sker på det sätt som varit avsett. Sveriges Kommuner och Landsting har exempelvis i en skrivelse till Miljödepartementet i juni 2012 framfört synpunkter på brister i riksintressesystemets funktion och Boverket har i en rapport Uppföljning av vissa bestämmelser om hushållning med mark- och vattenområden (S2012/4038/PBB) pekat på oklarheter i tillämpningen av riksintressebestämmelserna. Regeringen ser det som angeläget att riksintressesystemet är ändamålsenligt och enkelt att tillämpa i den kommunala planeringen och vid tillståndsprovning. Regeringen konstaterar att det finns behov av en översyn av bestämmelserna om riksintressen och deras tillämpning och har därför för avsikt att tillsätta en utredning under hösten 2012.

Ekosystemtjänster och resiliens

De etappmål i miljömålssystemet om ekosystemtjänster och resiliens som regeringen beslutade om i april 2012 ger en tydlig vägledning för det fortsatta arbetet med att synliggöra värdet av ekosystemtjänster. Etappmålet om ekosystemtjänster och resiliens innebär att viktiga ekosystemtjänster och faktorer som påverkar deras vidmakthållande ska vara identifierade och systematiserade senast 2013. Etappmålet om betydelsen av den biologiska mång-

falden och värdet av ekosystemtjänster innebär att senast 2018 ska betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster vara allmänt kända och integreras i ekonomiska ställningstaganden, politiska avväganden och andra beslut i samhället där så är relevant och skäligt.

I januari 2012 beslutade regeringen att uppdraga åt Naturvårdsverket, att i samråd med Havs- och vattenmyndigheten, sammanställa information om viktiga ekosystemtjänster i Sverige samt identifiera faktorer som påverkar deras vidmakthållande. Kunskapsunderlaget om ekosystemtjänster kommer genom uppdraget att förbättras och lägga en grund för möjligheterna att nå etappmålet om ekosystemtjänster och resiliens. I uppdraget ingår dessutom att tydligt definiera vad begreppet ekosystemtjänster är.

Genom att synliggöra värdet av ekosystemtjänsterna och integrera dessa värden i ekonomiska ställningstaganden, politiska avväganden och andra beslut i samhället står människan bättre rustad att hållbart nyttja ekosystemen och att öka deras kapacitet på lång sikt. Regeringen avser att fortsätta det påbörjade arbetet med att synliggöra värdet av ekosystemtjänster och betydelsen av biologisk mångfald i alla delar av samhället, i nära samarbete med berörda myndigheter, kommuner och näringslivet. Regeringen har för avsikt att i enlighet med vad som utfästes i Miljömålspropositionen 2010 tillsätta en utredning som ska utveckla en åtgärdsplan för att synliggöra värdet av ekosystemtjänster. Genom ökad kunskap om ekosystemtjänsternas värden ökar medvetenheten om vikten av att bevara och hållbart nyttja biologisk mångfald.

Regeringen avser att fortsätta arbeta för att säkerställa att olika naturtyper och miljöer finns i landskapet i sådan omfattning och med sådan geografisk fördelning att arter och naturtyper kan överleva långsiktigt. Ett sådant nätverk av miljöer i landskapet utgör en s.k. grön infrastruktur för de djur- och växtarter som förekommer där, vilket är nödvändigt för att säkra resilienta ekosystem och uthålliga ekosystemtjänster. Regeringen överväger att fortsätta arbetet med att utveckla grön infrastruktur genom att ge Naturvårdsverket i uppdrag att efter samråd med andra berörda myndigheter ta fram ett förslag till en plan för arbetets genomförande. Vägledande bör vara att åtgärder, som t.ex. skydd av områden, ska göras

där det ger störst effekt för den biologiska mångfalden. Strävan bör vara att optimera naturvårdens insatser. Det uppdrag regeringen lagt på Naturvårdsverket om att utarbeta en landskapsanalys som underlag för det fortsatta arbetet med den gröna infrastrukturen, samt analysera om relevanta styrmedel ger stöd för utvecklingen av den gröna infrastrukturen och vid behov föreslå förändringar, kommer att ge ett första väsentligt underlag för denna handlingsplan.

Skydd av naturområden

Väl fungerande nationalparker, Natura 2000-områden och naturreservat utgör tillsammans med biotopskyddsområden och naturvårdsavtal basen för skyddet av värdefulla naturområden och kommer att vara en fortsatt viktig del av svensk naturvård. Under förra mandatperioden, bl.a. genom överenskommelse med Sveaskog, avstattes så mycket skog att delmålet för formellt skydd på 400 000 hektar uppnås. Regeringen har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras antingen som formellt skydd eller frivilliga avsättningar. Ytterligare värdefulla områden, såsom gammelskog, ska ges ett långsiktigt skydd och förvaltas väl. I regeringens proposition Svenska miljömål – för ett effektivare miljöarbete (prop. 2009/10:155) får den parlamentariska miljömålsberedningen i uppgift att ta fram beslutsunderlag för ett nytt etappmål för långsiktigt skydd av skogsmark till 2020 i syfte att bidra till uppfyllelse av miljö kvalitetsmålet levande skogar. För att skydda värdefulla naturområden föreslår regeringen att anslagen ökas med 67 miljoner kronor under 2013 och med 57 miljoner per år 2014–2016.

Skötselplan för skarv

Med anledning av riksdagens tillkännagivande om skarv kan nämnas att det inom EU pågår ett arbete med att ta fram en gemensam europeisk skötselplan för skarv som utöver behovet av att bygga upp kunskap om arten även syftar till att minska skador på framför allt fiske. I detta sammanhang är det viktigt att framhäva betydelsen av att ha en god nationell och regional förvaltning. I enlighet med skrivelsen

2009/10:213 *Åtgärder för levande hav* avser därför regeringen att ge berörda myndigheter i uppdrag att föreslå en långsiktig förvaltningsplan för arten i fråga.

Invasiva främmande arter

För att nå miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv och andra miljö kvalitetsmål som berör skötsel av ekosystem är det av vikt att undvika att främmande arter som kan hota människors hälsa eller hota eller utarma biologisk mångfald i Sverige introduceras eller sprids vidare. Det finns dock redan i nuläget flera arter som redan har introducerats och som utgör ett hot mot biologisk mångfald, eller människors hälsa eller orsakar socioekonomisk skada. Regeringen bedömer att kraftfulla åtgärder kommer att behöva vidtas för att hindra att invasiva främmande arter orsakar stora problem för biologisk mångfald och ett hållbart nyttjande av mångfalden (prop. 2009/10:155). Regeringen har under 2012 beslutat om nya etappmål för biologisk mångfald. Etappmålet om invasiva främmande arter innebär att invasiva främmande arters effekter i Sverige vad avser biologisk mångfald samt socioekonomiska effekter på bland annat hälsa ska vara bedömda och prioriterade insatser för bekämpning ska ha inletts senast 2015. Detta kräver förstärkningar av miljöbudgeten redan från 2013. Regeringen föreslår därför att fem miljoner kronor per år tillförs för 2013–2016.

Internationellt

Miljöutmaningarna är gränsöverskridande och miljö tillståndet i Sverige är i mycket hög grad beroende av vilka åtgärder som vidtas både inom EU och internationellt. Vid Stockholmskonferensen i april 2012 till minnet av 40-årsjubileet av FN:s första miljökonferens 1972 samlades forskare, miljöorganisationer, företagsledare och regeringar från hela världen i ett möte som formade partnerskap för hållbarhet och som bidrog att skapa dialog inför FN:s hållbarhetskonferens i Rio de Janeiro i juni 2012.

I detta arbete spelar instrument såsom EU:s miljöhandlingsprogram, finansieringsinstrumentet Life och EU:s forskningsramprogram Horizon 2020 en viktig roll för horisontellt ge-

nomförande av EU:s miljöpolitik. Även regionala EU-satsningar som till exempel Östersjöstrategin är mycket viktiga för det svenska miljötillståndet. Sverige ska vara en fortsatt aktiv part i EU:s miljö- och klimatarbete, liksom i de internationella miljö- och klimatförhandlingarna.

EU:s sjätte miljöhandlingsprogram gäller för perioden 2002 till 2012. En utvärdering som genomfördes 2011 av Europeiska kommissionen har visat att programmet tjänar till långsiktighet och kontinuitet av miljöagendan samt att det har fungerat som en viktig referens på nationell, regional och lokal nivå för att försvara miljöpolitiken mot konkurrerande politiska krav. Genomförandet av åtgärder och lagstiftning har dock visat sig bristfällig på flera områden. Kommissionen väntas presentera ett förslag till sjunde miljöhandlingsprogram i slutet av 2012. Regeringen har varit pådrivande för att även hantering av kemikalier ska ingå i det kommande sjunde miljöhandlingsprogrammet (giftfri miljö och giftfria kretslopp) samt har framhållit vikten av genomförande av EU:s miljölagstiftning.

EU:s finansieringsinstrument för miljö- och klimatåtgärder, Life, har funnits sedan 1992 och har varit ett framgångsrikt instrument. Genom stöd till konkreta projekt har nuvarande Life+, som gäller mellan år 2007 och 2013, främjat genomförandet av EU:s miljöpolitik. Ett nytt förslag till Life-program för perioden 2014 till 2020 förhandlas i rådet under 2012. Regeringen välkomnar förslaget till en fortsättning av Life.

Under 2013 avser Sverige som ordförande i Arktiska Rådet och Nordiska ministerrådet att arrangera miljöministermöten i Sverige. Vid det arktiska mötet kommer bland annat frågor om Arktis motståndskraft (Arctic Resilience) att behandlas, en fråga som fått än högre aktualitet i ljuset av den ovanligt höga isavsmältningen i Arktis sommaren 2012. Under ordförandeskapet i nordiska ministerrådet sätts fokus på gemensamma nordiska insatser bland annat avseende giftfri vardag.

Genom sitt medlemskap i OECD, Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, kan den svenska statsförvaltningen dra nytta av OECD:s bidrag till policyutformning och utvärderingar. Under 2013 kommer OECD att genomföra en granskning av den svenska miljöpolitiken. Tidigare granskningar har ägt rum 1996 samt 2004. Den kommande granskningen syftar till att följa upp tidigare rekommendationer och ge nya rekommendationer

inom ett antal utvalda områden. Slutsatser och rekommendationer från OECD:s granskning avses presenteras under våren 2014.

Regeringen fäster stor vikt vid det bilaterala samarbetet med länder som har en stor påverkan på den regionala och globala miljön och är av strategisk betydelse för det globala miljöarbetet. Regeringen kommer under 2013 fortsatt att bedriva miljösamarbete med prioriterade länder såsom Ryssland, Kina, Indien och Brasilien.

Regeringen avser även att under 2013–2016 tillföra extra medel för långsiktigt samarbete med länder av strategisk betydelse för det globala miljö- och klimatsamarbetet.

3.8 Fonder

3.8.1 Batterifonden

Miljöavgiften på bly- och kvicksilverbatterier avskaffades den 1 januari 2009 när förordningen (2008:834) om producentansvar för batterier trädde i kraft. Batterifonden har därmed inte några intäkter, utöver ränteintäkter från Riksgäldskontoret, från sådana batterier. Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag föreslagit hur inestående medel i Batterifonden ska användas (M2010/1035/Ke). Regeringen har beslutat om att dessa fördelas enligt följande: 404 miljoner kronor till insamling och återvinning av de batterier som sattes på marknaden före den 1 januari 2009, 40 miljoner kronor till återbetalning av miljöavgifterna för batterier som exporteras ut ur Sverige, 20 miljoner kronor till Naturvårdsverkets kostnader för prövning av frågor om utbetalning av medlen samt tillsyn, 4 miljoner kronor till slutförvar av det kvicksilver som utvunnits från kvicksilverbatterierna samt 100 miljoner kronor till informationsinsatser för att upprätthålla och utveckla kunskapsnivån avseende batteriinsamling. Resterande medel 205 miljoner kronor, avsätts till forskning för utveckling av miljövänliga och kostnadseffektiva återvinningsmetoder för alla typer av batterier och ackumulatörer samt till fordonsenergi-relaterad batteriforskning. Fondens medel kommer att fördelas över minst en sexårsperiod räknat från 2009 med hänsyn tagen till faktorer som batteriers tekniska livslängd och omloppstid i samhället samt så kallad lagringseffekt.

Ur batterifonden har under 2011 38 726 879 kronor använts för insamling och återvinning av blybatterier samt 4 380 149 kronor för Naturvårdsverkets handläggning. Behållningen uppgick den 31 december 2011 för blybatterier till 397 miljoner kronor, för småbatterier 367 miljoner kronor och för nya kadmiumbatterier 15 miljoner kronor.

3.8.2 Kärnavfallsfonden

Den som har tillstånd att inneha eller driva en kärnkraftsreaktor ska betala avgifter och ställa säkerheter. Avgifterna avser finansiering av bland annat kostnader för att ta hand om använt kärnbränsle och annat radioaktivt avfall, kostnader för en säker avveckling och rivning av kärnkraftverken samt kostnader för den forskning och utveckling som har samband med detta. Avgifterna ska beräknas i förhållande till den energi som levereras och bestäms årligen av regeringen efter förslag av Strålsäkerhetsmyndigheten. Kärnavfallsfonden har till uppgift att förvalta de medel som betalas av de avgiftsskyldiga. Medlen i fonden finansierar kärnkraftsindustrins verksamheter kopplade till kärnavfallsprogrammet, nu och i framtiden. De avgiftsskyldiga ska även betala en avgift till staten som ett kostnadsbidrag för slutlig hantering av restprodukter från kärnteknisk verksamhet som har ett samband med framväxten av det svenska kärnkraftsprogrammet. Sedan 1996 förvaltas medlen för båda verksamheterna av styrelsen för Kärnavfallsfonden.

Kärnavfallsfonden anger i årsredovisningen för 2011 att fonden under året tillfördes avgifter på totalt 1 041 miljoner kronor (1 033 miljoner kronor för 2010). Utbetalningarna uppgick under samma tid till 1 392 miljoner kronor (1 301 miljoner kronor för 2010). Det verkliga värdet (marknadsvärdet) av Kärnavfallsfonden ökade under år 2011 med 3 730 miljoner kronor till 47 966 miljoner kronor vid 2011 års utgång (44 236 miljoner kronor vid 2010 års utgång).

3.9 Budgetförslag

3.9.1 1:1 Naturvårdsverket

Tabell 3.3 Anslagsutveckling 1:1 Naturvårdsverket

Tusental kronor				
2011	Utfall	375 038	Anslags-sparande	10 906
2012	Anslag	367 682 ¹	Utgifts-prognos	368 866
2013	Förslag	370 206		
2014	Beräknat	373 031 ²		
2015	Beräknat	380 021 ³		
2016	Beräknat	388 459 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 364 610 tkr i 2013 års prisnivå.

³ Motsvarar 364 610 tkr i 2013 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 364 610 tkr i 2013 års prisnivå.

Anslaget används för Naturvårdsverkets förvaltningskostnader, inklusive verkets kostnader för att administrera de verksamheter som finansieras via sakanlagen.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.4 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor				
Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2011	12 115			
Prognos 2012	9 000			
Budget 2013	9 000			

Intäkterna från offentligrättslig verksamhet för 2011 uppgick till 12,1 miljoner kronor, varav 6,8 miljoner kronor från miljöskyddsavgifter som redovisas mot inkomsttitel 2537 Miljöskyddsavgifter och 5,3 miljoner kronor från övriga offentligrättsliga avgifter som redovisas mot inkomsttitel 2552.

Intäkterna har ökat med 3 miljoner kronor under 2011 jämfört med 2010. För 2012 beräknas avgifterna till 9 miljoner kronor varav 6 miljoner kronor från miljöskyddsavgifter.

Tabell 3.5 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt -kost- nad)
Utfall 2011 (varav tjänsteexport)	18 460	20 099	-1 639
Prognos 2012 (varav tjänsteexport)	19 800	20 500	-700
Budget 2013 (varav tjänsteexport)	19 800	19 800	0

Naturvårdsverket får disponera avgifter som avser jägarexamen och jaktkortsregister, batterifonden och den s.k. NOx-avgiften.

Regeringens överväganden

Beräkningar i tidigare budgetpropositioner påverkar beräknade anslagsramar 2013–2016.

Regeringen föreslår att 370 206 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Naturvårdsverket* för 2013. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget till 373 031 000 kronor, 380 021 000 kronor respektive 388 459 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2013–2016 beräknats enligt följande:

Tabell 3.6 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:1 Naturvårdsverket

Tusental kronor

	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	367 682	367 682	367 682	367 682
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	2 524	11 074	18 171	26 739
Beslut		-5 151	-5 248	-5 364
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt		-574	-585	-598
Förslag/ beräknat anslag	370 206	373 031	380 021	388 459

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2012. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2014–2016 är preliminär.

3.9.2 1:2 Miljöövervakning m.m.

Tabell 3.7 Anslagsutveckling 1:2 Miljöövervakning m.m.

Tusental kronor

2011	Utfall	286 833	Anslags- sparande	4 792
2012	Anslag	292 714 ¹	Utgifts- prognos	285 301
2013	Förslag	292 714		
2014	Beräknat	292 714		
2015	Beräknat	292 714		
2016	Beräknat	292 714		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Anslaget används för att följa upp och rapportera uppgifter knutna till miljö kvalitetsmålen, för miljöövervakning, för bidrag till vissa ideella organisationer m.fl., för bidrag till bl.a. AB Svenska Miljöstyrningsrådets arbete med miljökrav vid offentlig upphandling och miljöledningssystem.

Medlen för att följa upp och rapportera uppgifter knutna till miljö kvalitetsmålen och till miljöövervakningen ska fördelas av Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten, efter samråd med berörda myndigheter. En del av anslaget används också för att arbeta med internationell miljöövervakning samt internationell rapportering som följer av EU-direktiv och andra internationella åtaganden.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2013 för anslaget 1:2 *Miljöövervakning m.m.* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 92 000 000 kronor 2014–2016.

Skälen för regeringens förslag:

Regeringen behöver ett bemyndigande för att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ska kunna teckna fleråriga avtal med de aktörer som utför övervakning i program som löper över flera år. Bemyndiganderamen föreslås

ökas med 10 miljoner kronor 2013 jämfört med 2012 för ökade kostnader på miljöövervakningsområdet. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2013 för anslaget 1:2 *Miljöövervakning m.m.* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 92 000 000 kronor 2014–2016.

Regeringens överväganden

För att säkerställa en långsiktig finansiering av arbetet med havsmiljöövervakning föreslår regeringen att anslaget tillförs 15 miljoner kronor per år fr.o.m. 2013. Anslaget 1:3 *Åtgärder för värdefull natur* minskas i motsvarande omfattning.

Beräkningar i tidigare budgetpropositioner påverkar beräknade anslagsramar 2013–2016.

Regeringen föreslår därmed att 292 714 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Miljöövervakning m.m.* för 2013. För 2014, 2015 och 2016

beräknas anslaget till 292 714 000 kronor, 292 714 000 kronor respektive 292 714 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2013–2016 beräknats enligt följande:

Tabell 3.8 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:2 Miljöövervakning

Tusental kronor

	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	292 714	292 714	292 714	292 714
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	–15 000	–15 000	–15 000	–15 000
Överföring till/från andra anslag	15 000	15 000	15 000	15 000
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	292 714	292 714	292 714	292 714

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tabell 3.9 Beställningsbemyndigande – 1:2 Miljöövervakning

Tusental kronor

	Utfall 2011	Prognos 2012	Förslag 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016
Ingående åtaganden	49 082	37 169	81 729			
Nya åtaganden	27 530	77 000	59 000			
Infriade åtaganden	–39 443	–32 440	–50 000	–60 000	–21 229	–9 500
Utestående åtaganden	37 169	81 729	90 729			
Erhållet/förslaget bemyndigande	82 000	82 000	92 000			

3.9.4 1:3 Åtgärder för värdefull natur

Tabell 3.10 Anslagsutveckling 1:3 Åtgärder för värdefull natur

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2011	Utfall	826 334		0
2012	Anslag	615 535 ¹		599 945
2013	Förslag	619 535		
2014	Beräknat	625 535		
2015	Beräknat	625 535		
2016	Beräknat	625 535		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Anslaget används för insatser för skötsel och förvaltning av skyddad natur, bevarande och restaurering av biologisk mångfald och insatser för friluftsliv. Anslaget får särskilt användas för kostnader

- för skötsel av skyddade områden, naturvårdsförvaltning och fastighetsförvaltning,
- för artbevarande och viltförvaltning, samt
- i samband med skötsel och övrig förvaltning av värdefull natur.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2013 för anslaget 1:3 *Åtgärder för värdefull natur* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 210 000 000 kronor 2014–2037.

Skälen för regeringens förslag:

Regeringen behöver ett bemyndigande för att fleråriga avtal ska kunna tecknas som avser, förvaltning av värdefulla naturområden, medfinansiering i större EU-projekt och samverkansavtal med statliga myndigheter.

Bemyndiganderamen för 2013 föreslås öka med 20 miljoner kronor jämfört med inneva-

rande år för att bl.a. fortsatt kunna bevilja bidrag för lokala naturvårdsprojekt, LONA. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2013 anslaget 1:3 *Åtgärder för värdefull natur* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 210 000 000 kronor 2014–2037.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att anslaget ökas med 14 miljoner kronor 2013 och med 20 miljoner kronor per år fr.o.m. 2014 för ökade kostnader inom rovdjursförvaltningen.

För arbetet med bekämpning av invasiva främmande arter föreslår regeringen att anslaget ökas med 5 miljoner kronor per år 2013–2016.

Regeringen föreslår att 15 miljoner kronor per år överförs till anslaget 1:2 *Miljöövervakning* fr.o.m. 2013 för finansiering av havsmiljöövervakning.

Regeringen föreslår därmed att 619 535 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Åtgärder för värdefull natur* för 2013. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget till 625 535 000 kronor, 625 535 000 kronor respektive 625 535 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2013–2016 beräknats enligt följande:

Tabell 3.11 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:3 Åtgärder för värdefull natur

Tusental kronor

	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	615 535	615 535	615 535	615 535
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	19 000	25 000	25 000	25 000
Överföring till/från andra anslag	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	619 535	625 535	625 535	625 535

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tabell 3.12 Beställningsbemyndigande – anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur

Tusental kronor

	Utfall 2011	Prognos 2012	Förslag 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016–2037
Ingående åtaganden	127 495	204 427	190 000			
Nya åtaganden	158 647	80 343	111 300			
Infriade åtaganden	–81 715	–94 770	–91 300	–112 348	–56 452	–41 200
Utestående åtaganden	204 427	190 000	210 000			
Erhållet/förslaget bemyndigande	260 000	190 000	210 000			

3.9.5 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

Tabell 3.13 Anslagsutveckling 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2011	Utfall	656 211	9 944
2012	Anslag	472 618 ¹	460 647
2013	Förslag	416 718	
2014	Beräknat	425 018	
2015	Beräknat	453 018	
2016	Beräknat	518 018	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Anslaget används för att inventera, undersöka och åtgärda förorenade områden som behöver saneras och efterbehandlas samt för att ta fram prioriteringsunderlag. Anslaget får användas till att åtgärda saneringsobjekt som är särskilt angelägna ur risksynpunkt och till akuta saneringsinsatser. Anslaget används vidare för att inventera om det förekommer objekt som förorenats av en statlig organisation som inte längre finns kvar, och i så fall genomföra ansvarsutredningar och nödvändiga undersökningar av dessa. Anslaget används även för att ta om hand historiskt radioaktivt avfall från icke-kärnteknisk verksamhet.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2013 för anslaget 1:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 812 000 000 kronor 2014–2022.

Skälen för regeringens beslut:

Regeringen behöver ett bemyndigande för att fleråriga avtal ska kunna tecknas för insatser som rör inventering, undersökningar och åtgärder för att sanera och efterbehandla förorenade områden. Bemyndiganderamen för 2013 föreslås öka med 100 miljoner kronor jämfört med 2012 för att även fortsättningsvis kunna bevilja större och fleråriga efterbehandlingsprojekt bidrag. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2013 för anslaget 1:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 812 000 000 kronor 2014–2022.

Regeringens överväganden

I denna proposition aviseras vissa omprioriteringar av verksamheter inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård bl.a. inom arbetet med klimatanpassning. Finansiering av dessa föreslås ske genom minskning av anslaget med 20 miljoner kronor från och med 2013 och med ytterligare 10 miljoner kronor 2014–2016.

Beräkningar i tidigare budgetpropositioner påverkar beräknade anslagsramar 2013–2016.

Regeringen föreslår att 416 718 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* för 2013. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget till 425 018 000 kronor, 453 018 000 kronor respektive 518 018 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2013–2016 beräknats enligt följande:

Tabell 3.14 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

Tusental kronor

	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	472 618	472 618	472 618	472 618
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	-55 900	-47 600	-19 600	45 400
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	416 718	425 018	453 018	518 018

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tabell 3.15 Beställningsbemyndigande – anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

Tusental kronor

	Utfall 2011	Prognos 2012	Förslag 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016–2022
Ingående åtaganden	753 111	628 114	710 000			
Nya åtaganden	232 663	489 510	390 000			
Infriade åtaganden	-357 660	-407 624	-288 000	-390 000	-322 000	-100 000
Utestående åtaganden	628 114	710 000	812 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	1 067 000	718 000	812 000			

3.9.7 1:5 Miljöforskning

Tabell 3.16 Anslagsutveckling 1:5 Miljöforskning

Tusental kronor

År	Slagslag	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2011	Utfall	90 964		0
2012	Anslag	88 063 ¹		85 833
2013	Förslag	88 173		
2014	Beräknat	89 361 ²		
2015	Beräknat	90 772 ³		
2016	Beräknat	98 822 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 88 041 tkr i 2013 års prisnivå.

³ Motsvarar 88 042 tkr i 2013 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 94 103 tkr i 2013 års prisnivå.

Anslaget används främst för att finansiera forskning som stödjer Naturvårdsverkets arbete inom flera områden som berör miljökvalitetsmålen, forskning som knyter an till miljöbalken samt för underlag till internationella förhandlingar. Anslaget ska också finansiera statens andel av den forskning som bedrivs samfinansierat med näringslivet vid IVL Svenska Miljöinstitutet AB.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2013 för anslaget 1:5 *Miljöforskning* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 102 000 000 kronor 2014–2016.

Skälen för regeringens förslag:

Regeringen behöver ett bemyndigande om ekonomiska åtaganden för att Naturvårdsverket ska kunna teckna avtal om fleråriga miljöforskningsprojekt. Bemyndiganderamen för 2013 fö-

reslås vara oförändrad jämfört med 2012. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2013 för anslaget 1:5 *Miljöforskning* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 102 000 000 kronor 2014–2016.

Regeringens överväganden

Beräkningar i tidigare budgetpropositioner påverkar beräknade anslagsramar 2013–2016.

Regeringen föreslår att 88 173 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Miljöforskning* för 2013. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget till 89 361 000 kronor, 90 772 000 kronor respektive 98 822 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2013–2016 beräknats enligt följande:

Tabell 3.17 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:5 Miljöforskning

Tusental kronor

	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012 ¹	88 063	88 063	88 063	88 063
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	1 110	2 447	3 876	5 581
Beslut	-1 000	-1 015	-1 031	5 317
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt		-134	-136	-139
Förslag/beräknat anslag	88 173	89 361	90 772	98 822

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2012. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2014–2016 är preliminär.

Tabell 3.18 Beställningsbemyndigande – anslaget 1:5 Miljöforskning

Tusental kronor

	Utfall 2011	Prognos 2012	Förslag 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016
Ingående åtaganden	92 467	55 661	75 561			
Nya åtaganden	18 000	70 000	86 000			
Infriade åtaganden	-54 806	-50 000	-60 000	-60 000	-30 000	11 661
Utestående åtaganden	55 661	75 661	101 661			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	102 000	102 000	102 000			

3.9.8 1:6 Kemikalieinspektionen

Tabell 3.19 Anslagsutveckling 1:6 Kemikalieinspektionen

Tusental kronor

År	Utfall	185 950	Anslags- sparande	8 413
2011	Utfall	185 950		8 413
2012	Anslag	191 028 ¹	Utgifts- prognos	191 729
2013	Förslag	194 260		
2014	Beräknat	198 327 ²		
2015	Beräknat	175 259 ³		
2016	Beräknat	179 075 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 194 024 tkr i 2013 års prinsnivå.

³ Motsvarar 168 365 tkr i 2013 års prinsnivå.

⁴ Motsvarar 168 364 tkr i 2013 års prinsnivå.

Anslaget används för Kemikalieinspektionens förvaltningskostnader, dvs. som avser tillsyn och vägledning, riskbedömning, riskbegränsning för bekämpningsmedel. Anslaget används även för finansiering av Internationella kemikalieseekretariatets verksamhet.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.20 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2011	70 030	7 569	85 256	-7 657
Prognos 2012	76 540	14 080	85 500	5 120
Budget 2013	36 540	8 261	106 566	-61 765

Tabell 3.21 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2011	2 778	2 778	0
(varav tjänsteexport)	2 778	2 778	0
Prognos 2012	1 200	1 200	0
(varav tjänsteexport)	1 200	1 200	0
Budget 2013	300	300	0
(varav tjänsteexport)	300	300	0

Kemikalieinspektionens avgiftsbelagda verksamhet finansieras huvudsakligen med avgifter som anges i förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken. Intäkterna från kemikalieavgifter m.m. redovisas mot inkomsttitel 1457, intäkterna från bekämpningsmedelsavgifter redovisas mot inkomsttitel 1454 och övriga inkomster av statens verksamhet redovisas på inkomsttitel 2811. Kemikalieinspektionen har bl.a. enligt miljötillsynsförordningen rätt att ta ut varuprover för tillsyn. Det finns även stöd i lagstiftningen för att företag i vissa fall ska stå för de kostnader som uppkommer i samband med undersökning och analys av varuprover inom tillsynen. Kemikalieinspektionen redovisar även viss avgiftsfinansierad verksamhet där myndigheten disponerar medlen. Detta omfattar framför allt prövningsverksamheten enligt EU-direktivet 98/8/EG och EU-förordningen 1107/2009/EG avseende verksamma ämnen i bekämpningsmedel.

Kemikalieinspektionen är utsedd rapportör och utför inom svenska rapportörsprogrammet (SERP), för EU:s räkning, riskbedömning av befintliga och nya verksamma ämnen i bekämpningsmedel.

Kemikalieinspektionens avgiftsbelagda verksamhet avseende prövningen av bekämpningsmedel har gått med underskott under flera år och myndigheten når inte målet om full kostnadstäckning. Kemikalieinspektionen har inkommit till regeringen med ett förslag till ny avgiftskonstruktion avseende bekämpningsmedelsavgifterna i syfte att lösa problemen. Frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Beräkningarna i tabellen inkluderar inte eventuell påverkan på budgeten med anledning av förslaget eller av EU:s nya biocidförordning.

Regeringen beslutade i slutet av juni 2012 bl.a. om förordningsändringar i förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken. Syftet med ändringen var bl.a. att förenkla debiteringen av kemikalieavgifter. Systemet med en preliminär och slutlig kemikalieavgift slopas i och med ändringen och ersätts av en skyldighet att betala kemikalieavgift i efterhand när den faktiska produktionen eller im

porten är känd. Förordningsändringen träder i kraft den 1 januari 2013. Ändringen förväntas innebära att lägre inkomster levereras till inkomstiteln under 2013 eftersom någon preliminär avgift inte kommer att tas ut i förskott det året. Nästkommande år och framöver blir avgiften fullständig. Borttagandet av den preliminära avgiften påverkar totalt sett inte inkomsten utan medför enbart en engångseffekt under första året. Eftersom preliminära avgifter inte tas in kommer avgiftsintäkterna för kemikalieavgifter 2013 således att bli betydligt lägre jämfört med 2012 (enligt prognos 2 miljoner kronor jämfört med 44 miljoner kronor).

Regeringens överväganden

Beräkningar i tidigare budgetpropositioner påverkar beräknade anslagsramar 2013–2016.

Regeringen föreslår att 194 260 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Kemikalieinspektionen* för 2013. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget uppgå till 198 327 000 kronor, 175 259 000 kronor respektive 179 075 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2013–2016 beräknats enligt följande:

Tabell 3.22 Härlledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:6 Kemikalieinspektionen

Tusental kronor				
	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	191 028	191 028	191 028	191 028
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	3 232	7 540	11 187	15 590
Beslut			-26 711	-27 293
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt		-241	-245	-251
Förslag/beräknat anslag	194 260	198 327	175 259	179 075

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2012. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2014–2016 är preliminär.

3.9.9 1:7 Internationellt miljösamarbete

Tabell 3.23 Anslagsutveckling 1:7 Internationellt miljösamarbete

Tusental kronor				
2011	Utfall	153 192	Anslags-sparande	3 288
2012	Anslag	187 031 ¹	Utgifts-prognos	165 597
2013	Förslag	189 031		
2014	Beräknat	191 031		
2015	Beräknat	191 031		
2016	Beräknat	149 031		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Anslaget används för medlemsavgifter och stöd till internationella organisationer samt för internationellt samarbete. Stödet avser internationella miljökonventioner och avtal om miljöfrågor i FN-systemet.

Anslaget används för Sveriges årliga bidrag till den miljöfond som utgör kärnan i finansieringen av FN:s miljöprogram UNEP:s verksamhet, samt till stöd till olika aktiviteter inom UNEP. Vidare disponeras anslaget för bilateralt och EU-relaterat miljösamarbete samt stöd till internationella organisationer. Dessutom används medlen för kostnader för deltagande i internationellt samarbete på kärnenergiområdet, dvs. Sveriges reguljära medlemsavgift i Internationella Atomenergiorganet (IAEA), bidraget till IAEA:s Technical Assistance and Cooperation Fund samt kostnader i samband med övrigt internationellt kärnsäkerhets-samarbete.

Anslaget används också för att betala Sveriges medlemsavgifter i de internationella organisationerna EUMETSAT (det europeiska vädersatellitsamarbetet), ECMWF (det europeiska centret för medellånga prognoser) och WMO (den världsmeteorologiska organisationen).

Anslaget används även för långsiktigt samarbete med länder av strategisk betydelse för det globala miljö- och klimatsamarbetet.

Regeringens överväganden

För långsiktigt miljö- och klimatsamarbete med länder med stor påverkan på den globala miljön och av strategisk betydelse för det globala miljö- och klimatsamarbetet föreslår regeringen att

6 miljoner kronor tillförs anslaget 2013 och 8 miljoner kronor per år tillförs fr.o.m. 2014.

Regeringen föreslår att 0,5 miljoner kronor per år tillförs anslaget för ökade kostnader för Sveriges bidrag till Internationella atomenergiorganet IAEA 2013–2015. Anslaget 1:14 *Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland* minskas i motsvarande omfattning.

Beräkningar i tidigare budgetpropositioner påverkar beräknade anslagsramar 2013–2016. Regeringen föreslår att 189 031 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Internationellt miljö-samarbete* för 2013. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget uppgå till 191 031 000 kronor, 191 031 000 kronor respektive 149 031 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2013–2016 beräknats enligt följande:

Tabell 3.24 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:7 Internationellt miljö-samarbete

Tusental kronor

	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	182 531	182 531	182 531	182 531
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	6 000	8 000	8 000	-33 500
Överföring till/från andra anslag	500	500	500	
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	189 031	191 031	191 031	149 031

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.9.10 1:8 Supermiljöbilspremie

Tabell 3.25 Anslagsutveckling 1:8 Supermiljöbilspremie

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2011			0
2012	Anslag	20 000 ¹	19 493
2013	Förslag	80 000	
2014	Beräknat	100 000	
2015	Beräknat	0	
2016	Beräknat	0	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Anslaget används för att främja introduktionen av bilar med utsläpp av koldioxid under 50 gram per kilometer.

Regeringens överväganden

Beräkningar i tidigare budgetpropositioner påverkar beräknade anslagsramar 2013–2016.

Regeringen föreslår att 80 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 *Supermiljöbilspremie* för 2013. För 2014 beräknas anslaget till 100 000 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2012–2016 beräknats enligt följande:

Tabell 3.26 Härledning av anslagsnivån 2012–2016, för 1:8 Supermiljöbilspremie

Tusental kronor

	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	20 000	20 000	20 000	20 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	60 000	80 000	-20 000	-20 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	80 000	100 000	0	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.9.11 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Tabell 3.27 Anslagsutveckling 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2011	Utfall	207 805	1 775
2012	Anslag	209 049 ¹	205 484
2013	Förslag	202 672	
2014	Beräknat	216 731 ²	
2015	Beräknat	220 529 ³	
2016	Beräknat	225 170 ⁴	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 212 415 tkr i 2013 års prisnivå.

³ Motsvarar 212 416 tkr i 2013 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 212 414 tkr i 2013 års prisnivå.

Anslaget används för förvaltningskostnader för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI).

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.28 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt -kost- nad)
Utfall 2011 (varav tjänsteexport)	24 500	24 900	-400
Prognos 2012 (varav tjänsteexport)	21 200	21 200	0
Budget 2013 (varav tjänsteexport)	22 000	22 000	0

Tabell 3.29 Affärsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt -kost- nad)
Utfall 2011 (varav tjänsteexport)	213 900	212 700	1 200
Prognos 2012 (varav tjänsteexport)	213 000	214 200	-1 200
Budget 2013 (varav tjänsteexport)	205 000	204 000	1 000

SMHI:s uppdragsverksamhet och affärsverksamhet finansieras med avgifter. Uppdragsverksamheten sker inom ramen för SMHI:s myndighetsansvar men bekostas helt av andra myndigheter. Affärsverksamheten bedrivs på kommersiella villkor på en helt eller delvis konkurrensutsatt marknad. Uppdragsverksamhetens omsättning förväntas uppgå till ca 24 miljoner kronor 2012 för att minska till 23 miljoner kronor 2013–2015. Resultatet väntas bli svagt positivt under 2013–2015 (200 000 kronor per år). Omsättningen av uppdragsverksamheten under kommande år väntas bli ca 10 miljoner kronor lägre än tidigare beräknat och resultatet något sämre än tidigare beräknat som en effekt av ökad konkurrens på marknaden.

Affärsverksamheten väntas under perioden 2012–2015 omsätta ca 210 miljoner kronor. Resultatet väntas bli svagt positivt (ca 1,0 miljoner kronor per år) utom under 2012 då ett negativt resultat på 1,2 miljoner kronor förväntas. Resultatet under 2011 är en svag försämring jämfört med tidigare prognos (med 200 000 kronor).

Regeringens överväganden

I syfte att säkra verksamheten vid klimatmodelleringseenheten Rossby centre föreslår regeringen att anslaget tillförs 10 miljoner kronor per år fr.o.m. 2014.

Beräkningar i tidigare budgetpropositioner påverkar beräknade anslagsramar 2013–2016.

Regeringen föreslår att 202 672 000 kronor anvisas under anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut för 2013. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget till 216 731 000 kronor, 220 529 000 kronor respektive 225 170 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2013–2016 beräknats enligt följande:

Tabell 3.30 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Tusental kronor

	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	209 049	209 049	209 049	209 049
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	1 196	5 468	9 227	13 821
Beslut	-8 137	1 698	1 727	1 764
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt	564	516	526	537
Förslag/ beräknat anslag	202 672	216 731	220 529	225 170

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2012. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2014–2016 är preliminär.

3.9.12 1:10 Klimatanpassning

Tabell 3.31 Anslagsutveckling 1:10 Klimatanpassning

Tusental kronor

År	Utfall	Intäkter	Kostnader	Anslags- sparande	Resultat
2011	Utfall	115 362			451
2012	Anslag	117 000 ¹		Utgifts- prognos	112 968
2013	Förslag	102 000			
2014	Beräknat	102 000			
2015	Beräknat	107 000			
2016	Beräknat	12 000			

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Anslaget används för vissa förebyggande och kunskapshöjande insatser för att begränsa samhällets sårbarhet till följd av klimatförändringar. Anslaget får även användas för de administrativa kostnader som följer med insatserna.

Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2013 för anslaget 1:10 *Klimatanpassning* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 60 000 000 kronor 2014 och 2015.

Skälen för regeringens förslag:

För att avtal om det fleråriga projektet med en nationell markmodell (höjddatabas) ska kunna tecknas behöver regeringen ett bemyndigande. Föreslagen ram är en förutsättning för att säkerställa slutleverans 2014. Bemyndiganderamen för 2013 föreslås öka med 35 miljoner jämfört med 2012. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2013 för anslaget 1:10 *Klimatanpassning* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 60 000 000 kronor 2014 och 2015.

Regeringens överväganden

För att tillgodose de ökande kraven på underlag för klimatanpassningsåtgärder föreslår regeringen att 12 miljoner kronor per år tillförs anslaget 2013–2016 till för ökade kostnader vid Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, SMHI och Statens geotekniska institut.

Beräkningar i tidigare budgetpropositioner påverkar beräknade anslagsramar 2013–2016.

Regeringen föreslår att 102 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:10 *Klimatanpassning* för 2013. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget till 102 000 000 kronor, 107 000 000 kronor respektive 12 000 000 kronor. Anslaget har för perioden 2013–2016 beräknats enligt följande:

Tabell 3.32 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:10 Klimatanpassning

Tusental kronor				
	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	117 000	117 000	117 000	117 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	-15 000	-15 000	-10 000	-105 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	102 000	102 000	107 000	12 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tabell 3.33 Beställningsbemyndigande – 1:10 Klimatanpassning

Tusental kronor

	Utfall 2011	Prognos 2012	Förslag 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016
Ingående åtaganden	32 783	24 807	25 000			
Nya åtaganden	25 000	25 000	52 000			
Infriade åtaganden	-32 976	-24 807	-17 000	-30 000	-30 000	
Utestående åtaganden	24 807	25 000	60 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	40 000	25 000	60 000			

3.9.13 1:11 Inspire

Tabell 3.34 Anslagsutveckling 1:11 Inspire

Tusental kronor

2011	Utfall	51 688	Anslags- sparande	334
2012	Anslag	50 000 ¹	Utgifts- prognos	48 734
2013	Förslag	20 000		
2014	Beräknat	20 000		
2015	Beräknat	20 000		
2016	Beräknat	20 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Anslaget används för att samordna genomförandet av Inspire-direktivet i svensk lagstiftning, för en nationell portal samt merkostnader som följer av direktivet.

Regeringens överväganden

För fortsatt finansiering av genomförandet av Inspiredirektivet föreslår regeringen att anslaget tillförs 20 miljoner kronor per år 2013–2016.

Regeringen föreslår att 20 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:11 *Inspire* för 2013. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget till 20 000 000 kronor, 20 000 000 kronor respektive 20 000 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2013–2016 beräknats enligt följande:

Tabell 3.35 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:11 Inspire

Tusental kronor

	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	50 000	50 000	50 000	50 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	-30 000	-30 000	-30 000	-30 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	20 000	20 000	20 000	20 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.9.14 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö

Tabell 3.36 Anslagsutveckling 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö

Tusental kronor

2011	Utfall	562 366	Anslags- sparande	16 384
2012	Anslag	737 565 ¹	Utgifts- prognos	718 884
2013	Förslag	502 565		
2014	Beräknat	577 565		
2015	Beräknat	571 565		
2016	Beräknat	584 565		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Anslaget används för insatser för att förbättra, bevara och skydda havs- och vattenmiljöer. Detta inkluderar även genomförandet av förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön samt frågor som rör havsplanering.

Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2013 för anslaget 1:12 *Åtgärder för havs- och vattenmiljö* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 145 000 000 kronor 2014–2018.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen behöver ett bemyndigande för att Havs- och vattenmyndigheten ska kunna teckna avtal om fleråriga åtgärder. Bemyndiganderamen för 2013 bedöms kunna minska med 10 miljoner kronor jämfört med 2012. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2013 för anslaget 1:12 *Åtgärder för havs- och vattenmiljö* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 145 000 000 kronor 2014–2018.

Regeringens överväganden

Beräkningar i tidigare budgetpropositioner påverkar beräknade anslagsramar 2013–2016.

Regeringen föreslår att 502 565 000 kronor anvisas under anslaget 1:12 *Åtgärder för havs- och vattenmiljö* för 2013. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget till 577 565 000 kronor, 571 565 000 kronor respektive 584 565 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2013–2016 beräknats enligt följande:

Tabell 3.37 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:12 Havsmiljö

Tusental kronor

	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	737 565	737 565	737 565	737 565
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	-235 000	-160 000	-166 000	-153 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	502 565	577 565	571 565	584 565

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tabell 3.38 Beställningsbemyndigande – anslaget 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö

Tusental kronor

	Utfall 2011	Prognos 2012	Förslag 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016–2018
Ingående åtaganden	–	149 268	152 315			
Nya åtaganden	–	80 000	90 000			
Infriade åtaganden	–	-76 953	-97 844	-97 925	-36 000	-10 546
Utestående åtaganden	149 268	152 315	144 471			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	130 000	155 000	145 000			

3.9.15 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar

Tabell 3.39 Anslagsutveckling 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar

Tusental kronor

2011	Utfall	82 496	Anslags-sparande	145 604
2012	Anslag	70 000 ¹	Utgifts-prognos	67 935
2013	Förslag	93 000		
2014	Beräknat	115 000		
2015	Beräknat	133 000		
2016	Beräknat	153 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Anslaget används för insatser som syftar till att uppfylla det svenska åtagandet till 2020 samt internationella klimatåtaganden genom att delta i, förbereda, genomföra, utvärdera och utveckla projekt och metoder för s.k. gemensamt genomförande och mekanismen för ren utveckling samt för att utveckla liknande mekanismer som upprättas inom ramen för FN:s klimatkonvention. I samma syfte får anslaget användas för förvärv av utsläppsutrymme. Anslaget får även användas för att utveckla systemet för handel med utsläppsrätter samt för att finansiera övervakning i anknytning till internationell utsläppshandel och för att finansiera den gemensamma övervakningsfunktionen av plattformarna för auktionering av utsläppsrätter inom EU:s utsläppshandelssystem. Anslaget får även användas till att bidra till finansieringen av den internationella transaktionsförteckningen (ITL) för registerhållning av transaktioner av s.k. Kyotoenheter.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2013 för anslaget 1:13 *Insatser för internationella klimatinvesteringar* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 674 000 000 kronor 2014–2022.

Skälen för regeringens förslag: För att avtal om fleråriga projekt i samband med internationella klimatinvesteringar ska kunna tecknas behöver regeringen ett bemyndigande. Bemyndiganderamen för 2013 föreslås öka så att avtal om ytterligare klimatinvesteringar upp till 524 000 000 kronor ska kunna ingås under året. För att infria tidigare åtaganden föreslås en ökning av anslaget under kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2013 för anslaget 1:13 *Insatser för internationella klimatinvesteringar* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 674 000 000 kronor 2014–2022.

Regeringens överväganden

För att nå målet för de internationella klimatinsatserna, dvs. att de utgör en tredjedel av de erforderliga utsläppsminskningarna till 2020 i enlighet med klimatpropositionen (2008/09:162), behöver avtal om förvärv av ytterligare utsläppsutrymme tecknas. Då ledtiden mellan avtal och leverans är lång behöver avtal om utsläppskrediter ske under de närmaste åren. Bemyndiganderamen föreslås därför höjas så att nya åtaganden kan ingås under 2013.

För att kunna infria tidigare åtaganden i samband med internationella klimatinvesteringar föreslår regeringen att anslaget tillförs 7 miljoner kronor 2013, 19 miljoner kronor 2014, 23 miljoner kronor 2015 och 43 miljoner kronor per år fr.o.m. 2016.

Beräkningar i tidigare budgetpropositioner påverkar beräknade anslagsramar 2013–2016.

Regeringen föreslår att 93 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:13 *Insatser för internationella klimatinvesteringar* för 2013. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget till 115 000 000 kronor, 133 000 000 kronor respektive 153 000 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2013–2016 beräknats enligt följande:

Tabell 3.40 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar

Tusental kronor

	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	70 000	70 000	70 000	70 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	23 000	45 000	63 000	83 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	93 000	115 000	133 000	153 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tabell 3.41 Beställningsbemyndigande – anslaget 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar

Tusental kronor

	Utfall 2011	Prognos 2012	Förslag 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016–2022
Ingående åtaganden	–	449 000	1 076 000			
Nya åtaganden	–	677 000	624 000			
Infriade åtaganden	–	–50 000	–89 000	–109 000	–129 000	–1 373 000
Utestående åtaganden	449 000	1 076 000	1 611 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	400 000	1 150 000	1 674 000			

3.9.16 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland

Tabell 3.42 Anslagsutveckling 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland

Tusental kronor

2011	Utfall	46 485	Anslags-sparande	13 514
2012	Anslag	49 000 ¹	Utgifts-prognos	47 759
2013	Förslag	43 000		
2014	Beräknat	33 000		
2015	Beräknat	33 000		
2016	Beräknat	40 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Anslaget används för att samarbeta med Ryssland inom miljö-, klimat- och kärnsäkerhetsområdet. Medlen avses främst användas till fortsatt samarbete mellan myndigheterna kring reaktorsäkerhet, icke-spridning, kärnavfall, strålskydd, miljöskydd och därtill relaterade projekt av ömsesidig nytta för Sverige och Ryssland. Högst 6 miljoner kronor får användas för administration och samordning. En del av anslaget avsätts till bl.a. regionala organisationers miljörelaterade samarbete med Ryssland.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2013 för anslaget 1:14 *Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 21 000 000 kronor 2014–2018.

Skälen för regeringens förslag: För att avtal om fleråriga projekt ska kunna tecknas inom det område som anslaget omfattar behöver regeringen ett bemyndigande. De minskningar som genomförts på anslaget medför ett minskat behov av bemyndigande. Bemyndiganderamen för 2013 föreslås därför minska med 9 miljoner

kronor jämfört med 2012. Regeringen behöver därför bemyndigas att under 2013 för anslaget 1:14 *Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 21 000 000 kronor 2014–2018.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 0,5 miljoner kronor per år överförs till anslaget 1:7 *Internationellt miljö-samarbete* 2013–2015 för ökade kostnader avseende medlemsavgiften till Internationella atomenergiorganet IAEA.

I denna proposition aviseras vissa omprioriteringar av verksamheter inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård bl.a. inom arbetet med klimatanpassning. Finansiering av dessa föreslås ske genom minskning av anslaget med 10 miljoner kronor per år fr.o.m. 2013.

Beräkningar i tidigare budgetpropositioner påverkar beräknade anslagsramar 2013–2016.

Regeringen föreslår därmed att 43 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:14 *Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland* för 2013. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget till 33 000 000 kronor, 33 000 000 kronor respektive 40 000 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2013–2016 beräknats enligt följande:

Tabell 3.43 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland

Tusental kronor

	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	53 500	53 500	53 500	53 500
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	-10 000	-20 000	-20 000	-13 500
Överföring till/från andra anslag	-500	-500	-500	
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	43 000	33 000	33 000	40 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tabell 3.44 Beställningsbemyndigande – 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland

Tusental kronor

	Utfall 2011	Prognos 2012	Förslag 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016–2018
Ingående åtaganden	23 400	9 755	15 328			
Nya åtaganden	7 358	14 800	20 399			
Infriade åtaganden	–21 003	–9 227	–14 910	–10 000	–3 800	–7 017
Utestående åtaganden	9 755	15 328	20 817			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	24 800	30 000	21 000			

3.9.17 1:15 Hållbara städer

Tabell 3.45 Anslagsutveckling 1:15 Hållbara städer

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utfall	Utgifts- prognos
2011	138 193	120 226		
2012	Anslag	27 500 ¹	22 589	
2013	Förslag	15 500		
2014	Beräknat	3 300		
2015	Beräknat	80 000		
2016	Beräknat	2 500		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Anslaget används för att stödja utvecklingen av hållbara städer. Stödet avser ny- och ombyggnadsåtgärder inom en särskild stadsdel, ett särskilt bostadsområde eller kvarter som bidrar till integrerade lösningar för hållbar stadsutveckling. Anslaget får användas till administration och utvärdering.

Regeringens överväganden

Utbetalningar av det ekonomiska stöd som beslutats om under satsningen på hållbara städer, vilket avslutas 2012, kommer att innebära utgifter t.o.m. 2017 såsom regeringen tidigare redovisat i budgetpropositionen för 2012.

Regeringen föreslår därmed att 15 500 000 kronor anvisas under anslaget 1:15 *Hållbara städer* för 2013. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget till 3 300 000 kronor, 80 000 000 kronor respektive 2 500 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2013–2016 beräknats enligt följande:

Tabell 3.46 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:15 Hållbara städer

Tusental kronor

	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	27 500	27 500	27 500	27 500
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	–30 000	–30 000	–30 000	–30 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt	18 000	5 800	82 500	5 000
Förslag/ beräknat anslag	15 500	3 300	80 000	2 500

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

3.9.18 1:16 Skydd av värdefull natur

Tabell 3.47 Anslagsutveckling 1:16 Skydd av värdefull natur

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utfall	Utgifts- prognos
2011	741 744	0		
2012	Anslag	751 000 ¹	731 979	
2013	Förslag	818 000		
2014	Beräknat	808 000		
2015	Beräknat	735 000		
2016	Beräknat	735 000		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Anslaget används för insatser för skydda och bevara värdefulla naturmiljöer för biologisk mångfald och friluftsliv. Anslaget får särskilt användas för

- ersättningar enligt 31 kap. miljöbalken Naturvårdsverkets ansvarsområde,
- kostnader för förvärv samt avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden,

- kostnader i samband med säkerställande av värdefulla naturområden,
- statsbidrag till kommuner och kommunala stiftelser för skydd av värdefulla naturområden.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2013 för anslaget 1:16 *Skydd av värdefull natur* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 25 000 000 kronor 2014–2062.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen behöver ett bemyndigande för att fleråriga avtal ska kunna tecknas som avser, skydd, som exempelvis naturvårdsavtal, av värdefulla områden, förhandsbesked om statsbidrag till områdesskydd och samverkansavtal med statliga myndigheter.

Bemyndiganderamen för 2013 föreslås vara oförändrad jämfört med 2012. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2013 för anslaget 1:16 *Skydd av värdefull natur* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 25 000 000 kronor 2014–2062.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att anslaget tillförs 67 miljoner kronor 2013 och 57 miljoner kronor per år 2014–2016 för en särskild satsning på skydd av värdefulla naturområden till exempel i form av naturreservat och naturvårdsavtal.

Beräkningar i tidigare budgetpropositioner påverkar beräknade anslagsramar 2013–2016.

Regeringen föreslår att 818 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:16 *Skydd av värdefull natur* för 2013. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget till 808 000 000 kronor, 735 000 000 kronor respektive 735 000 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2013–2016 beräknats enligt följande:

Tabell 3.48 Härledning av anslagsnivån 2012–2016, för 1:16 Skydd av värdefull natur

Tusental kronor				
	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	751 000	751 000	751 000	751 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	67 000	57 000	-16 000	-16 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	818 000	808 000	735 000	735 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tabell 3.49 Beställningsbemyndigande – anslaget 1:16 Skydd av värdefull natur

Tusental kronor						
	Utfall 2011	Prognos 2012	Förslag 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016–2062
Ingående åtaganden	9 832	9 364	17 344			
Nya åtaganden		8 330	8 000			
Infriade åtaganden	-468	-350	-344	-7 900	-3 100	14 000
Utestående åtaganden	9 364	17 344	25 000			
Erhållet/förslaget bemyndigande	100 000	25 000	25 000			

3.9.19 1:17 Havs- och vattenmyndigheten

Tabell 3.50 Anslagsutveckling 1:17 Havs- och vattenmyndigheten

Tusental kronor

År	Utfall	192 198	Anslags-sparande	4 667
2011	Utfall	97 198	Anslags-sparande	4 667
2012	Anslag	192 583 ¹	Utgifts-prognos	195 630
2013	Förslag	201 898		
2014	Beräknat	206 327 ²		
2015	Beräknat	209 982 ³		
2016	Beräknat	214 438 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 202 129 tkr i 2013 års prisnivå.

³ Motsvarar 202 128 tkr i 2013 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 202 129 tkr i 2013 års prisnivå.

Anslaget används för Havs- och vattenmyndighetens förvaltningskostnader. Anslaget får användas för finansiering av kostnader i samband med avveckling av Fiskeriverket.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.51 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2011	322			
Prognos 2012	1250			
Budget 2013	1250			

Den avgiftsbelagda offentligrättsliga verksamheten där intäkterna inte disponeras rör sanktionsavgifter och övrig offentligrättslig verksamhet.

Tabell 3.52 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2011	13 662	13 662	0
(varav tjänsteexport)	(514)	(514)	
Prognos 2012	16 000	16 000	0
(varav tjänsteexport)	(8 000)	(8 000)	
Budget 2013	15 000	15 000	0
(varav tjänsteexport)	(9 000)	(9 000)	

Den avgiftsbelagda uppdragsverksamheten där intäkterna disponeras rör fiskestödande åtgärder m.m. samt tjänsteexport.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att anslaget tillförs 10 miljoner kronor per år fr.o.m. 2013 för genomförandet av den inom EU gemensamt överenskomna fiskerikontrollen samt utveckling av dess stödsystem.

Regeringen föreslår att 7,6 miljoner kronor per år överförs till anslaget 5:1 *Länsstyrelserna m.m.* fr.o.m. 2013. Överföringen avser finansiering av verksamheter som tidigare bedrivits vid Havs- och vattenmyndighetens utredningskontor och som fr.o.m. 1 januari 2012 överförts till länsstyrelserna.

Beräkningar i tidigare budgetpropositioner påverkar beräknade anslagsramar 2013–2016. Regeringen föreslår därmed att 201 898 000 kronor anvisas under anslaget 1:17 *Havs- och vattenmyndigheten* för 2013. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget till 206 327 000 kronor, 209 982 000 kronor respektive 214 438 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2013–2016 beräknats enligt följande:

Tabell 3.53 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 1:17 Havs- och vattenmiljömyndigheten

Tusental kronor

	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012 ¹	192 583	192 583	192 583	192 583
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	1 915	5 954	9 472	13 760
Beslut	15 000	15 312	15 583	15 913
Överföring till/från andra anslag	-7 600	-7 758	-7 895	-8 063
Övrigt		236	240	245
Förslag/beräknat anslag	201 898	206 327	209 982	214 438

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2012. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2014–2016 är preliminär.

4 Miljöforskning

4.1 Omfattning

Området omfattar forskning inom utgiftsområde 20, främst forskning om miljö och samhällsbyggande vid Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) men också forskningsverksamheten vid Naturvårdsverket och Stockholm Environment Institute (SEI).

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutveckling Miljöforskning UO20

Tusental kronor

	Utfall 2011	Budget 2012 ¹	Prognos 2012	Förslag 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016
<i>Miljöforskning</i>							
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader	44	51	51	51	52	53	54
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	487	536	537	593	620	662	726
Summa Miljöforskning	531	587	588	644	672	716	780

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

4.3 Mål

Målet för forskningspolitiken är att Sverige ska vara en ledande forskningsnation, där forskning bedrivs med hög vetenskaplig kvalitet.

4.4 Politikens inriktning

Miljöforskningen har stor betydelse för regeringens miljöpolitik. Styrmedel, lagstiftning och andra åtgärder bygger nästan alltid på resultat från den vetenskapliga forskningen. En stark miljöforskning är också avgörande för att nå de nationella miljökvalitetsmålen

samt för att hantera de stora internationella miljö-utmaningarna.

För att öka kontakterna mellan politiken och forskningen har regeringen under våren 2012 inrättat Miljöforskningsberedningen som består av 12 framstående forskare från olika discipliner med miljöministern som ordförande. Beredningen ska vara en arena för dialog mellan miljöministern och vetenskaps-samhället och bidra med forskningsunderlag till miljöarbetet samt en klagörande debatt inom olika områden.

En stark nationell forskning lägger också grunden för ett omfattande internationellt vetenskapligt samarbete, bl.a. inom EU:s ramprogram för forskning och utveckling som har ett starkt svenskt deltagande. Det nya ramprogrammet Horisont 2020 kommer att få stor betydelse för miljöforskningen i Sverige och Europa.

Regeringen föreslår därför i enlighet med vad som kommer att beskrivas närmare i kommande forsknings- och innovationsproposition, som regeringen avser att presentera hösten 2012, att forskningsanslagen till Formas stärks med bl.a. en satsning på forskning om hållbart samhällsbyggande.

4.5 Resultatredovisning

4.5.1 Resultat

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) har bl.a. ansvaret för den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden inom miljöområdet. Formas ansvarar för finansieringen av forskningsprojekt och program, för forskartjänster och finansieringen av starka forskningsmiljöer samt information om forskning och forskningsresultat. Drygt hälften av rådets forskningsmedel satsas inom miljö och samhällsbyggande. Forskning om samhällsbyggande redovisas under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik. Resterande medel redovisas under utgiftsområden 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel där en översiktlig redovisning av verksamheten inom dessa områden görs.

Forskningsstöd

Formas beviljade 2011 396 miljoner kronor till 106 nya projekt inom den öppna utlysningen. Beviljningsgraden var 8 procent (11 procent 2010 och 10 procent 2009) om man jämför antalet beviljade ansökningar med inkomna ansökningar. Dessutom har 16 riktade utlysningar genomförts och beslut har fattats om totalt 448 miljoner kronor. Andelen kvinnor som beviljats forskningsstöd har ökat från 20 procent år 2001 till 42 procent 2011. Andelen kvinnor som huvudsökande var 41 procent.

Formas beredningsorganisation bestod år 2011 av åtta beredningsgrupper:

1. Klimatförändring
2. Naturmiljön
3. Nyttjande av naturresurser
4. Resurseffektiva produkter och processer
5. Miljöföröreningar
6. Livsmedel och djurs välfärd
7. Stads- och landsbygdsutveckling
8. Den bebyggda miljön

I varje beredningsgrupp ingår 15-20 ledamöter, såväl aktiva forskare som användare med forskningserfarenhet för bedömning av vetenskaplig kvalitet och nytta för samhället. Andelen kvinnor i beredningsgrupperna var 41 procent (39 procent år 2010 och 43 procent 2009).

Starka forskningsmiljöer

Formas har satsat på starka forskningsmiljöer sedan 2004 inom olika strategiska områden. Under perioden 2004-2016 har Formas beviljat totalt 790 miljoner kronor varav finansieringen 2011 var drygt 137 miljoner kronor.

Riktade satsningar

Formas har också genomfört ett antal riktade satsningar inom områden med särskilt angelägna forsknings- och kunskapsbehov. Exempel på områden är hållbar utveckling av byggd miljö (tillsammans med organisationen IQ-samhällsbyggnad), miljöteknik (tillsammans med Vinnova), djurskydd, livsmedel (i samverkan med Livsmedelsföretagen, Svensk dagligvaruhandel och Stiftelsen lantbruksforskning), landsbygdsutveckling och arkitekturforskning. En särskild satsning har också

genomförts tillsammans med Vetenskapsrådet, FAS och Vinnova om barn och ungdomars psykiska hälsa samt ett program om samer och samerelaterad verksamhet tillsammans med Vetenskapsrådet och Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap.

Internationellt forskningssamarbete

Formas har ett omfattande internationellt samarbete med länder utom Europa som Japan, Kina, Indien och USA, inom EU och inom Norden. Formas deltar i det nordiska s.k. Toppforskningsinitiativet om energi, miljö och klimat med en total budget på ca 500 miljoner kronor. Formas andel är 10 miljoner kronor per år.

Formas har en viktig roll inom EU:s ramprogram för forskning och utveckling och huvudansvarig myndighet för Tema 2 Livsmedel, jordbruk och fiske samt tema 6 Miljö och klimat. Formas deltar vidare i ett flertal s.k. ERA-NET samarbeten samt i det s.k. Joint Programming Initiative (JPI) Food, Agriculture and Climate Change. Formas deltar även i samarbetet Global Research Alliance on Agricultural Green House Gases, initierat av Nya Zeeland.

Strategi, analys och utvärdering

Formas har på uppdrag av regeringen lämnat en analys av miljöforskningen och ett förslag till strategi som underlag inför regeringens forsknings- och innovationsproposition. Analysen visar att den svenska miljöforskningen uppgår till ca 2 miljarder kronor per år exklusive universitetens och högskolornas satsningar inom ramen för sina anslag för forskning och forskningsutbildning. Dessutom tillkommer ca 400 miljoner kronor från EU:s ramprogram.

Under året har Formas utfört en utvärdering om postdoktorala stipendier och en analys och inventering av forskning inom samhällsbyggnadsområdet. Utvärderingen av stipendierna visar att stödet har haft stor betydelse för karriären och inneburit ökad kompetens och breddat kontaktnät. Resultaten från utvärderingarna kommer att ligga till grund för kommande satsningar. Formas har fått i uppdrag av regeringen att genomföra att se över forskningen inom samhällsbyggnadsområdet. Myndigheten har lämnat en första delrapport i april 2012, Kartläggning av forskning inom samhällsbyggnadsområdet (S2012/3381/PBB)

se även under UO18, avsnitt 4. Formas kommer att utveckla analysen av samhällsbyggnadsforskningen i den kommande utvärderingen av kvalitet och relevans och slutredovisningen av uppdraget i början på 2013.

Forskningsinformation

Formas webb-plats www.formas.se är en viktig informationskanal med ca 20 000 besökare varje månad. En utvärdering av webb-platsen visar att den behöver uppdateras och ett sådant arbete har påbörjats. Formas tidskrift Miljöforskning har från och med 2011 övergått till att bli en ren webbtidskrift.

Under 2011 arrangerade Formas 15 egna konferenser. Beslut har fattats under året att utveckla utgivningen av egna böcker via Formas förlag. Det gäller dock inte Formas pocketserie Formas fokuserar som under året utkommit med två kunskaps- och debattböcker om genteknik och fosfor.

Övrig forskningsverksamhet

Naturvårdsverket finansierar forskning som kan ge underlag för att nå de nationella miljökvalitetsmålen samt forskning till stöd för verkets egen verksamhet. Huvuddelen av forskningsstödet sker i programform. Dessutom finansierar Naturvårdsverkets anslag miljöteknikforskning som är samfinansierad med näringslivet vid IVL Svenska miljöinstitutet AB.

Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (Mistra) är en viktig finansiär av åtgärdsinriktad forskning. Forskningsstödet som uppgår till ca 200 miljoner kronor per år sker i huvudsak i programform.

Utförare av forskning inom utgiftsområdet är Stockholm Environment Institute (SEI) som främst bedriver internationell policyinriktad forskning, IVL Svenska miljöinstitutet AB som bedriver forskning i samverkan med näringslivet samt Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) med inriktning på tillämpad forskning om meteorologi, hydrologi, oceanografi och klimat.

4.5.2 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att Formas forskningsstöd har stor betydelse för den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden och för att nå målen

för en hållbar samhällsutveckling. De förändringar som genomfördes under år 2009 med färre och problemorienterade beredningsgrupper har medfört att beredningen av ansökningar har blivit effektivare och att nyttan för samhället blivit tydligare. Rådet har ett väl utvecklat arbete för att minska risken för jäv, för att öka jämställdheten inom forskningen samt för att stärka viktiga forskningsmiljöer. Formas har också ett omfattande samarbete med andra forskningsfinansiärer, branscher och organisationer samt ett betydande internationellt samarbete.

Den forskning som finansieras av Naturvårdsverket bidrar främst med att ge vetenskapligt underlag för att nå de nationella miljö kvalitetsmålen. De programsatsningar som anslaget finansierar ger också ett viktigt stöd till Naturvårdsverkets övriga arbete. Ett nytt forskningsprogram om miljö kvalitetsnormer har påbörjats under året. Anslaget finansierar också synteser, utredningar och forskningskommunikation.

Regeringen anser att den forskning som finansieras via Formas och Naturvårdsverket är av stor betydelse för miljöarbetet och till stöd för miljöpolitiken nationellt och internationellt.

Forskningen vid Stockholm Environment Institute (SEI) bidrar med underlag till den internationella miljöpolitiken. Verksamheten vid SEI utvärderades år 2010 av Statskontoret och Formas. Resultaten av utvärderingarna visar att forskningen håller hög internationell vetenskaplig kvalitet och har hög relevans.

Även statens forskningssamarbete med näringslivet inom ramen för IVL Svenska miljöinstitutet bidrar med viktigt underlag för miljöarbetet. IVL har också ett omfattande internationellt samarbete och deltar i ett flertal EU-projekt.

Forskningen vid SMHI är av stor betydelse för att utveckla väderprognoserna och varningar för olika väderhändelser. SMHI:s

forskning är också av stor vikt för att öka kunskaperna om klimatpåverkan och anpassningsåtgärder.

4.6 Budgetförslag

4.6.1 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader

Tabell 4.2 Anslagsutveckling 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader

Tusental kronor

2011	Utfall	43 979	Anslags-sparande	3 529
2012	Anslag	50 893 ¹	Utgifts-prognos	50 953
2013	Förslag	51 178		
2014	Beräknat	52 204 ²		
2015	Beräknat	53 143 ³		
2016	Beräknat	54 286 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 51 111 tkr i 2013 års prisnivå.

³ Motsvarar 51 111 tkr i 2013 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 51 111 tkr i 2013 års prisnivå.

Anslaget används av Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) för myndighetens förvaltningskostnader.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 51 178 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader* för 2013. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget till 52 204 000 kronor, 53 143 000 kronor respektive 54 286 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2013–2016 beräknats enligt följande:

Tabell 4.3 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader

Tusental kronor

	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	50 893	50 893	50 893	50 893
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	285	1 379	2 319	3 464
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt		-68	-69	-71
Förslag/ beräknat anslag	51 178	52 204	53 143	54 286

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2012. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2014–2016 är preliminär.

4.6.2 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning

Tabell 4.4 Anslagsutveckling 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	År	Slagslag	Belopp
2011	Utfall	487 396		Anslags- sparande	18 920
2012	Anslag	535 841 ¹		Utgifts- prognos	536 956
2013	Förslag	592 593			
2014	Beräknat	619 702 ²			
2015	Beräknat	662 488 ³			
2016	Beräknat	725 571 ⁴			

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2012 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 609 046 tkr i 2013 års prisnivå.

³ Motsvarar 640 464 tkr i 2013 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 687 866 tkr i 2013 års prisnivå.

Forskningsrådets viktigaste ansvarsområden är miljöforskning, forskning om de areella näringarna, forskning om samhällsbyggande samt forskning till stöd för en ekologiskt hållbar utveckling.

Anslaget används för stöd till forskning och forskningsinformation inom områdena miljö och samhällsbyggande samt projektrelaterade kostnader i anslutning till sådan forskning såsom utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, vissa resor och seminarier samt informationssatsningar. För forskning om de areella

näringarna finns inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel anslaget 1:25 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning*.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under år 2013 för anslaget 2:2 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på 450 000 000 kronor 2014, 450 000 000 kronor 2015 och 450 000 000 kronor 2016–2018.

Skälen för regeringens beslut: För att underlätta planering och teckna avtal om fleråriga forskningsprojekt är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser för kommande år. Bemyndiganderamen för 2013 föreslås vara oförändrad jämfört med 2012. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2013 för anslaget 2:2 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på 450 000 000 kronor 2014, 450 000 000 kronor 2015 och 450 000 000 kronor 2016–2018.

Regeringens överväganden

I enlighet med vad som kommer att beskrivas närmare i kommande forsknings- och innovationsproposition, som regeringen avser att presentera under hösten 2012, föreslår regeringen i denna proposition att anslaget ökar med 50 miljoner kronor 2013. För 2014 beräknas anslaget öka med 67,5 miljoner kronor, 100 miljoner kronor 2015 och 150 miljoner kronor 2016.

Regeringen föreslår att 592 593 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning* för 2013. För 2014, 2015 och 2016 beräknas anslaget till 619 702 000 kronor,

662 488 000 kronor respektive 725 571 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2013–2016 beräknats enligt följande:

Tabell 4.5 Härledning av anslagsnivån 2013–2016, för 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning

Tusental kronor

	2013	2014	2015	2016
Anvisat 2012¹	535 841	535 841	535 841	535 841
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	6 752	16 246	25 410	36 494
Beslut	50 000	68 375	102 010	154 024
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt		-760	-773	-788
Förslag/beräknat anslag	592 593	619 702	662 488	725 571

1 Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2011 (bet. 2011/12:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

2 Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2012. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2014–2016 är preliminär.

Tabell 4.6 Beställningsbemyndigande – anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning

Tusental kronor

	Utfall 2011	Prognos 2012	Förslag 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015	Beräknat 2016–2018
Ingående åtaganden	777 426	865 926	1 250 000			
Nya åtaganden	459 807	794 203	550 000			
Infriade åtaganden	-371 307	-410 129	-450 000	-450 000	-450 000	-450 000
Utestående åtaganden	865 926	1 250 000	1 350 000			
Erhållet/förslaget bemyndigande	1 350 000	1 350 000	1 350 000			